

**Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lukiolakia, ammatillisesta peruskoulutuksesta annettua lakia, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia. Laeilla muutettaisiin lukio- ja ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan ja vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitämisluvan myöntämistä, muuttamista ja peruuttamista koskevia säännöksiä. Koulutuksen järjestämisluvista ja oppilaitoksen ylläpitämisluvista päättäisi edelleen opetus- ja kulttuuriministeriö. Lakien tultua

voimaan, aikaisempien säännösten perusteella myönnettyjen koulutuksen järjestämislupien voimassaolo päättyisi. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaiset ylläpitämisluvat jäisivät voimaan, mutta opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi ylläpitäjien taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja päättäisi arvion perusteella luvan mahdollisesta peruuttamisesta. Esitys liittyy hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoon.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

## SISÄLLYS

|                                                                                                                                                       |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .....                                                                                                                 | 1  |
| SISÄLLYS .....                                                                                                                                        | 2  |
| YLEISPERUSTELUT .....                                                                                                                                 | 4  |
| 1 JOHDANTO .....                                                                                                                                      | 4  |
| 2 NYKYTILA .....                                                                                                                                      | 4  |
| 2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö .....                                                                                                                    | 4  |
| Lukiokoulutus .....                                                                                                                                   | 4  |
| Ammatillinen peruskoulutus .....                                                                                                                      | 5  |
| Ammatillinen aikuiskoulutus .....                                                                                                                     | 6  |
| Vapaa sivistystyö .....                                                                                                                               | 8  |
| Lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen<br>lisäkoulutuksen järjestämisluvut sekä vapaan sivistystyön ylläpitämisluvut ..... | 10 |
| Opiskelijaksi ottaminen ammatilliseen peruskoulutukseen .....                                                                                         | 11 |
| 2.2 Nykytilan arviointi .....                                                                                                                         | 11 |
| Lukiokoulutus .....                                                                                                                                   | 12 |
| Ammatillinen peruskoulutus .....                                                                                                                      | 13 |
| Ammatillinen aikuiskoulutus .....                                                                                                                     | 13 |
| Vapaa sivistystyö .....                                                                                                                               | 14 |
| Opiskelijaksi ottaminen ammatilliseen peruskoulutukseen .....                                                                                         | 14 |
| 3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET .....                                                                                                  | 14 |
| 3.1 Tavoitteet .....                                                                                                                                  | 14 |
| Lukiokoulutus .....                                                                                                                                   | 15 |
| Ammatillinen peruskoulutus ja ammatillinen aikuiskoulutus .....                                                                                       | 16 |
| Vapaa sivistystyö .....                                                                                                                               | 17 |
| 3.2 Toteuttamisvaihtoehdot .....                                                                                                                      | 17 |
| 3.3 Keskeiset ehdotukset .....                                                                                                                        | 18 |
| 4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET .....                                                                                                                         | 19 |
| 4.1 Taloudelliset vaikutukset .....                                                                                                                   | 19 |
| 4.2 Vaikutukset viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien toimintaan .....                                                                            | 20 |
| 4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset .....                                                                                                               | 21 |
| 5 ASIAN VALMISTELU .....                                                                                                                              | 22 |
| 6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ .....                                                                                                                 | 24 |
| YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT .....                                                                                                                    | 25 |
| 1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT .....                                                                                                                     | 25 |
| 1.1 Lukiolaki .....                                                                                                                                   | 25 |
| 1.2 Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta .....                                                                                                      | 28 |
| 1.3 Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta .....                                                                                                     | 33 |
| 1.4 Laki vapaasta sivistystyöstä .....                                                                                                                | 38 |
| 2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET .....                                                                                                            | 39 |
| 3 VOIMAANTULO .....                                                                                                                                   | 39 |
| 4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS .....                                                                                                     | 40 |
| LAKIEHDOTUKSET .....                                                                                                                                  | 42 |
| 1. Laki lukiolain muuttamisesta .....                                                                                                                 | 42 |
| 2. Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta .....                                                                            | 44 |
| 3. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta .....                                                                           | 47 |
| 4. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta .....                                                                                | 49 |

|                                                                            |    |
|----------------------------------------------------------------------------|----|
| LIITTEET.....                                                              | 51 |
| RINNAKKAISTEKSTIT.....                                                     | 51 |
| 1. Laki lukiolain muuttamisesta.....                                       | 51 |
| 2. Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta.....  | 54 |
| 3. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta..... | 59 |
| 4. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....      | 64 |

## YLEISPERUSTELUT

### 1 Johdanto

Hallitus on päättänyt 29 päivänä marraskuuta 2013 rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta. Toimeenpanopäätöksen mukaan toisen asteen koulutuksen järjestäjäverkkoa tiivistetään siten, että vahvojen lukio- ja ammatillisen koulutuksen (perus- ja lisäkoulutus) järjestäjien toimintaedellytyksiä parannetaan ja jatko-opintoihin ja työelämän tarpeisiin vastaavan koulutuksen alueellinen saavutettavuus voidaan turvata.

Hallitus päätti 25 päivänä maaliskuuta 2014 rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta osana julkisen talouden suunnitelmaa. Päätöksen mukaan toisen asteen koulutuksen järjestäjäverkkoa uudistetaan rakenteellisesti. Saman päätöksen mukaan toisen asteen ammatillisen tutkinnon jo suorittaneet ohjataan pääsääntöisesti näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen säädöksiä muuttamalla.

Pääministeri Alexander Stubbin hallituksen ohjelman mukaan ohjelma perustuu pääministeri Kataisen hallituksen ohjelmaan, rakennepoliittiseen ohjelmaan sekä sen toimeenpanoa ja julkisen talouden sopeuttamista koskeviin linjauksiin. Kataisen hallituksen ohjelma vaalikaudelle 2011—2015 ja sen tavoitteet ovat edelleen voimassa. Hallituksen ohjelmassa todetaan, että toisen asteen ammatillisen ja yleissivistävän koulutuksen rahoitusta ja rakennetta uudistetaan vuoteen 2017 mennessä.

### 2 Nykytila

#### 2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

##### Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen järjestämislupasääntely perustuu lukiolakiin (629/1998). Vaikka suurin osa lukiokoulutuksesta järjestetään kuntien toimesta, sitä ei ole säädetty kunnille lakisääteiseksi järjestämisvelvoitteeksi kuten perusopetus, vaan se perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämään järjestämislupaan.

Lukiolain 3 §:n 1 momentin perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan lukiokoulutuksen järjestämiseen, jos luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät. Lupa voidaan myöntää myös ulkomailla järjestettävää opetusta varten. Järjestämislupa sisältää oikeuden järjestää myös maahanmuuttajille ja vieraskielisille lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta.

Lukiokoulutusta voidaan sen mukaan kuin opetus- ja kulttuuriministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa.

Lukiolain 4 §:n 1 momentissa säädetään lukiokoulutuksen järjestämisluvan myöntämisen edellytyksistä. Luvan myöntämisen edellytyksenä on koulutuksen tarpeellisuus, ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Ammatillisia edellytyksiä arvioitaessa otetaan huomioon muun ohella, että opettajat täyttävät lukio-opetusta antavilta henkilöiltä edellytetyt opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa asetuksessa (986/1998) säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Koulutuksen tarpeellisuutta arvioitaessa otetaan huomioon muun muassa lukioon hakeutuvien määrä suhteessa ikäluokan kokoon. Luvan myöntäminen perustuu kaikki edellä mainitut seikat huomioon otta-vaan tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Lukiokoulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Koulutuksen järjestäjä ei saa jakaa toiminnasta syntyvää ylijäämää tai etuutta omistajilleen.

Lukiolain 4 §:n 2 momentissa säädetään koulutuksen järjestämisluvan sisällöstä. Luvassa määrätään kunnat, joissa koulutusta järjestetään, opetuskieli, koulutuksen järjestämisuoto, erityinen koulutustehtävä sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Koulutuksen järjestämisuudolla tarkoitetaan koulutuksen järjestämistä osaksi tai kokonaan lähiopetuksena tai etäopetuksena sekä lukion oppimäärän tai sen osan suorittamista oppimäärään kuuluvien tietojen ja taitojen hankkimistavasta riippumatta kokeissa, joiden toimeenpanosta ja arvostelusta huolehtii lukiokoulutuksen järjes-

täjä. Järjestämislupa voidaan rajata koskemaan vain tiettyä koulutuksen järjestämis-  
muotoa, esimerkiksi etäopetusta.

Luvassa voidaan koulutuksen järjestäjälle määrätä erityinen koulutustehtävä. Erityinen koulutustehtävä on oikeuttanut luvan haltijan poikkeamaan voimassa olevasta lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen yleisestä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetusta valtioneuvoston asetuksesta (942/2014).

Erityinen koulutustehtävä voi olla esimerkiksi jonkin oppiaineen tai aineiden erityinen painotus, vieraskielinen opetus tai International Baccalaureate-opetus. Erityinen koulutustehtävä on 42 koulutuksen järjestäjällä. Etenkin suurimmilla kaupungeilla on useita erityisiä koulutustehtäviä. Erityisiä koulutustehtäviä haetaan runsaasti, vaikka edellä mainittu lukiokoulutuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa koskeva valtioneuvoston asetus mahdollistaa koulutuksen järjestäjille varsin suuren valinnaisuuden opetustarjonnassaan.

Lukiokoulutuksen ohjausjärjestelmä koostuu toimintaa ja rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä sekä niiden perusteella annetuista toimintaa ohjaavista säännöksistä ja määräyksistä, kuten lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta, opetussuunnitelman perusteista sekä niiden perusteella laadittavista opetussuunnitelmista, järjestämislupamenettelystä, koulutuksen arvioinnista sekä muusta tiedolla ohjaamisesta. Järjestämislupa ei ole määrällisen sääntelyn väline ja koulutuksen järjestäjä voi ottaa opiskelijoita vapaasti.

Lukiokoulutusta järjestetään lukioissa, aikuislukioissa ja muissa oppilaitoksissa. Koulutuksen järjestäjä päättää oppilaitosten muodostamisesta luvassa mainitun kunnan tai kuntien alueella ja oppilaitosten nimistä. Samassa oppilaitoksessa voidaan järjestää myös muun lainsäädännön, kuten perusopetuslain tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, soveltamisalaan kuuluvaa koulutusta.

Koulutuksen järjestämislupaa ei lukiolain perustelujen mukaan ole ollut tarkoitus määrätä erikseen nuorille ja aikuisille järjestettävää koulutusta varten, vaan lukio-  
koulutuksen järjestämisluvan perusteella koulutusta voidaan järjestää koulutuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti kaikenikäisille

opiskelijoille. Sääntö ulotettiin koskemaan myös kuntayhtymiä, joille ennen nykyisen lain voimaantuloa voitiin myöntää vain lupa ylläpitää aikuislukiota. Näin on myös pääasi-  
allisesti toimittu.

Lukiokoulutuksen aloituspaikkoja ei säännellä vaan toimivalta päättää aloituspaikoista ja niiden määristä on koulutuksen järjestäjillä. Lukiolain 19 §:n mukaan opiskelijaksi pyrkivällä on oikeus vapaasti hakeutua haluamaansa lukioon. Hakijoita tulee kohdella opiskelijavalinnassa yhdenvertaisesti hakijan kotikunnasta riippumatta.

Suurin osa järjestämisluvista velvoittaa koulutuksen järjestäjää järjestämään koulusta suomeksi. Ruotsinkielellä koulutusta järjestää 31 koulutuksen järjestäjää. Muutamilla kaupungeilla on lupa järjestää lukiokoulutusta molemmilla kielillä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos koulutus ei täytä lukiolaissa luvan myöntämiseksi säädettyjä edellytyksiä tai jos koulutus järjestetään muuten vastoin lukiolakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Lainsäädäntö ei anna opetus- ja kulttuuriministeriölle selkeää toimivaltaa luvan muuttamiseen ministeriön aloitteesta, vaan luvan muuttaminen on tapahtunut koulutuksen järjestäjän hakemuksesta.

#### Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön lupaa. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 8 §:ssä säädetään koulutuksen järjestäjästä. Järjestämislupa voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle. Koulutusta voidaan ministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Lain 9 §:ssä säädetään koulutuksen järjestämisluvasta. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Ministeriön myöntämässä järjestämisluvassa määrätään koulutustehtävä, joka sisältää tarpeelliset määräykset koulutusasteista, koulu-

tusaloista, tutkinnoista, opetuskielestä, kunnista, joissa koulutusta voidaan järjestää, opiskelijamääristä ja erityisestä koulutustehävästä, koulutuksen järjestämismuodosta ja muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä asioista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemustakin muuttaa koulutusaloja, tutkintoja ja opiskelijamääriä koskevia määräyksiä, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista.

Ammatillisen koulutuksen tarjonnan valtakunnallinen säätely tapahtuu järjestämisluvan kautta tapahtuvalla ohjauksella. Järjestämislupasäätelyllä ohjataan koulutuspoliittisesti tärkeiden tavoitteiden toteuttamista, kuten ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärien sopeuttaminen ja uudelleen suuntaaminen tai nuorisotakuun toteuttaminen.

Ammatillisen koulutuksen ohjausjärjestelmän keskeiset elementit ovat järjestämislupamenettelyyn perustuva säätelyjärjestelmä ja siihen kiinteästi liittyvä rahoitusjärjestelmä. Järjestämislupasäätelyn ja rahoitusjärjestelmän kautta vaikutetaan koulutustarjonnan suuntaamiseen työelämän eri alojen tarpeiden mukaisesti ja toisaalta turvataan koulutuksen saatavuus maan eri osissa ja molemmissa kieliryhmissä. Koulutuksen järjestäjän kokonaisopiskelijamäärä on ammatillisen peruskoulutuksen osalta myös rahoituksen enimmäismäärä. Koulutuksen järjestäjä voi ottaa opiskelijoita enemmänkin, mutta järjestäjän saama valtionosuusrahoitus ei voi ylittää luvan enimmäismäärää. Koulutuksen järjestäjä päättää toimintansa organisoimisesta ja järjestämisluvan puitteissa koulutuksen suuntaamisesta alueen koulutustarpeen mukaisesti.

Oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen osalta järjestämisluvan opiskelijamääräsäätely, koulutuksen järjestäjien saama ennakollinen ja lopullinen rahoitus sekä valtion talousarvion asianomaisen momentin määrärahatarpeen valmistelu kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa.

Oppisopimuskoulutuksesta säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:ssä. Oppisopimuskoulutuksella tarkoitetaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ja työsuhteessa järjestettäviä opintoja, joita täydennetään tietopuolisil-

la opinnoilla. Oppisopimusmuotoista ammatillista peruskoulutusta järjestäjät voivat järjestää kysynnän mukaan ilman määrällistä säätelyä. Oppisopimuksena järjestettävää koulutusta on käytetty pääasiassa aikuisten koulutusmuotona.

Ammatillinen koulutus on pääosin seutukunnallisiin, maakunnallisiin tai valtakunnallisiin tarpeisiin suunnattua ja monelta osin toimialakohtaista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos koulutus ei enää täytä luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä (koulutustarve, ammatilliset ja taloudelliset edellytykset) tai koulutus järjestetään muuten vastoin lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Tällä hetkellä lupa järjestää ammatillista peruskoulutusta ruotsin kielellä on yhteensä kahdeksalla ammatillisen koulutuksen järjestäjästä ja kahta lukuun ottamatta niillä on lupa myös ammatilliseen lisäkoulutukseen. Osa järjestäjästä on pieniä ja vain yhden koulutusalan järjestäjiä. Kahdella ruotsinkielisellä koulutuksen järjestäjällä on lupa järjestää ammatillista peruskoulutusta useilla koulutusaloillaan myös suomen kielellä. Edellä mainittujen lisäksi kolmella monialaisella perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjällä, joilla opetuskielenä on suomi, on lupa ruotsinkieliseen koulutukseen yhdellä koulutusallalla. Ruotsinkielisestä ammatillisesta koulutuksesta tehdään parhaillaan erillistä selvitystä. Selvitysmiehen lopullinen raportti valmistuu vuoden 2014 loppuun mennessä.

#### Ammatillinen aikuiskoulutus

Ammatillisella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998; aikuiskoulutuslaki) 1 §:n mukaan ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja, erikoisammattitutkintoja samoin kuin niihin valmistavaa koulutusta sekä muuta kuin näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista lisäkoulutusta. Muu kuin näyttötutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus on tarkoitettu erityisesti sellaisiin osaamisen

kasvattamisen tarpeisiin, joissa ei ole tarjolla tutkintoon valmistavaa koulutusta. Muuna ammatillisena lisäkoulutuksena on järjestetty esimerkiksi hygieniapasseja, tulityökortteja sekä muuta lyhytkestoista koulutusta.

Ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäminen osana valtionosuusrahoitteista koulutusjärjestelmää perustuu koulutuksen järjestämisluvaan. Aikuiskoulutuslain 4 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää luvan kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle. Koulutusta voidaan järjestää ministeriön päätöksellä myös valtion oppilaitoksessa.

Aikuiskoulutuslain 5 §:n mukaan ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista, ja että luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutuksen tarpeellisuutta arvioitaessa on otettu huomioon myös muun laissa tarkoitetun koulutuksen tarjonta alalla ja alueella. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Luvassa määrätään koulutustehtävä, jota hakija toteuttaa. Aikuiskoulutuslain 5 §:n 2 momentin mukaan koulutustehtävä sisältää tarpeelliset määräykset opetuskielestä, koulutusaloista, näyttötutkintoihin valmistavan koulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien sekä oppisopimusten määrästä ja erityisestä koulutustehtävästä sekä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävästä ja muista koulutuksen ja tutkintojen järjestämiseen liittyvistä asioista.

Luvan myöntämisestä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen järjestämiseen on voimassa, mitä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 ja 9 §:ssä säädetään.

Aikuiskoulutuslaissa tarkoitettua koulutusta järjestetään lain 4 §:n 3 momentin mukaan ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, valtakunnallisissa ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa ja muissa oppilaitoksissa sekä oppisopimuskoulutuksena. Koulutusta voidaan järjestää myös pääasiassa koulutuksen järjestäjän tai sen jäsenyhteisön toiminnan harjoittamiseksi tarvittavaa ammatillista lisäkoulu-

tusta järjestävässä ammatillisessa erikoisoppilaitoksessa. Koulutuksen järjestäjä päättää oppilaitosten muodostamisesta ja niiden nimityksestä.

Osa ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjistä tuottaa aikuiskoulutusta laajasti myös työvoimakoulutuksena ja maksullisena palvelutoimintana yrityksille ja julkisyhteisöille.

Lupa järjestää oppilaitosmuotoista ammatillista lisäkoulutusta ruotsin kielellä on yhteensä 10 koulutuksen järjestäjällä ja oppisopimuskoulutuksena 9 koulutuksen järjestäjällä. Oppisopimuskoulutuksen järjestämisluvan haltijoista vain 5:llä on kuitenkin rahoitettavaa oppisopimustoimintaa.

Ammatilliset erikoisoppilaitokset ovat teollisuuden ja palvelualojen yritysten oppilaitoksia, jotka kouluttavat työntekijöitä pääasiassa taustayhteisön tarpeisiin. Erikoisoppilaitosten järjestämä koulutus on perusluonteeltaan koulutusta, jota voidaan järjestää välittömästi ja konkreettisesti yrityksen tarpeisiin. Osalla erikoisoppilaitoksista toimintakenttä on koko toimialaa palveleva.

Ammatillisessa lisäkoulutuksessa järjestämisluva ei ole koulutuksen määrällisen sääntelyn tai koulutusaloittaisen suuntaamisen ensisijainen väline, vaan ohjaus tapahtuu pitkälti rahoitusjärjestelmän kautta. Osaksi koulutustehtävää on kuitenkin voitu tarvittaessa ottaa koulutuksen järjestäjää sitovia velvoitteita, kuten määräyksiä tarjota tietynlaista valtakunnallisen tai alueellisen koulutustarpeen edellyttämää koulutusta tai erityisopetuksena tarjottavaa lisäkoulutusta. Tämä on antanut tarvittaessa mahdollisuuden järjestämisluvien kautta suunnata lisäkoulutusta alueellisesti ja koulutusaloittain sekä ajankohtaisiin että pysyviin erityistarpeisiin. Useat koulutuksen järjestäjät saavat järjestää koulutusta rajoituksetta kaikilla koulutusaloilla, mutta joidenkin osalta järjestämisestä on rajoitettu vain tiettyyn tai tiettyihin koulutusaloihin.

Koska ammatillinen aikuiskoulutus on suunnattu ennen kaikkea työssä olevalle aikuisväestölle, on yhteistyö erilaisten työpaikkojen kanssa olennainen osa koulutuksen toteuttamista. Koulutuksen toteuttamisessa on keskeistä työelämälähtöisyys ja usein koulutusta toteutetaan myös työpaikoilla. Koulutuksen järjestäjille on voitu myöntää myös erillinen työelämän kehittämis- ja pal-

velutehtävä, joka käytännössä on limittynyt koulutuksen järjestämiseen.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvissa on määrällinen säätely, joka toteutetaan valtionosuuden perusteena käytettävän opiskelijatyövuosien vähimmäismääränä ja valtionosuuden perusteena käytettävän oppisopimusten vuotuisen vähimmäismääränä. Menettelyn tavoitteena on ollut lisätä koulutuksen järjestäjien rahoituksen ennakointivuotta. Käytännössä vähimmäismäärä on turvannut muutamien järjestäjien rahoituksen vähimmäistason, ja muodostanut valtionosuusrahoituksen laskennan pohjan. Useimilla koulutuksen järjestäjillä rahoituksen perusteena oleva toiminta on kuitenkin huomattavasti luvan vähimmäismäärää suurempaa.

Järjestämisluvan muuttamisesta päättää opetus- ja kulttuuriministeriö. Ministeriö voi ilman hakemusta muuttaa koulutustehtävää sekä muita määräyksiä, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista. Lisäksi ministeriö voi ilman hakemusta muuttaa järjestämislupaa opiskelijatyövuosien tai oppisopimusten määrän osalta, jos koulutuksen järjestäjä on järjestänyt koulutusta olennaisesti järjestämisluvan mukaisesta määrästä vähemmän. Tavallisesti järjestämislupaa muutetaan kuitenkin koulutuksen järjestäjän hakemuksesta.

Muuttamisen lisäksi koulutuksen järjestämislupa voidaan peruuttaa. Järjestämislupa voidaan peruuttaa, jos lisäkoulutusta ei enää järjestetä tai koulutus ei täytä luvan myöntämiseksi säädettyjä edellytyksiä taikka jos koulutus järjestetään muutoin vastoin aikuis-koulutuslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Ennen luvan peruuttamista opetus- ja kulttuuriministeriön on kuitenkin varattava tarvittaessa järjestäjälle tilaisuus puutteen poistamiseen.

#### Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnasta ja rahoituksesta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998). Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja opintokeskukset.

Lakia sovelletaan myös steinerpedagogista opettajankoulutusta ja muuta koulutusta järjestävään Snellman-korkeakouluun.

Lain 2 §:ssä säädetään yleisellä tasolla kunkin oppilaitosmuodon tehtävät.

Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

Kansanopistot ovat kokopäiväistä opetusta antavia sisäoppilaitoksia, jotka järjestävät nuorille ja aikuisille omaehtoisia opintoja, edistävät opiskelijoiden opiskeluvalmiuksia sekä kasvattavat heitä yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä.

Kesäyliopistot ovat alueellisen koulutustarjonnan oppilaitoksia, joiden toiminnassa painottuvat avoin korkeakouluopetus sekä alueen muihin osaamis- ja sivistystarpeisiin vastaaminen ottaen huomioon myös korkeakoulutettu väestö.

Liikunnan koulutuskeskukset ovat kokopäiväistä opetusta antavia valtakunnallisia sisäoppilaitoksia tai alueellisia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on järjestää liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää koulutusta koko väestölle sekä liikunnan järjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa.

Opintokeskukset toimivat valtakunnallisina oppilaitoksina järjestämällä opintoja itse sekä yhdessä kansalais- ja kulttuurijärjestöjen kanssa elinikäisen oppimisen, hyvinvoinnin ja aktiivisen kansalaisuuden sekä demokrati-an ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistämiseksi. Edellä tarkoitetut oppilaitokset voivat ylläpitämisluvan mukaisessa koulutustehtävässä painottaa myös arvo- ja aatetaustansa, kasvatustavoitteitaan tai erityisiä koulutustehtäviään.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat järjestää myös koulutusta tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää kehittämis- ja palvelutoimintaa (maksullista palvelutoimintaa).

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan tämän lain mukaisen oppilaitoksen ylläpitämiseen. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että on olemassa sivistystarve ja että hakijalla on



ammattilliset ja taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja koulutuksen järjestämiseen. Oppilaitosta ei voida perustaa taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Luvassa määrätään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävä, opetuskieli sekä tarvittaessa erityinen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Muutoksista ylläpitämislupa päätetään opetus- ja kulttuuriministeriö. Kunta tai kuntayhtymä voi yhdistää vapaan sivistystyön oppilaitoksensa muuhun ylläpitämäänsä oppilaitokseen. Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämä koulutus on luonteeltaan tutkintoon johtamatonta koulutusta. Ylläpitäjillä voi kuitenkin olla lupa järjestää myös tutkintotavoitteista koulutusta, kuten ammatillista peruskoulutusta, jolloin sovelletaan asianomaista koulutusta koskevia toiminta- ja rahoitussäännöksiä.

Erityisesti kansanopistoissa järjestetään vapaan sivistystyön koulutuksen lisäksi ammatillista peruskoulutusta, lukiokoulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta. Kaikista 79:stä kansanopiston ylläpitäjästä 42:lla on myös ammatillisen koulutuksen järjestämislupa. Viidellä kansanopiston ylläpitäjällä on myös lukiokoulutuksen järjestämislupa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään vastoin lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Yksityisen oppilaitoksen hallinnosta on voimassa, mitä valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetussa laissa (634/1998) säädetään, jollei vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa toisin säädetä.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvut sekä vapaan sivistystyön ylläpitämisluvut

Alla olevasta taulukosta käyvät ilmi koulutuksen järjestämisluvien ja ylläpitämisluvien määrät. On kuitenkin huomattava, että samalla ylläpitäjällä on usein enemmän kuin yksi järjestämis- tai ylläpitämislupa. Esimerkiksi

suurimmilla kaupungeilla on pääsääntöisesti lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen (mukaan lukien oppisopimuskoulutus) järjestämislupa ja kansalaisopiston ylläpitämislupa. Suurilla koulutuskuntayhtymillä on pääsääntöisesti ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen luvat ja joissain tapauksissa myös lukiokoulutuksen lupa ja vapaan sivistystyön ylläpitämislupa.

*Taulukko 1. Koulutuksen järjestämisluvut ja ylläpitämisluvut*

|                                         | <b>Järjestämis-<br/>/ylläpitämislupia<br/>1.1.2014</b> | Kunta | Kuntayhtymä | Yksityinen | Valtio |
|-----------------------------------------|--------------------------------------------------------|-------|-------------|------------|--------|
| Lukiokoulutus <sup>1</sup>              | <b>270</b>                                             | 228   | 5           | 36         | 1      |
| Ammatillinen peruskoulutus <sup>2</sup> | <b>131</b>                                             | 11    | 35          | 84         | 1      |
| Ammatillinen lisäkoulutus               | <b>174</b>                                             | 12    | 34          | 128        |        |
| Oppisopimuskoulutus                     | <b>154</b>                                             | 12    | 35          | 106        | 1      |
| Ammatilliset erikoisoppilaitokset       | <b>26</b>                                              |       |             | 26         |        |
| Kansalaisopistot                        | <b>187</b>                                             | 160   | 2           | 25         |        |
| Kansanopistot                           | <b>79</b>                                              | 2     | 5           | 72         |        |
| Opintokeskukset                         | <b>11</b>                                              |       |             | 11         |        |
| Kesäyliopistot                          | <b>20</b>                                              | 1     | 4           | 15         |        |
| Liikunnan koulutuskeskukset             | <b>14</b>                                              |       | 1           | 13         |        |

<sup>1</sup> Lukiokoulutusta järjestää 8 yliopiston normaalikoulua, valtio kahdessa kielikoulussa ja Helsingin Eurooppalaisessa koulussa. Ulkomailla järjestetään Espanjassa.

<sup>2</sup> Valtio järjestää Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa.

*Taulukko 2. Lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen sekä oppisopimuskoulutuksen järjestäjät koon mukaan*

| <b>Toiminnan laajuus<sup>1</sup></b>                                       | <b>alle<br/>100</b> | <b>100-<br/>500</b> | <b>501-<br/>1000</b> | <b>1001-<br/>2500</b> | <b>2501-<br/>3000</b> | <b>3001-<br/>4000</b> | <b>4001-<br/>5000</b> | <b>yli<br/>5000</b> |
|----------------------------------------------------------------------------|---------------------|---------------------|----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|---------------------|
| <b>Lukio</b><br>opiskelijamäärä                                            | 94                  | 146                 | 21                   | 14                    | 1                     | 1                     | 3                     | 2                   |
| <b>Ammatill.peruskoulutus</b><br>järjestämisluvun<br>opiskelijamäärä       | 42                  | 33                  | 14                   | 21                    | 4                     | 5                     | 4                     | 7                   |
| <b>Ammatill.lisäkoulutus</b><br>opiskelijatyövuodet                        | 88                  | 52                  | 2                    |                       |                       |                       |                       |                     |
| <b>Oppisopimuskoulutus<sup>2</sup></b><br>laskennalliset<br>oppisopimukset | 22                  | 34                  | 13                   | 7                     | 2                     |                       |                       |                     |

<sup>1</sup> Eivät sisällä nuorisotakuun määräaikaista opiskelijamäärälisäyksiä

<sup>2</sup> Yhteensä 80 järjestämisluvun haltijalla ei lainkaan oppisopimustoimintaa

Koulutuksen järjestäjä- ja ylläpitäjäverkko on vuosien mittaan muuttunut.

Nykyistä, koko maan kattavaa lukioverkkoa rakennettiin aina 1980-luvun loppupuolelle saakka, jonka jälkeen uusia lukion järjestämislupia ei juuri ole myönnetty. Lukio-koulutuksen järjestäjäverkon merkittävimmät muutokset 2000-luvulla ovat liittyneet kunta-rakenteen muutoksiin.

Ammatillisen koulutuksen osalta tavoitteena on ollut järjestäjien kokoaminen vahvemmiksi ja laajemmiksi kokonaisuuksiksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on ohjannut vuosina 2006, 2007 ja 2009 annetuin suosituksin ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamista. Vuodesta 2011 lukien uusia järjestämislupia ei ole myönnetty yhtä poikkeusta lukuun ottamatta muutoin kuin järjestäjäfuusioiden yhteydessä, jolloin olemassa olevaan koulutuksen järjestäjäorganisaatioon on fuusioitu yhden tai useamman koulutuksen järjestäjän koulutustoiminta. Fuusiohankkeita on edelleen vireillä. Järjestäjien määrä on toimenpiteiden myötä vähentynyt merkittävästi. Vuoden 2005 alussa järjestäjiä oli 181 ja vuoden 2014 alussa 131.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvut uudistettiin vuonna 2006. Järjestäjäverkko ei kuitenkaan juuri ole muuttunut.

Vapaan sivistystyön vuosina 2009—2012 toteutetun kehittämisohjelman osana tavoiteltiin muun ohella ylläpitäjärakenteen tiivistämistä. Ministeriö tuki valtionavustuksin rakenteellisen kehittämisen hankkeita. Kaikki ylläpitämisluvut uudistettiin ja osa luvista myönnettiin määräaikaisena. Muutokset ylläpitäjäkentässä jäivät kuitenkin vähäisiksi.

Opiskelijaksi ottaminen ammatilliseen peruskoulutukseen

Koulutuksen järjestämisen lähtökohtana on, että opiskelija voi vapaasti hakeutua ja tulla valituksi haluamaansa koulutukseen. Opiskelijaksi ottamisen perusteista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:ssä. Ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan pääsäännön mukaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Kou-

lutuksen järjestäjä päättää muista opiskelijaksi ottamisen perusteista sekä mahdollisesti järjestettävistä pääsy- tai soveltuvuuskokeista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (294/2014) 1 §:n mukaan yhteishakua käytetään otettaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun ammatilliseen peruskoulutukseen. Mainitun pykälän 3 momentin mukaan yhteishaussa ammatilliseen peruskoulutukseen eivät kuitenkaan voi hakeutua henkilöt, joilla on jo perusopetuksen jälkeen suoritettu ammatillinen perustutkinto, muu ammatillinen tutkinto, kuten ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto taikka korkeakoulututkinto.

Säännöksen taustalla on ollut tavoite kohdentaa tutkintoon johtavan ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijapaikat ensi sijassa nuorille ja vailla toisen asteen koulutusta oleville opiskelijoille. Opiskelijoiden hakeutumista ammatilliseen koulutukseen ei kuitenkaan varsinaisesti ole rajattu, vaan he ovat voineet hakeutua ammatilliseen peruskoulutukseen yhteishaun ulkopuolisten hakupalveluiden kautta. Näissä tilanteissa koulutuksen järjestäjät päättävät hakumenettelystä ja opiskelijaksi ottamisen perusteista. Ammatillinen aikuiskoulutus, mukaan lukien näyttötutkintoon valmistava ammatillinen peruskoulutus ei kuulu yhteishaun piiriin.

## 2.2 Nykytilan arviointi

Globalisaation myötä vahvan yleissivistyksen ja sen perustalle rakentuvan ammat-tiosaamisen merkitys korostuu entisestään. Yhteiskunta monimutkaistuu ja aktiivinen kansalaisuus edellyttää kaikilta riittävää osaamisperustaa.

Työelämässä teollisuuden tavaratuotanto siirtyy monelta osin Suomen ulkopuolelle ja muun muassa kokoonpanotyössä toimivan työvoiman määrä tulee edelleen laskemaan. Kansallisiksi vahvuuksiksi voivat kehittyä korkeaan innovaatio- ja jalostusarvoon perus-

tuvien räätälöityjen tuotanto- ja palveluketjujen ylläpito.

Digitaalisuus, automatisaatio ja robotisaatio vaikuttavat yhä enemmän tuotantoon ja palveluihin. Kehitys muuttaa työn sisältöjä ja osaamisvaatimuksia merkittävästi ja vaikuttaa ammattirakenteeseen. Osa nykyisistä ammateista katoaa ja uusia ammatteja syntyy sisällöltään toisenlaisiin tehtäviin.

Koulutuksen merkitys työmarkkinoiden muutokseen vastaajana tulee korostumaan työuran kaikissa vaiheissa. Yksilöllisiin koulutustarpeisiin vastaamiseksi tarvitaan joustavia tapoja perusvalmiuksien ja uuden erikoistuvan osaamisen hankkimiseen ja ammatitaidon päivittämiseen.

Edellä kuvattu kehitys korostaa koko väestön koulutusmahdollisuuksien merkitystä. Kaikilla nuorilla tulee olla mahdollisuus joko lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen. Aikuisten mahdollisuus osaamisensa kasvattamiseen on aiempaakin tärkeämpää. Vapaan sivistystyön tarjoamat opinnot edesauttavat kansalaisten kykyä ymmärtää muutosta ja vastata siihen.

Nykyinen koulutuksen järjestäjäverkko on muotoutunut vuosikymmenten kuluessa varsin hajanaiseksi eikä kaikilta osin vastaa tämän päivän koulutustarpeita. Tilannetta kärkeä se, että koulutuksen järjestäjät joutuvat reagoimaan muuttuvaan toimintaympäristöön vähenevien resurssien oloissa.

Julkisen talouden kestävyysvaje pienentää käytettävissä olevia resursseja ja lisää vaatimuksia niiden tehokkuudelle. Lukio-, ammatillisen perus- ja lisäkoulutukseen sekä vapaaseen sivistystyöhön kohdistetut menosäästöt edellyttävät toimintatapojen ja rakenteiden merkittävää uudistamista sekä koulutuksen vähentyvien voimavarojen tehokkaampaa kohdentamista. Työnjakoa on kehitettävä, kuitenkin niin, että mahdollistetaan myös erikoistunut koulutustarjonta.

Lukiokoulutuksen, ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen kenttä sekä vapaan sivistystyön ylläpitäjäverkko on liian hajanainen, jotta toimintaympäristön muutoksiin ja pienevään resurssikehitykseen on mahdollista reagoida hallitusti siten, että kansalaisten osaamistarpeet voidaan maan kaikissa osissa tasapuolisesti tyydyttää.

Koulutuksen järjestäjiltä edellytetään jatkossa myös nykyistä parempaa yhteistoimintaa, reagointikykyä ja erikoistumista, jotta muutokseen voidaan menestyksellisesti vastata. Niukkenevien resurssien ja kasvavien haasteiden olosuhteissa on keskityttävä toiminnan laatuun ja oikea-aikaiseen kohdentamiseen.

#### Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen järjestäjistä suurin osa on kuntia ja järjestäjäverkko heijastelee kuntarakennetta. Eräillä alueilla kunnat ovat kooltaan pieniä. Sen seurauksena myös lukiokoulutuksen järjestäjäverkko on tiheä ja toimipisteet pieniä. Etenkin Itä- ja Pohjois-Suomessa järjestäjäkunnat puolestaan ovat alueellisesti suuria, mutta niiden lukiokäluokat ovat pieniä ja ikäluokkien pienenemisen arvioidaan jatkuvan.

Kuntien kiristynyt taloudellinen tilanne on heikentänyt koulutuksen laatua ja monella taloudellisissa vaikeuksissa olevalla kunnalla on suuria haasteita laadukkaan ja tasarvoisen lukiokoulutuksen järjestämisessä. Taloudellisten edellytysten tiukkeneminen heijastuu ensisijassa koulutuksen laatutekijöihin, pätevän opetushenkilökunnan saatavuuteen, kurssitarjonnan monipuolisuuteen sekä opetuksen tukipalvelujen määrään ja tasoon. Valtakunnallisen ohjauksen ei ole arvioitu tukevan riittävästi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen välistä yhteistyötä. Suositustyyppisellä informaatio-ohjauksella ei ole saavutettu sellaista koulutuksen järjestäjärakennetta, joka pystyy tehokkaasti ja taloudellisesti vastaamaan koulutuksen kysyntään ja työelämän tarpeisiin. Nykyisenkaltaisessa järjestäjäverkossa useilla toimijoilla on vaikeuksia organisoida taloudellisesti ja tehokkaasti toimivat tukipalvelut (toimisto-, kiinteistö-, ruokahuolto-, opiskelijahuolto- ja ICT-palvelut). Yksittäisten pieneten toimijoiden malli ei ole riittävällä tavalla taannut kustannustehokkuutta esimerkiksi yhteisten opettajien, koneiden, tilojen tai laitteiden hankinnassa eikä kaikilla toimijoilla ole kykyä tarvittaviin investointeihin.

### Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillista koulutusta koskevaa lainsäädäntöä on juuri uudistettu. Uudistuksen yhteydessä on vahvistettu ammatillisten tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä ja tutkinnon osiin perustuvaa rakennetta. Uudistukset tulevat voimaan 1 päivänä elokuuta 2015, ja niiden tavoitteena on edistää joustavien ja yksilöllisten opintopolkujen rakentamista sekä edistää aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Parhailleen eduskunnan käsittelyssä on myös hallituksen esitys, jossa esitetään lisättäväksi ammatillisesta peruskoulutuksesta annettuun lakiin ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta koskevat säädökset (HE 211/2014 vp.). Myös nämä säädökset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2015. Tavoitteena on muodostaa perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheeseen yhtenäinen koulutuskokonaisuus. Kokonaisuudessa huomioitaisiin erilaisten kohderyhmien erityistarpeet ja mahdollistettaisiin nykyistä paremmin yksilölliset opintopolut sekä erilaisten nivelvaiheen koulutusten ja tutkintotavoitteisen koulutuksen yhdistäminen.

Osaamisperusteisuuden vahvistaminen ja yksilöllisten opintopolkujen mahdollistaminen edellyttävät, että jokaiselle opiskelijalle tehdään henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jossa otetaan täysimääräisesti huomioon opiskelijan aikaisemmin työssä, opinnoissa, harrastuksissa tai muussa toiminnassa hankkima tutkinnon perusteiden osaamistavoitteista ja ammattitaitovaatimuksia vastaava osaaminen ja keskitytään koulutuksessa puuttuvan osaamisen hankkimiseen ja osaamisen laadun varmistamiseen. Koulutusta järjestettäessä ja toteutettaessa on otettava lisäksi huomioon opiskelijan ohjauksen ja erityisen tuen tarpeet, opiskelijan omat tavoitteet ja elämäntilanne sekä alueen työelämän nopeastikin muuttuvat osaamistarpeet. Koulutuksen järjestäjällä on oltava riittävän laaja koulutustarjonta, riittävä opiskelijavolyymi ja toimivat työelämysuhteet, jotka mahdollistavat sen, että opiskelija voi esim. nopeuttaa opintojaan, sisällyttää tutkintoonsa tutkinnon osia myös muiden alojen ammatillisista tut-

kinnoista tai hankkia osaamista laajennetun työssäoppimisen kautta tai oppisopimuskoulutuksessa. Samoin edellä mainittujen tutkintojärjestelmän ja valmentavien koulutusten keskeiset uudistukset edellyttävät riittävän laajaa koulutustarjontaa.

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjäverkko on jo toteutuneesta rakenteellisesta kehittämisestä huolimatta edelleen liian hajanainen ja koulutustarjonnaltaan pirstoutunut, jotta se kykenisi tarjoamaan opiskelijoille riittävästi osaamisperusteisuuden ja yksilöllisten opintopolkujen edellyttämää joustoa ja valinnaisuutta ja reagoimaan ketterästi alueen työelämän tarpeisiin.

### Ammatillinen aikuiskoulutus

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettussa laissa säädetään valmistavan koulutuksen ja näyttötutkintojen henkilökohtaistamisesta. Tavoitteena on, että tutkinnon suorittajalle opetetaan ainoastaan niitä sisältöjä, joita hän ei aiemmin työssä, opinnoissaan tai muussa toiminnassa ole omaksunut. Henkilökohtaistamisen myötä koulutusajat lyhenevät ja opinnot aikataulutetaan ja järjestetään tutkinnon suorittajan elämäntilanteen mukaisesti. Erittäin pienillä koulutuksen järjestäjillä on vain rajalliset mahdollisuudet henkilökohtaistamisen edellyttämiin yksilöllisiin joustoihin opinnoissa. Koulutustarjonta ei ole riittävän laajaa, jotta kullekin opiskelijalle voitaisiin osoittaa hänelle soveltuva opintokokonaisuus.

Toiminnan laadukkaan toteuttamisen kannalta koulutuksen järjestäjällä tulee olla riittävä ammatillisen aikuiskoulutuksen volyymi ja sen mukanaan tuoma mahdollisuus tarjota yksittäiselle opiskelijalle opintoja, jotka ottavat aiemmin opitun huomioon. Pienten ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjien on myös haastavaa osoittaa henkilökohtaistamiseen ja näyttötutkintojen toteuttamiseen riittävästi aikuiskoulutukseen erikoistunutta henkilöstöä.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen toteuttamisedellytysten arvioinnissa ei ole kyetty tarkastelemaan pääasiassa aikuisväestölle suunnitellun koulutuksen kokonaisuutta. Esimerkiksi oppisopimuskoulutuksen järjestämisedellytyksiä on arvioitu erikseen amma-

tillisessa peruskoulutuksessa ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa eikä järjestäjän oppisopimuskoulutuksen järjestämisedellytysten tai näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen järjestämiseen liittyvää osaamista ole arvioitu kokonaisuutena. Tilanne on myös liiaksi hajauttanut oppisopimuskoulutuksen järjestämistä ja johtanut osin hyvin pieniin kokonaisuuksiin.

### Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitämisluvut on uudistettu kansanopistojen ja liikunnan koulutuskeskusten osalta vuoden 2012 alusta ja kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten osalta vuoden 2013 alusta. Tässä yhteydessä on arvioitu ylläpitämisluvun myöntämisen edellytyksenä oleva sivistystarve sekä ylläpitäjien ammatilliset ja taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja koulutuksen järjestämiseen.

Vapaan sivistystyön kustannuksista kateetaan oppilaitosmuodosta riippuen 57 tai 65 prosenttia valtionosuudella, minkä vuoksi ylläpitäjän kokonaistilanne on oleellisesti riippuvainen opiskelijamaksuista ja muusta rahoituksesta. Ylläpitäjätahon koulutuskokonaisuus ja muut rahoitusmahdollisuudet vaikuttavat ratkaisevasti ylläpitäjän vakauteen.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksista erityisesti kansanopistojen toiminta ja rahoitus koostuu vapaan sivistystyön koulutuksen ja rahoituksen lisäksi monesta eri koulutusmuodosta; ammatillisesta koulutuksesta, ammatillisesta lisäkoulutuksesta, oppisopimuskoulutuksesta, lukiokoulutuksesta ja perusopetuksesta. Tällaisessa tilanteessa ylläpitäjän vapaan sivistystyön toiminnan osuus voi olla verrattain pieni osa ylläpitäjän kokonaistoimintaa. Tällöin ylläpitäjän toiminta ja rahoitus koostuu siitä koulutuskokonaisuudesta, jonka se on kehittänyt omaksi erikoisosaamiseksi ja toiminta-ajatukseksi. Kun ylläpitäjän muuta toimintaa koskevat järjestämisedellytykset muuttuvat, vaikuttaa se myös edellytyksiin ylläpitää vapaan sivistystyön oppilaitosta.

Opiskelijaksi ottaminen ammatilliseen peruskoulutukseen

Ammatillisen tutkinnon ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden hakeutuminen ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen on rajattu yhteishaun ulkopuolelle, koska ammatilliseen perustutkintoon johtava koulutus on haluttu kohdentaa ensisijaisesti perusopetuksen päättäneille nuorille ja muille vailla ammatillista tutkintoa oleville. Tämä tavoite ei ole kuitenkaan kaikilta osin vielä toteutunut. Ammatillisen tutkinnon jo suorittaneita opiskelijoita on hakenut yhteishaun ulkopuoleltakin ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen, vaikka perustellumpaa heille olisi ollut saman tutkinnon suorittaminen näyttötutkintona suoritettavana ammatillisena perustutkintona.

Koulutuksen järjestäjän näkökulmasta on ollut helpompaa ja taloudellisesti kannattavampaa ohjata myös jo aikaisemman tutkinnon suorittaneita etupäässä nuorille tarkoitettuun ammatilliseen peruskoulutukseen. Tämä on kuitenkin yksilöiden, työelämän ja koulutusjärjestelmän tehokkuuden kannalta epätarkoituksenmukaista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa olisi saavutettavissa kustannushyötyä ohjaamalla tutkinnon suorittaneet näyttötutkintotavoitteiseen koulutukseen, joka on lyhyempää.

## 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

### 3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on luoda maahan korkealaatuinen lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjä rakenne sekä vapaan sivistystyön ylläpitäjä rakenne. Tulevaisuudessa vahvan yleissivistyksen ja ammatillisen osaamisen merkitys kasvaa entisestään. Kaikilla nuorilla tulee olla hyvät valmiudet työelämään ja jatko-opintoihin ja aikuisväestöllä kattavat mahdollisuudet osaamisensa kehittämiseen ja päivittämiseen. Nykyinen järjestäjä rakenne on liiaksi hajautunut, jotta se kykenisi vastaamaan kasvaviin koulutusta koskeviin laatu-, vaikuttavuus- ja tehokkuushaasteisiin. Vaikka järjestäjä- ja ylläpitä-

järakennetta on viime vuosina kehitetty, muutokset yhteiskunnassa ja työelämässä edellyttävät uusien tavoitteiden asettamista myös järjestäjäverkolle.

Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitosten ylläpitäjät joutuvat kohtaamaan 2020-luvun haasteet vähenevän resurssikehityksen oloissa. Tavoitteena on, että hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti taloudellisiin haasteisiin ja korkeisiin laatuvaatimuksiin vastataan toiminnan rakenteellisella kehittämisellä. Kaikki lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuis-koulutuksen järjestämisedellytykset arvioitaisiin laadun, ammatillisten edellytysten ja taloudellisen kantokyvyn näkökulmasta. Vapaan sivistystyön osalta arvioidaan taloudellinen kantokyky.

Tavoitteena on, että uusi koulutuksen järjestäjäverkko tarjoaa nykyistä yksilöllisempää koulutusta ja kykenee joustaviin nuoria, aikuisia ja työelämää palveleviin osaamisen kehittämisspolkuihin. Järjestäjärakenteen uudistamisen tavoitteena on, että uusi järjestäjä rakenne tukee laajasti lukiokoulutuksen kehittämistä ja mahdollisimman kattavaa ainevalikoimaa, joustavuuden lisäämistä ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteessa ja vahvaa osaamista osaamisen tunnustamisessa ja opintojen henkilökohtaistamisessa. Koulutuksen järjestäjiltä edellytetään jatkossa nykyistä parempaa reagointikykyä ja erikoistumista. Tavoitteena on, että järjestäjäverkko rakentuisi vahvoista koulutuksen järjestäjistä.

Tavoitteena on varmistaa koulutuksen järjestäjien toimintaedellytykset siten, että ne kykenevät tarjoamaan laadukasta koulutusta koko nuorisoiäluokalle maan kaikissa osissa ja väestöpohjaltaan erilaisilla seutukunnilla. Järjestämislupia arvioitaessa keskeisenä kriteerinä otetaan huomioon nuorisoiäluokkien kehitys siten, että kaikilla perusasteen päättävillä on mahdollisuus aloittaa toisen asteen opinnot. Tavoitteena on myös turvata nuorille tasapuoliset mahdollisuudet hakeutua joko lukio-koulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen sekä edistää nuorten osallistumista oppisopimuskoulutukseen, ottaen huomioon valtakunnalliset ja alueelliset erityispiirteet.

Tavoitteena on, että nuorten vailla toisen asteen tutkintoa olevien oppisopimuskoulutusta edistetään myös osana nuorille suunnat-

tua koulutuksen hakumenettelyä. Opetus- ja kulttuuriministeriö laatii sivistyspoliittiselle ministeriryhmälle selvityksen tammikuun 2015 loppuun mennessä siitä, miten nuoret voivat osoittaa halukkuutensa suorittaa ammatillinen perustutkinto tai sen osa oppisopimuskoulutuksena. Selvityksen tulee sisältää arvio siitä, voidaanko tavoitteen saavuttamiseksi hyödyntää yhteisvalintaa.

Kattava koulutuksen saatavuus maan kaikissa osissa ja molemmilla kansalliskielillä turvataan.

Hallituksen julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2015–2018 on tehty uudistusta koskevat resursseihin liittyvät linjaukset. Uudistukset liittyvät myös hallitusohjelman sekä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2011–2015 linjauksiin lukiokoulutuksen sekä ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen uudistamisesta.

#### Lukiokoulutus

Uudistuksella turvataan lukiokoulutuksen saavutettavuus ja laatu sekä lukiokoulutuksen erityispiirteet koko maan kattavasti myös taloudellisten resurssien vähetessä. Tavoitteena on elinvoimainen, tehokas ja monipuolinen lukiokoulutuksen järjestäjäverkko. Se muodostuu erilaisista koulutuksen järjestäjistä, jotka voivat palvella myös yksittäistä kuntaa laajempaa väestöpohjaa tai muuta koulutus-tarvetta.

Uudistuksen tavoitteena on luoda edellytyksiä opetus- ja kurssitarjonnan monipuolistamiseen ja opetussuunnitelmallisiin painotuksiin. Uudistus lisää myös yksilöllisten opintopolkujen toteuttamismahdollisuuksia.

Uudistuksen tavoitteena on varmistaa laadukkaan lukiokoulutuksen toteutuminen ja siten opiskelijoiden saamat hyvät valmiudet jatko-opintoihin ja työelämän. Tavoitteena on myös vahvistaa edellytyksiä opetuksen pedagogiseen kehittämiseen tekniikkaa hyödyntämällä mikä on edellytyksenä muun muassa ylioppilastutkinnon sähköistamiselle. Samoin tarkoituksena on, että uudistus mahdollistaa aikuisten lukio-opetuksen ja aineopetuksen tarpeiden huomioon ottamisen. Uudistus luo koulutuksen järjestäjille entistä paremmat mahdollisuudet toimia yhteistyössä alueella toimivien muiden koulutuksen

järjestäjien sekä työelämän kanssa. Järjestäjaverkon muodostamisessa otetaan huomioon opetuskieleen liittyvät koulutustarpeet.

Järjestäjaverkon kokoaminen nykyistä vahvemiksi toimijoiksi turvaisi lukiokoulutuksen saavutettavuutta ja vahvistaisi koulutuksen laatua koko maassa. Vahvoilla koulutuksen järjestäjillä olisi pieniä koulutuksen järjestäjiä paremmat mahdollisuudet koulutuksen laadun parantamiseen ja kehittämissankkeiden toteuttamiseen, koulutustarjonnan monipuolistamiseen, koulutuksen alueelliseen suunnitteluun, laadulliseen ennakointiin sekä tutkintojen järjestämiseen. Lisäksi ne kykenevät vastaamaan paremmin myös työelämän muutoksiin laajempien verkostojensa johdosta. Vahva koulutuksen järjestäjä voi myös organisoida taloudellisesti ja tehokkaasti toimivat tukipalvelut (toimisto-, kiinteistö-, ruokahuolto-, opiskelijahuolto- ja ICT-palvelut) sekä kykenee tekemään investointeja ja tuottamaan koulutuspalveluita kustannustehokkaasti hyödyntämällä muun muassa yhteisiä opettajia, koneita, laitteita ja tiloja.

Järjestäjaverkon kokoaminen poistaisi nykyisiä yhteistoiminnan esteitä, kun koulutuksen järjestäjänä alueella toimisi hallinnollisesti ja taloudellisesti nykyistä vahvempi vastuutaho. Vahvemmat koulutuksen järjestäjät turvaisivat myös lukiokoulutuksen jatkumista alueilla, joissa yksittäisten pienten kuntien taloudelliset ja toiminnalliset voimavarat ovat rajalliset ja ehtymässä. Se helpotaisi muun muassa tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä opetuksessa.

Lukiokoulutuksen rakenteellisella uudistamisella ja siihen liittyvällä koulutuspoliittisten ohjausmahdollisuuksien tehostamisella taataan se, että lukiokoulutusta on, valtakunnalliset ja alueelliset koulutustarpeet huomioon ottaen, riittävästi.

#### Ammatillinen peruskoulutus ja ammatillinen aikuiskoulutus

Tavoitteena on luoda uudistuksella maahan ammatillisen koulutuksen järjestäjaverkko, joka kykenee joustavasti ja asiakaslähtöisesti palvelemaan perusasteen päättäviä nuoria, työelämässä olevia aikuisia ja työelämää.

Uudistuksen tulee tukea muita samanaikaisesti toteutettavia ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen uudistuksia. Taloudelliseen kantokyvyn sekä ammatillisten ja toiminnallisten valmiuksien näkökulmasta nykyistä vahvemmat koulutuksen järjestäjät kykenisivät hyödyntämään esimerkiksi ammatillisen tutkintojärjestelmän uudistuksen ja näyttötutkintojärjestelmän uudistuksen mahdollisuudet. Järjestäjaverkkoa tulee kehittää siten, että jokainen järjestäjä kykenee toteuttamaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan yksilöllisiä tavoitteita ja poluttamaan koulutusta yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Tarkoituksena on, että ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen järjestäjaverkko muodostuisi sekä koko ammatillisen koulutuksen palveluvalikoiman kattavasti koulutuksen järjestäjistä että erikoistuneista koulutuksen järjestäjistä (esimerkiksi aikuiskoulutus tai toimiala), ja se muodostaisi kansalaisten ja työelämän kannalta toimivan kokonaisuuden.

Ammatillisen koulutuksen eri toimintamuotojen laatua tulee arvioida yhdenmukaisin perustein ottaen huomioon erityispiirteet.

Tavoitteena on, että ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjät pystyisivät käyttämään joustavasti palveluvalikoimaansa opiskelijan ja työelämän tarpeiden mukaan ja osallistumaan työelämän kehittämiseen. Monialaisilla koulutuksen järjestäjällä olisi riittäväällä volyyminlla kaikki ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestämis- ja tutkinnonsuorittamis- muodot.

Esityksessä tavoitteena on koko maan kattava ammatillisen aikuiskoulutuksen verkosto, jossa koulutuksen järjestäjä päättää, miten se aikuiskoulutuksen organisoii. Korkealaatuisten ja työelämän tarpeiden kannalta osuvien aikuiskoulutuspalvelujen tuottamiseksi tavoitteena on myös mahdollistaa, kuten nykyisinkin, ammatilliseen aikuiskoulutukseen erikoistuneiden osaamiskeskittymien muodostuminen. Tavoitteena on, että näillä aikuiskoulutukseen erikoistuneilla organisaatioilla yhdistyisivät nykyistään vahvemmin omaehtoinen ammatillinen aikuiskoulutus, työvoimakoulutus, henkilöstökoulutus ja työelämän kehittäminen. Aikuiskoulutukseen erikoistuneilla organisaatioilla olisi erikois-



osaamista myös haastavien kohderyhmien kouluttajina. Aikuiskoulutukseen erikoistuneet organisaatiot kykenisivät laajan aikuis-koulutusvalikoimansa ansiosta nopeasti ja joustavasti tuottamaan osaamisen kehittämispalveluita äkillisen rakennemuutoksen tilanteissa ja erilaisille alueellisille työmarkkinoille. Aikuiskoulutukseen erikoistuneiden organisaatioiden lisäksi myös muilla koulutuksen järjestäjillä tulee olemaan aikuiskoulutustehtävänsä puitteissa edellä kuvattua ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvää koulutus- ja kehittämistoimintaa ja aikuiskoulutuksen erityisosaamista.

Erikoistuneen koulutuksen järjestäjän koulutustehtävä voisi liittyä myös esimerkiksi jonkin erityisen tai harvinaisen toimialan osaamistarpeisiin vastaamiseen joko alueellisesti tai valtakunnallisesti. Tarkoituksena on, että uudistetussa koulutuksen järjestäjäkentässä erikoistuneiden järjestäjien toiminta edellytykset olisivat kuten monialaisilla järjestäjilläkin, riittävän vahvat koulutustehtävän vaatimukset huomioon ottaen.

Tavoitteena on myös, että oppisopimuskoulutus muodostaisi jatkossa nykyistä ehyemmän kokonaisuuden ja sen järjestämisedellytyksiä voitaisiin arvioida ottaen huomioon sen lähtökohdat ja erityispiirteet. Oppisopimuskoulutuksen laatua kehitetään edelleen ja laadun kehittämisessä lupaharkinta on keskeinen elementti.

Nuorten oppisopimuskoulutuksen saatavuus turvataan ja oppisopimuskoulutuksen erityisenä kehittämiskohteena on sen soveltuminen myös perusasteen päättävälle.

Esityksen tavoitteena on myös tehostaa koulutusjärjestelmää ja lyhentää opintoaikoja ohjaamalla ammatillisen tutkinnon suorittaneet näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen.

### Vapaa sivistystyö

Tavoitteena on edistää sellaisen vapaan sivistystyön ylläpitäjäverkon syntymistä, jossa toteutetaan edelleen laadukasta vapaan sivistystyön koulutusta ja jossa ylläpitäjien määrä on nykyistä alhaisempi. Vapaan sivistystyön koulutuksen kehittymisen kannalta on tärkeää, että ylläpitäjien taloudellinen vakaus joka tilanteessa takaa laadukkaan koulutuksen to-

teuttamisen. Valtionosuuksien leikkaukset ja ylläpitäjän ylläpitämä koulutuskokonaisuus ja koulutuksen muut rahoitusmahdollisuudet vaikuttavat ratkaisevasti vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjien vakauteen. Vakauden säilyttämiseksi ja toiminnan kehittämiseksi on tarpeen arvioida oppilaitoksen ylläpitämisen edellytykset ylläpitäjän kokotoimintakokonaisuus huomioiden. Tavoitteena on saada ylläpitäjät tarpeen vaatiessa yhdistämään toimintansa muihin saman koulutusmuodon, toisten vapaan sivistystyön koulutusmuotojen tai muiden alojen koulutusmuotojen yhteyteen. Tarvittaessa ylläpitämislupa perutaan, jos edellytyksiä oppilaitoksen ylläpitämiselle ei voida katsoa olevan olemassa.

### 3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Talouden rakenteellinen muutos ja lukio- ja ammatilliseen koulutukseen kohdistetut menosäästöt edellyttävät toimintatapojen ja rakenteiden merkittävää uudistamista sekä koulutuksen vähentyvien voimavarojen entistä tehokkaampaa kohdentamista.

Esityksessä ehdotetun vaihtoehdona olisi ollut jatkaa nykyisellä koulutuksen järjestäjä-rakenteella myös muuttuvissa olosuhteissa. Julkisen talouden suunnitelman mukaisesti lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen määrärahoihin kohdentuu vuoden 2017 alkuun mennessä noin 260 miljoonan euron vähennykset. Jos järjestäjä-rakennetta ei uudistettaisi, olisi oletettavaa, että käytävissä olevan rahan määrän vähentyessä merkittävästi, osa nykyisistä järjestämislupien haltijoista menettäisi toimintaedellytyksensä. Tällainen hallitsematon järjestäjä-rakenteen muutos johtaisi tilanteeseen, jossa koulutusjärjestelmän kokonaisuus ei olisi kenenkään hallittavissa. Tällöin koulutuksen alueellinen ja alakohtainen saatavuus sekä mahdollisuus reagoida äkillisiin työvoima- ja koulutustarpeen muutoksiin voisivat vaarantua merkittävästi.

Koulutuksen järjestämislupien uudistamisessa olisi vaihtoehdona myös nykyisten järjestämislupien muuttaminen voimassa olevien lakien nojalla. Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa järjestämislupien peruuttamisen muun muassa koulutustarpeen olennaisen muutoksen perusteella. Yksittäisten järjestä-

mislupien lakkauttamisella ei voitaisi kuitenkaan saavuttaa sellaista kokonaisvaltaista muutosta järjestäjäkentässä, jota uudistuksella tavoitellaan. Järjestämislupien uudistamisprosessissa kaikki nykyiset koulutuksen järjestäjät joutuvat arvioimaan toimintatapojaan ja niiden tehostamismahdollisuuksia. Järjestämisluvun myöntämisedellytyksiä on lainsäädännössä myös tarkoitus tarkentaa nykyisestä. Yksittäisten nykyisten järjestämislupien muuttamista tai lakkauttamista ei pidetty tarkoituksenmukaisena, sillä koulutusjärjestelmän toimintaa on tarkoitus tehostaa merkittävästi erityisesti päällekkäisiä toimintoja poistamalla sekä koulutuksen järjestäjien toiminnallista ja hallinnollista yhteistyötä kehittämällä.

### 3.3 Keskeiset ehdotukset

Koulutuksen järjestämislupien myöntämisperusteita ehdotetaan uudistettaviksi. Lisäksi nykyisten lukiokoulutuksen ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestämislupien voimassaolo ehdotetaan päättymään tämän lain voimaan tullessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi hakemuksesta myöntää toimintaan järjestämisluvun. Kaikkien hakijoiden edellytykset järjestämisluvun saamiselle arvioidaan opetus- ja kulttuuriministeriön käynnistämällä haulla vuosien 2015 ja 2016 aikana. Vapaan sivistystyön osalta ylläpitämislupia ei lakkautettaisi, vaan niiden osalta arvioitaisiin toiminnan taloudelliset edellytykset.

Lukiokoulutusta, ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta koskevaan lainsäädäntöön esitetään muutoksia, joiden tavoitteena on luoda puitteet koulutuksen rakenneuudistuksen toteuttamiselle. Esitettävillä säädösmuutoksilla selkeytettäisiin ja täsmennettäisiin koulutuksen järjestämislupien myöntämiseen liittyviä edellytyksiä. Lisäksi täsmennettäisiin edellytyksiä, joiden puitteissa opetus- ja kulttuuriministeriö voisi muuttaa koulutustehtävää tai peruuttaa koulutuksen järjestämisluvun.

Järjestämisluvun myöntämisen edellytyksenä olisi sekä lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain että ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain perusteella,

että hakemuksessa tarkoitettu koulutus vastaa valtakunnalliseen tai alueelliseen koulutustarpeeseen ja että luvan hakijalla on ammatilliset, taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset koulutustehtävän asianmukaiseen toteuttamiseen ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus.

Koulutuksen tarvetta arvioitaessa otettaisiin huomioon muun muassa väestön määrä eri ikäluokissa, opiskelijamäärä, työvoiman tarve, osaamistarve, koulutukseen hakeutuminen ja alueella oleva koulutustarjonta.

Uusien järjestämislupien myöntämisessä korostuisivat koulutustarpeen lisäksi toiminnan laatuun, vaikuttavuuteen ja tehokkuuteen liittyvät näkökohdat. Tarkoituksena on, että koulutuksen järjestäjäverkko rakentuu vahvoista koulutuksen järjestäjistä, jotka palvelevat laajan alueen tai väestöpohjan koulutustarvetta Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi jatkossakin rajoittaa järjestämisluvassa tiettyjen alojen koulutuksen järjestämistä, jos väestökehitys sekä työvoima- ja osaamistarpeet tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät syyt sitä edellyttäisivät. Koulutustarjonnan alakohtaisilla ja tarkemmilla tutkinto- tai osaamisalakohtaisilla rajoituksilla voitaisiin tarvittaessa selkeyttää koulutuksen järjestäjien välistä työnjakoa ja sitä kautta turvata koulutuksen järjestämisen edellytykset ja laatu alueen tai toimialan työvoimatarpeen edellyttämällä tasolla. Uudistuksen yhteydessä ei muuteta koulutuksen järjestäjien perustehtäviä. Ammatillista peruskoulutusta koskeva koulutustehtävä myönnettäisiin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain nojalla ja aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla. Järjestäjällä voi olla lupa molempiin tai vain toiseen näistä. Ammatillisen koulutuksen eri muotojen laadun ja saatavuuden varmistamiseksi luvat säilyvät erillisinä. Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanopäätöksen mukaan vuodesta 2017 alkaen lopetetaan valtion rahoitus ammatillisen lisäkoulutuksen tutkintoon tai sen osaan johtamattomaan koulutukseen. Tämän vuoksi ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestämislupa voitaisiin kuitenkin lisäkoulutuksen osalta jatkossa myöntää vain ammatti- tai erikoisammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen.

Ammatillisen aikuiskoulutuslain 4 §:n perusteella myönnettävässä järjestämisluvassa päätettäisiin jatkossa myös oikeudesta järjestää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:n mukaisena oppisopimuskoulutuksena järjestettäviä ammatillisia perustutkintoja tai niihin valmistavaa koulutusta.

Oppisopimuskoulutus muodostaisi jatkossa kokonaisuuden osana ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnettävää aikuiskoulutustehtävää. Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi oppisopimuskoulutuksen järjestämisedellytykset yhtenä kokonaisuutena. Oikeus järjestää oppisopimusta myönnettäisiin yhdessä järjestämisluvassa joko oikeutena ammatilliseen peruskoulutukseen tai ammatilliseen lisäkoulutukseen tai molempiin niistä. Oppisopimuskoulutuksen järjestämisedellytyksiä arvioitaisiin erikseen. Yhtenäisellä oppisopimuskoulutusta koskevalla lupamenettelyllä varmistettaisiin korkealaatuinen oppisopimuskoulutuksen järjestäminen maan kaikissa osissa.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen osalta luvissa ei enää olisi määrällistä sääntelyä. Opiskelijavuosien kohdentaminen koulutuksen järjestäjille tapahtuisi vuosittaisilla rahoituspäätöksillä. Menettely mahdollistaa opiskelijavuosien kohdentamisen nykyistä paremmin työmarkkinoiden ja kansalaisten koulutuskysynnän mukaisesti.

Ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjällä olisi harkintavaltaa käyttää ammatillisen koulutuksen palveluvalikoimaa joustavasti työelämän ja opiskelijan tarpeen mukaan. Koulutuksen järjestäjä voi lupiensä puitteissa kohdentaa joustavasti koulutustarjontaa koulutustarpeen mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän tulee profiloitua ja erikoistua strategiansa mukaisesti, esimerkiksi kohderyhmän tai toimialan perusteella. Lähtökohtaisesti koulutuksen järjestämislupien myöntäminen ja muuttaminen tapahtuisi koulutuksen järjestäjän hakemuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi ilman hakemustakin muuttaa järjestämisluvassa määrättyä koulutustehtävää tai peruuttaa koulutuksen järjestämisluvan, jos laissa järjestämisluvan muuttamiselle tai peruuttamiselle asetetut edellytykset täyttyvät.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitämisluvan myöntämisen edellytyksiä koske-

vaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että hakijan taloudellisia edellytyksiä arvioitaessa otettaisiin huomioon hakijan toiminta kokonaisuudessaan. Taloudellisia edellytyksiä arvioitaessa voitaisiin ottaa siten huomioon esimerkiksi ylläpitäjän muun koulustoiminnan ja mahdollisen maksullisen palvelutoiminnan vaikutus ylläpitäjän talouteen. Lisäksi säädettäisiin, että myös muu ylläpitäjä kuin kunta tai kuntayhtymä voisi yhdistää vapaan sivistystyön oppilaitoksensa muuhun oppilaitokseensa. Myös ylläpitämisluvan myöntämistä, muuttamista ja peruuttamista koskeviin säännöksiin tehtäisiin eräitä teknisluonteisia muutoksia ja täsmennyksiä.

Lisäksi ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamista koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä pääsääntöisesti olisi, ettei opiskelijaksi pyrkivä ole suorittanut ammatillista perustutkintoa, muuta perusopetuksen jälkeen suoritettua ammatillista tutkintoa tai korkeakoulututkintoa. Ammatillisen perustutkinnon suorittaminen olisi näille opiskelijoille mahdollista näyttötutkintoon valmistavana oppilaitosmuotoisena koulutuksena tai näyttötutkintoon valmistavana oppisopimuskoulutuksena.

## 4 Esityksen vaikutukset

### 4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotetun perusteella toteutettava koulutuksen järjestäjä rakenteen uudistaminen tulee tasapainottamaan julkista taloutta. Esitys liittyy hallituksen rakennepoliittiseen ohjelmaan. Koulutuksen järjestämisen rakenteellisella uudistamisella tavoitellaan koulutuksen järjestäjien toiminnan tehostumista ja sitä kautta syntyviä säästöjä toiminnan laadun ja saatavuuden kuitenkin vaarantumatta.

Koulutuksen järjestäjien yhdistyessä arvioidaan hallinnollisten kustannusten pienenevän ja opetusvälineiden ja laitteiston käytön tehostuvan. Suuremmilla koulutuksen järjestäjillä on myös paremmat edellytykset tilojen käytön tehostamiseen mikä vähentää kiinteis-

töistä aiheutuvia kustannuksia. Toisaalta opilaitosverkossa mahdollisesti tapahtuvat muutokset voivat vaikuttaa matka- ja majoituskustannuksia kasvattavasti.

Koulutuksen järjestäjien yhdistyminen voi yhdistymisen alkuvaiheessa aiheuttaa esimerkiksi tietojärjestelmien ja ohjelmistojen yhdistämisestä ja yhteisten palveluprosessien kehittämisestä aiheutuvia kustannuksia. Omaisuusmassojen siirtymisestä voi lisäksi aiheutua varainsiirto- ja muita veroseuraamuksia. Lisäksi perustamiskustannusten valtionosuuden palautusvelvollisuus, joka koskee valtion luovuttamia kiinteistöjä ja kiinteistöjä, joiden rakentamiseen on saatu valtionosuutta voi aiheuttaa koulutuksen järjestäjille kustannuksia, mikäli kiinteistöt eivät enää ole valtionosuuteen oikeuttavassa käytössä.

Esityksen perusteella toteutettava järjestäjäjärakenteen uudistaminen kuitenkin parantaa koulutuksen järjestäjien taloudellista kantokykyä tilanteessa, jossa resurssikehitys on laskeva. Varainsiirtoverovelvollisuuden osalta on vuoden 2016 loppuun asti voimassa varainsiirtoverolain (931/1996) 43 c §:ssä säädetty määräaikainen verovapaus eräissä koulutuksen rakennejärjestelyissä.

Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden ohjaaminen näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen tehostaa koulutusjärjestelmän toimintaa. Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa opiskeluaikat ovat koulutuksen keskimäärin lyhyempiä kuin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisissa tutkinnoissa. Suorien kustannushyötyjen lisäksi esitys nostaa aikuisväestön työllisyysastetta, kun työmarkkinoilta poissaolot jaksot lyhenevät.

Opetus- ja kulttuuriministeriön suoritteiden maksullisuudesta annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (263/2012) mukaan koulutuksen järjestämislupa on maksullinen päätös. Ehdotettujen voimaantulosäännöksen mukaan maksua ei kuitenkaan perittäisi järjestämislupahakemuksista, joissa haetun koulutustehtävän on tarkoitus alkaa tämän lain voimaan tullessa.

#### **4.2 Vaikutukset viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien toimintaan**

Esitetyillä säädosmuutoksilla luotaisiin edellytykset lukion, ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen rakenteelliselle uudistamiselle. Tavoitteena on järjestäjäverkko, joka muodostuisi toimintaedellytyksiltään vahvoista koulutuksen järjestäjistä. Koulutuksen järjestäjät tulisivat olemaan nykyistä merkittävästi suurempia. Vahvemmillä koulutuksen järjestäjillä olisi käytettävissä olevien resurssien pienentyessä nykyistä paremmat edellytykset huolehtia omalla toiminta-alueellaan työelämän ja yksilöiden tarpeisiin vastaavan koulutuksen järjestämisestä eri aloilla sekä varmistaa koulutuksen laatu ja vaikuttavuus. Koulutuksen järjestäjillä olisi paremmat edellytykset ylläpitää kattavaa toimipisteverkkoa maan eri osissa ja sitä kautta turvata koulutuksen saatavuus sekä kohdentaa voimavaroja joustavasti ja kustannustehokkaasti.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen osalta järjestämisluvista olevasta määrällisestä sääntelystä luopuminen mahdollistaa opiskelijavuosien kohdentamisen nykyistä paremmin työmarkkinoiden ja kansalaisten koulutuskysynnän mukaisesti, sillä jatkossa opiskelijavuosien kohdentaminen koulutuksen järjestäjille tapahtuisi vuosittaisilla rahoituspäätöksillä.

Oppisopimuskoulutuksen järjestämisedellytysten arviointi myös omana kokonaisuutena tulee yhtenäistämään oppisopimuskoulutusta koskevaa lupamenettelyä ja oppisopimuskoulutuksen järjestämisedellytysten arviointia. Muutoksen avulla olisi mahdollisuus varmistua nykyistä paremmin siitä, että oppisopimuskoulutuksen järjestäjällä on tarvittava mainitun koulutuksen edellyttämä osaaminen.

Koska tavoitteena on taloudellisesti, ammatillisesti ja toiminnallisesti vahvojen koulutuksen järjestäjien muodostuminen, uudistus tarkoittaa käytännössä sitä, että koulutuksen järjestämislupia ei lukiokoulutuksessa, ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammatillisessa aikuiskoulutuksessa myönnettäisi nykyistä määrää. Järjestäjäverkko muodostuisi opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksillä järjestämislupia koskevien hakemusten perusteella. Koulutuksen järjestäjien ylläpi-

tämän oppilaitosverkon sääntelyä ei muutettaisi, vaan järjestäjät saisivat jatkossakin itse päättää oppilaitosverkosta.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten valtionrahoituksen pieneneminen vaikuttaa ylläpitäjän taloudellisiin edellytyksiin ylläpitää vapaan sivistystyön oppilaitosta. Esitys kannustaa oppilaitosten ylläpitäjiä arvioimaan toimintakykynsä itsenäisenä ylläpitäjänä ja vaihtoehtoisesti punnitsemaan eri yhteistyö- ja yhdistymismahdollisuuksia varmistaakseen laadukkaan toiminnan jatkuvuuden.

Järjestämislupamenettely työllistää koulutuksen järjestäjiä, jos ne hakevat uuden lain perusteella koulutuksen järjestämislupaa sekä lupaprosessiin osallistuvia viranomaisia. Järjestäjä rakenteen uudistaminen kannustaa koulutuksen järjestäjiä yhdistymään. Jos järjestäjät päätyvät yhdistymiseen, siihen liittyvistä prosesseista voi aiheutua koulutuksen järjestäjille työtä sekä kustannuksia.

#### 4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Järjestämislupien uudistaminen ei vaikuta nykyisten opiskelijoiden opiskelu- tai tutkinnon suorittamisoikeuteen. Opiskelijalla on aina koulutuksen järjestäjän järjestämisluvan lakkaamisesta huolimatta oikeus saattaa aloitetut opinnot päätökseen. Osa opiskelijoista joutuu kuitenkin todennäköisesti suorittamaan opintonsa loppuun jonkun muun koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa kuin missä on aloittanut opintonsa. Siirtymäsäännöksellä ja järjestämislupiin sisällytettävillä määräyksillä on tarkoitus turvata ennen uuden lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden oikeus suorittaa opintonsa loppuun.

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan sellaiselle koulutuksen järjestäjälle, jolle ei myönnettäisi uutta järjestämislupaa, voitaisiin myöntää määräaikainen järjestämislupa enintään yhdeksi ja puoleksi vuodeksi. Tapauksissa, joissa opiskelijan opintojen loppuun saattaminen tai tutkinnon suorittaminen kestäisi kauemmin kuin tämän ajan, olisi koulutuksenmukaista suorittaa opinnot loppuun toistaiseksi voimassa olevan järjestämisluvan saaneen koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa. Tämä menettely edistäisi siirtyvän opiskelijan mahdollisuuksia saada laadukasta opetusta ja opiskelijapalveluita. Erityisesti

pienet koulutuksen järjestäjät eivät myöskään välttämättä pysty ylläpitämään toimintaansa koko siirtymäaikaa.

Näissä tilanteissa opetus- ja kulttuuriministeriö määräisi toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään opiskelijan koulutuksen. Koulutuksen järjestäjän vaihtuminen saattaa aiheuttaa muutoksia opetuksen antamispaikkaan ja tämän vuoksi myös opiskelijan asuinpaikan ja opiskelupaikan välisiin matkoihin. Opiskelijalla on oikeus päättää siirtykö se uuden koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi. Käytännössä järjestäjien velvollisuudesta ottaa siirtyviä opiskelijoita vastaan opiskelijoiden siirtämisestä päätettäisiin järjestämislupien uusimista koskevan päätöksenteon yhteydessä. Siirtymäaika antaisi opiskelijalle mahdollisuuden varautua opiskelupaikan vaihtamisesta aiheutuviin muutoksiin.

Koulutuksen järjestäjät päättävät oppilaitoksista, toimipisteistä ja niiden sijainnista luvassa mahdollisesti määrätyn maantieteellisen alueen, kuten kunnan sisällä. Järjestäjäverkon tiivistämisestä huolimatta uudistuksen tarkoituksena on taata koko maan kattava koulutuksen järjestäjäverkko niin lukiokoulutuksessa, ammatillisessa peruskoulutuksessa kuin ammatillisessa aikuiskoulutuksessa.

Ammatillista peruskoulutusta koskevan lain muuttaminen opiskelijaksi ottamisen perusteiden osalta vaikuttaa niiden opiskelijoiden opintoihin, joilla jo hakiessaan on perustasteen jälkeinen tutkinto. Opiskelijat voitaisiin pääsäännön mukaan ottaa opiskelijaksi ainoastaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti näyttötutkintoihin. Näyttötutkintoina voidaan suorittaa kaikki ammatilliset perustutkinnot, joten säännös ei rajoittaisi jo tutkinnon suorittaneiden vapaata hakeutumisoikeutta suorittamaan ammatillista perustutkintoa.

Vaikutukset henkilöstön asemaan liittyvät erityisesti koulutuksen järjestämislupien uudistamisesta johtuviin koulutuksen järjestäjäverkon muutoksiin sekä samanaikaisesti uudistuksen kanssa toteutettaviin menosäästöihin. Uudistus vaikuttaa myös koulutuksen järjestäjien palveluksessa olevan henkilöstön määrään ja henkilöstörakenteeseen. Koulutuksen järjestäjien vastuu hyvän henkilöstöpolitiikan toteuttamisesta korostuu muutosvaiheessa. Koulutuksen järjestäjän tulee

myös uudistuksen yhteydessä noudattaa lukiolaissa ja ammatillisessa peruskoulutuksesta annetussa laissa säädettyjä velvoitteita ja laissa säädetyn mukaisesti kuulla opiskelijoita ennen opintoihin ja muihin opiskelijoiden asemaan olennaisesti vaikuttavien päätösten tekemistä. Henkilöstön tai opiskelijoiden kanssa käytyjen neuvottelujen tai kuuleminenettelyjen yhteydessä esiin nousseet merkittävät näkökohdat liitetään järjestämisluvhakemukseen.

Koulutuksen järjestämisluhia koskevalla uudistuksella ei ole suoria vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Uudistuksesta riippumatta koulutuksen järjestäjiä koskevat naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) oppilaitoksia koskevat velvoitteet.

## 5 Asian valmistelu

Lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön rakenteellinen uudistamisen toteuttamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 26 päivänä maaliskuuta 2014 toimialan ja sidosryhmien edustajista muodostuvan ohjausryhmän sekä virkamiesvalmistelusta vastaavan projektiryhmän.

Hankkeen tehtävänä on ollut toteuttaa lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön rakenteellinen uudistus siten että, järjestäjaverkko tiivistyy. Tehtävänä on myös ollut parantaa koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiä sekä turvata jatko-opintoihin ja työelämän tarpeisiin vastaavan koulutuksen alueellinen ja alakohtainen saatavuus. Edelleen hankkeen tehtävänä on ollut huolehtia rakenteellisen kehittämisen uudistusprosessin yhteensovittamisesta ja vuorovaikutuksesta lukiokoulutuksen rahoituksen uudistamisen, ammatillisen peruskoulutuksen lisäkoulutuksen säätelevän ja rahoitusjärjestelmän uudistamista valmistelevan työryhmän, ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän uudistamisen sekä vapaan sivistystyön rakenne- ja rahoitusjärjestelmän uudistamista valmistelevan työryhmän kanssa. Tehtävänä on myös ollut sekä arvioida uudistuksen kokonaisvaikutuksia eri koulutussektoreilla se-

kä yhteen sovittaa ja seurata rakenteellisen uudistuksen toteutusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 18 päivänä joulukuuta 2013 asettanut vapaan sivistystyön rakenne- ja rahoitusryhmän, jonka tehtävänä on ollut laatia ehdotus muun muassa oppilaitosrakenteen kehittämiseksi. Työryhmän on asettamispäätöksen mukaan annettava ehdotuksensa opetus- ja kulttuuriministeriölle 15 päivänä joulukuuta 2014.

Lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön koulutuksen järjestäjäkentän uudistamista on tarkoituksenmukaista tarkastella kokonaisuutena, minkä vuoksi myös vapaan sivistystyön ylläpitämislupaan liittyvät säädösmuutosesitykset on otettu tähän esitykseen.

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Esitys on käsitelty sivistyspoliittisessa ministerityöryhmässä. Esitysehdotuksesta on käyty Opetusalan ammattijärjestö OAJ:n kanssa kunnan viranhaltijan neuvotteluaikeudesta annetun lain (389/1944) mukaiset neuvottelut. Esitysehdotus on käsitelty myös Kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa (KUTHANEK).

Valmistelun yhteydessä hallituksen esitystä koskeva lausuntopyyntö lähetettiin kaikille lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjille sekä vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille. Näiden ohella lausuntoa pyydettiin 30 muulta taholta, mm. ministeriöltä, aluehallintoviranomaisilta, työmarkkinajärjestöiltä ja eräiltä muilta järjestöiltä. Luonnos myös julkaistiin opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivuilla. Luonnoksesta saatiin asetettuun määräaikaan mennessä lausunnot yhteensä 255 lausunnonantajalta.

Useimmat lausunnon antajat pitivät uudistusta tarpeellisena ja sen tavoitteita kannatettavina. Muutamat lausunnonantajat kuitenkin katsoivat, ettei uudistusta pidä viedä eteenpäin tai että eteenpäin vieminen edellyttää vielä jatkovalmistelua tai ettei lupien peruuttaminen ole toteutustapana oikea.

Vapaaseen sivistystyöhön ehdotettuja muutoksia kannatti suurin osa vapaan sivistystyön järjestäjistä. Taloudellisten edellytysten tarkastelua kokonaisuutena pidettiin tärkeänä. Jotkut järjestäjät katsoivat, että kuntajär-

jestäjien taloudellisten edellytysten tutkiminen luo tarpeetonta epävarmuutta ja kansalaisopistokoulutuksen saatavuuden turvaamista lähipalveluna korostettiin.

Monet lausunnonantajat, erityisesti kunnat, pitivät keskeisenä järjestäjäverkon kehittämisen tavoitteena koulutuksen saavutettavuuden turvaamista tai olivat huolissaan saavutettavuuden heikkenemisestä. Muutamien kuntien lausunnossa esitettiin, että saavutettavuudelle tulisi asettaa kriteerit tai että kunnan syrjäisyys tai alueen sisäiset liikenne yhteydet vaikuttaisivat selkeämmin luvan myöntämiseen. Erilaisen yhteistyön kehittämistä kannatettiin laajasti sekä koulutuksen saavutettavuuden että laadun näkökulmasta.

Useat lausunnonantajat painottavat yksiselitteisten järjestämisluvan kriteerien pikaista vahvistamista tai kritisoivat niiden puuttumista esityksestä. Eräissä lausunnoissa myös kritisoitiin luvan myöntämiseen liittyvää kokonaisharkintaa, ja muutamat ehdottivat, että se voisi vaikuttaa vain järjestäjän kannalta myönteiseen päätökseen. Useat lausunnonantajat, erityisesti kunnat, asettivat järjestäjän kokoon perustuvat tarkastelut kyseenalaisiksi.

Lähes kaikki kunnat ja useat muut lausunnonantajat painottivat lukiokoulutuksen ja peruskoulun yhteyttä ja lukiokoulutuksessa tapahtuvien muutosten vaikutusta peruskoulun aineenopettajien saatavuuteen, osassa lausunnoista myös aikuisten lukiokoulutuksen saatavuuteen. Lupahakemuksessa ehdotettiin edellytettävän selvitystä vaikutuksista alueen perusopetukseen ja aikuisten perusopetukseen ja lukiokoulutukseen.

Monet lausunnonantajat korostivat, että koulutuksen järjestäjän koulutustarjonnan tulee olla riittävän laaja ja monipuolinen. Myös mahdollisuutta kohdentaa koulutustarjontaa joustavasti pidettiin tärkeänä. Useat lausunnonantajat katsoivat, että ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjillä tulisi olla vahva, erikoistunut aikuiskoulutusosaaminen. Eräät lausunnonantajat toteavat, ettei alueellisia koulutusmonopoleja saa syntyä.

Eräät lausunnonantajat korostavat toimialakohtaista erikoistumista ja erityispiirteitä, erikoistuneiden oppilaitosten toimintaedellytysten turvaamista sekä valtakunnallisen tai erityisen koulutustehtävän huomioimista.

Myös työelämän kehittämistehtävän säilyttämistä järjestämisluvuissa toivottiin.

Monet lausunnonantajat kannattivat erillisiä ammatillista peruskoulutusta koskevan lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain perusteella myönnettäviä järjestämislupia. Eräät lausunnonantajat katsovat, että aikuiskoulutusluvuissa pitäisi olla koko näyttötutkintoon valmistava koulutus, mukaan lukien näyttötutkintoon valmistava peruskoulutus. Osa lausunnonantajista taas kannatti erillisiä ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen lupia. Muutama lausunnonantaja kannatti erillisiä järjestämislupia ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen aikuiskoulutukseen sekä oppisopimuskoulutukseen. Useat suuret ja monialaiset koulutuksen järjestäjät ja eräät järjestöt taas katsovat, että yksi ammatillisen koulutuksen järjestämislupa olisi tarkoituksenmukaisin ratkaisu.

Osa lausunnonantajista katsoo, että oppisopimuskoulutus työmuotona tulee pysyä yhteisenä ja lupa oppisopimuskoulutukseen tulee myöntää aikuiskoulutuslain nojalla. Osa lausunnonantajista puolestaan esitti, että oppisopimuskoulutuksen tulee sisältyä sekä ammatillisen peruskoulutuksen että ammatillisen lisäkoulutuksen lupiin. Osa lausunnonantajista katsoi, että oppisopimuskoulutuksen tulee olla sekä ammatillista peruskoulutusta että aikuiskoulutusta koskevassa laisassa.

Muutamissa lausunnoissa katsotaan, että isoille kaupungeille tulee myöntää lupa sekä ruotsin että suomen kielellä tai yhteinen lupa, joka mahdollistaa koulutuksen järjestämisen kummallakin kielellä. Suomen Kuntaliitto katsoo, että koulutuksen järjestäjän pitää voida päättää opetuskielestä. Kaksi ruotsinkielisen koulutuksen järjestäjää kannattaa ruotsinkielisen koulutuksen kokoamista samoille järjestäjille. Eräissä lausunnoissa opetuskieliksi esitetään myös muita kieliä.

Tutkinnon jo suorittaneiden ohjaamista näyttötutkintona suoritettavaan koulutukseen kannatettiin laajasti.

Useat koulutuksen järjestäjät kyseenalaistivat järjestäjäverkon kokoamisen säästövaikutuksia ja pitivät niitä huonosti perusteltuina. Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota siihen, että harveneva järjestäjäverkko lisää

kuljetus- ja majoitustarvetta ja kritisoi sitä, ettei näitä kustannusvaikutuksia ole arvioitu. Osassa lausunnoista myös vaadittiin, että tyhjiilleen jäävien kiinteistöjen rakentamis- ja korvausavustusten takaisinpalautusvelvoitteesta tulee luopua, valtion lahjoittamien kiinteistöjen luovutussopimusten purkamisesta ei saa aiheutua kunnille kustannuksia eikä kiinteistöjen omistusoikeuden luovutuksesta koitua varainsiirtoverovelvoitetta.

Esitysten vaikutusten arvioimista opiskelijoiden ja henkilöstön aseman näkökulmasta pidettiin tärkeänä. Lausunnonantajat myös huomauttavat, että toisen asteen koulutuksen siirtyminen pois pienemmistä kunnista aiheuttaa merkittävää kunnan elinvoiman heikkenemistä.

Monet lausunnonantajat kritisoivat uusi-tuksen toteuttamisaikataulua. Lisäksi useat lausunnonantajat katsoivat, että siirtymäajalle myönnettävien määräaikaisten järjestämislupien tulisi olla vuotta pidempiä ja osa katsoi, että uusien järjestämislupien tulisi tulla voimaan vuodenvaihteen sijaan heinä-elokuun vaihteessa.

Hallituksen esityksen perusteluja ja niiden rakennetta on parannettu ja vaikutusarviointia täsmennetty lausuntopalautteen perusteella. Myös pykälän on tehty etenkin säädöstek-

nisiä korjauksia. Lausuntopalautteen perusteella määräaikaisen luvan enimmäisvoimassaoloaika on jatkettu puolella vuodella seuraavan lukukauden loppuun. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää neuvottelut varainsiirtoveroa koskevien määräaikaisten huojennusten jatkamiseksi.

## **6 Riippuvuus muista esityksistä**

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys laeiksi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 25 §:n ja opintotukilain 7 §:n muuttamisesta (HE 211/2014 vp), jossa ehdotetaan muutettavaksi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momenttia. Edellä mainittu muutosehdotus tulee huomioida tämän esityksen mukaisen ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain muuttamista koskevan lakiesityksen johtolauseessa, koska esityksessä ehdotetaan lisättäväksi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:ään uudet 2 ja 6 momentit.



## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

## 1 Lakiehdotusten perustelut

## 1.1 Lukiolaki

3 §. *Koulutuksen järjestämislupa.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi. Pykälään koottaisiin lukiokoulutuksen järjestämislupaa koskevat säännökset. Luvan myöntämisestä päättäisi opetus- ja kulttuuriministeriö. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa 3 §:n säännöstä vastaavasti niistä tahoista, joille lukiokoulutuksen järjestämislupa voidaan myöntää. Järjestämislupa voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle. Lupa myönnettäisiin erikseen suomenkielistä ja ruotsinkielistä koulutusta varten. Luvan perusteella lukiokoulutusta voitaisiin järjestää myös ulkomailla. Lupa sisältäisi oikeuden järjestää maahanmuuttajille ja vieraskielisille lukio-koulutukseen valmistavaa koulutusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevia säännöksiä vastaavasti, että tässä laissa tarkoitettua koulutusta voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksessa päättäisi opetus- ja kulttuuri ministeriö noudattaen samoja periaatteita, mitä muista koulutuksen järjestäjäistä pykälässä säädetään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin luvan myöntämisen edellytyksistä. Lupa voitaisiin myöntää, jos hakemuksessa tarkoitettu koulutus on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarve ja koulutustarjonta joiden arviointiin vaikuttavat muun muassa hakijan ennakoitu opiskelijamäärä sekä alueella jo olemassa oleva lukio-koulutusverkosto. Koulutuksen saatavuus maan kaikissa osissa turvataan.

Lisäksi edellytettäisiin, että luvan hakijalla on ammatilliset, taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset tässä laissa tarkoitetun koulutustehtävän asianmukaiseen järjestämiseen ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus. Luvan myöntämisen

edellytyksistä on säädetty voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentissa.

Koulutuksen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon muun muassa väestö- ja opiskelijapohja. Järjestämisluvan saajalla tulisi olla pitkän tähtäimen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset tehtävien asianmukaiseen järjestämiseen sekä tehtävien laadukkaaseen ja tulokselliseen toteuttamiseen. Koulutus tulisi kyetä järjestämään kustannustehokkaasti, opiskelijan joustavia opintopolkuja ja opintovalintoja mahdollistavasti. Lupaharkinnassa otetaan huomioon muun muassa hakijan kulurakenne, arvioitu tulokehitys ja opiskelijamäärän vakaus. Koulutuksen järjestäjän olisi osoitettava vakavaraisuutta siinä määrin, että se kykenee selviytymään yllättävistä kustannusvaikutuksista aiheuttavista muutostilanteista, kuten esimerkiksi kohtuullisesta opiskelijamäärien vaihtelusta. Lähtökohtaisesti hakijan on kyettävä järjestämään koulutuksensa siihen kohdennettavan lakisääteisen rahoituksen turvin laadukkaasti ja tuloksellisesti. Koulutuksen järjestäjä tai muu taho voi osoittaa kuitenkin lukiokoulutuksen järjestämisen myös muuta rahoitusta.

Koulutuksen järjestämisen asianmukaisiin edellytyksiin sisältyy, että koulutuksen järjestämisessä noudatetaan lainsäädäntöä ja tutkintojen ja opetussuunnitelman perusteista annettuja määräyksiä.

Hakijalla tulisi olla edelleenkin käytettävissä koulutuksen järjestämiseen tarvittavat pedagogisesti ajanmukaiset, opiskelun kannalta turvalliset ja terveelliset tilat ja välineet sekä koulutustehtävän hoitamiseksi tarvittava määrä kelpoista henkilöstöä. Ehdotetun säännöksen tavoitteena on myös nykyistä vahvempi lukiokoulutuksen järjestäjien toiminnallinen ja hallinnollinen yhteistyö. Lupaharkinnassa otetaan huomioon koulutuksen järjestäjän yhteistyö alueen yliopistojen, ammattikorkeakoulujen sekä alueella toimivien muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa.

Lupaharkinnassa otettaisiin huomioon valtakunnalliset ja alueelliset erityispiirteet osana koulutuksen saavutettavuutta. Alueelli-

seen saatavuuteen liittyy myös ruotsinkielisen ja saamenkielisen väestön koulutustarpeiden turvaaminen. Järjestämis lupaharkinnassa otetaan huomioon lukiokoulutuksen järjestämisen vaikutus alueen aineenopetukseen ja aikuisten lukiokoulutukseen ja perusopetukseen erityisesti ylimpien luokka-asteiden osalta sekä jatkokoulutukseen. Lisäksi lupaharkinnassa otettaisiin huomioon opetuksen laatutekijät. Järjestämisedellytyksien arvioiminen perustuisi toiminnallisen kokonaisuuden huomioon ottavaan tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Luvan hakijalla ei olisi lakiin perustuvaa oikeutta lukiokoulutuksen järjestämislupan saamiseen, vaikka luvan myöntämiselle säädetty edellytykset täyttyisivät.

Koulutuksen järjestämislupaa ei ole tarkoitus myöntää, kuten nykyisinkään erikseen nuorille ja erikseen aikuisille järjestettävää koulutusta varten, vaan luvan perusteella koulutusta voidaan järjestää kaikenikäisille opiskelijoille sen mukaan kuin koulutuksen järjestäjä päättää.

Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Arvioitaessa tuotako koulutus järjestäjälleen taloudellista voittoa, tulee huomiota kiinnittää koulutuksen järjestäjän toimintaan kokonaisuudessaan. Toiminnasta voi tietyiltä osin jäädä ylijäämääkin, jota koulutuksen järjestäjä voi esimerkiksi rahastoida myöhempiä koulutuksen järjestämisen kannalta perusteltuja investointeja varten tai varautukseen ennakoituun tulotason alenemaan. Olennaista säännöksen kannalta on se, ettei koulutuksen järjestäjä jaa toiminnasta syntyvää ylijäämää tai etuutta omistajilleen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin lukio-koulutuksen järjestämislupan sisällöstä ja siitä, missä lukiokoulutusta voidaan antaa. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 2 momenttia. Järjestämisluvassa määrättäisiin kunnat, joissa koulutusta järjestetään, opetuskieli, koulutuksen järjestämis muoto, erityinen koulutustehtävä sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Esimerkiksi koulutuksen järjestäjien yhdistymisen yhteydessä sitä koskevaan järjestämislupaan sisältyvässä koulutustehtävässä voitaisiin määrätä, miten yhdistymisen yhteydessä toimintansa lopettavan koulutuk-

sen järjestäjän tai oppilaitosyksikön opiskelijoiden koulutus tulee saattaa loppuun ja opiskelijoiden asema turvata. Samoin luvassa voidaan asettaa tehtäväksi huolehtia myös lopettavan koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen opiskelijoiden koulutustarpeesta. Lukiokoulutusta voitaisiin edelleen järjestää lukioissa, aikuislukioissa ja muissa oppilaitoksissa, mutta asiasta ei enää säädettäisi erikseen laissa. Koulutuksen järjestäjä päättää nykytilaa vastaavalla tavalla oppilaitosten muodostamisesta ja nimistä. Samassa oppilaitoksessa voidaan järjestää myös muun lainsäädännön, kuten perusopetuslain ja ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, soveltamisalaan kuuluvaa koulutusta. Ehdotettuun 3 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka perusteella koulutuksen järjestäjä voisi päättää toimipaikkojen sijainnista luvassa määrättyissä kunnissa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin asetuk-senantovaltuudesta. Valtioneuvoston asetuk-sella säädettäisiin koulutuksen järjestämisl-u-van hakemisesta ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä. Asetuksella sää-dettäisiin muun muassa hakemuksen tekemi-sen ajankohdasta, haettavan koulutustehtävän yksilöimisestä ja hakijan taloudellisten ja ammatillisten edellytysten selvittämiseksi tarvittavista asiakirjoista.

Järjestämislupahakemuksessa tulee olla riittävät tiedot luvan hakijasta sekä siitä, mil-lä perusteella lupaa koulutuksen järjestämi-seen haetaan. Järjestämislupahakemuksesta tulee käydä ilmi muun muassa se, missä kun-nissa koulutusta on tarkoitus järjestää, koulu-tuksen järjestämis muoto sekä erityistä koulu-tustehtävää koskevat tiedot. Hakijan tulisi esittää selvitys osaamisestaan ja kokemuk-sestaan lukiokoulutuksen järjestäjänä. Mikäli koulutuksen järjestäjällä ei ole aiempaa ko-kemusta koulutuksen järjestämistä, tulee osaaminen ja valmius koulutuksen järjestä-miseen osoittaa muutoin. Myös koulutuksen järjestäjän pääasiallisten omistajien, jäsenten tai muiden sen toimintaan vaikuttavien taho-jen kokemuksesta tulee antaa selvitys. Ha-kemuksessa on myös ilmoitettava millä kie-lellä opetusta on tarkoitus antaa.

Hakemuksen tiedoista tulee ilmetä, miten koulutuksen järjestäjän on tarkoitus varmis-taa toimintansa riittävän korkea laatu ja opis-

kelijoiden yhdenvertainen kohtelu opintojen järjestämisen ja saatavuuden osalta niiden kuntien alueella, jossa koulutusta järjestetään sekä alueella, jonka koulutustarpeeseen vastaamiseksi järjestämislupaa haetaan. Järjestämislupahakemuksessa tulee esittää myös tietoja koulutuksen järjestäjän sisäisestä valvonnasta sekä hakijan edellisen tilikauden tilinpäättösasiakirjat tai muu vastaava selvitys. Lisäksi hakijan tulee esittää selvitys vakavaraisuudesta ja maksuvalmiudesta ja niiden turvaamisesta toimintaa aloitettaessa ja seuraavan viiden vuoden ajanjaksolla sekä viiden vuoden toimintasuunnitelman tulo- ja menoarvio.

Edellä kuvattujen asiakirjojen lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voisi edellyttää luvanhakijoita toimittamaan myös muita tarpeelliseksi katsomiaan asiakirjoja ja selvityksiä.

Tämän lain voimaantulo- ja siirtymäsäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi kaikkien aiemmin myönnettyjen lukiokoulutuksen järjestämislupien voimassaolon päättymisestä ja siitä, että ministeriö voisi myöntää määräaikaisen järjestämisluvan sellaiselle nykyiselle lukiokoulutuksen järjestäjälle, jolle ei tämän lain 3 §:n mukaan myönnetä järjestämislupaa. Määräaikainen lupa voitaisiin myöntää, jos se on tarpeen ennen lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden aseman turvaamiseksi taikka jos toiminnan uudelleen järjestäminen tai muut erityiset syyt sitä edellyttävät. Määräaikaisia järjestämislupia voitaisiin näin ollen myöntää esimerkiksi useammalle koulutuksen järjestäjälle, joiden toiminta olisi yhdistymässä ja joiden edellytettäisiin vuoden kuluessa hakevan yhtä järjestämislupaa.

Määräaikainen lupa voitaisiin myöntää enintään 31 päivään heinäkuuta 2018 asti. Lukiolain 20 §:n 3 momentissa säädetään opiskelijaksi ottamisen perusteista. Momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin opiskelijaksi ottamisen perusteista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Koulutuksen järjestäjien yhdistymisen yhteydessä sitä koskevaan järjestämislupaan sisältyvässä koulutustehtävässä voitaisiin määrätä, miten yhdistymisen yhteydessä toimintansa lopettavan koulutuksen järjestäjän tai oppilaitosyksikön opiskelijoiden koulutus tu-

lee saattaa loppuun ja opiskelijoiden asema turvata. Samoin luvassa voidaan asettaa tehtäväksi huolehtia myös lopettavan koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen opiskelijoiden koulutustarpeesta. Voimaantulo- ja siirtymäsäännöksen 5 momentissa säädettäisiin, että mikäli opiskelija on aloittanut lukiolaissa tarkoitetut opinnot ennen tämän lain voimaantuloa sellaisen koulutuksen järjestäjän opiskelijana, jolle ei myönnetä tämän lain 3 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestämislupaa, opiskelijalla on kuitenkin oikeus suorittaa aloittamansa opinnot loppuun. Tällaisessa tilanteessa siirryttäessä toisen koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen opiskelijaksi, voitaisiin opintonsa aloittaneen oikeusturvan ja jo aloitettujen opintojen jatkumisen vuoksi välttämättömiltä osin poiketa siitä, mitä lukiolain 20 §:ssä ja sen nojalla opiskelijaksi ottamisesta säädetään. Valintaperusteista voitaisiin poiketa opiskelijan hyväksi eikä koulutuksen järjestäjä voisi kieltäytyä ottamasta vastaan opiskelijaa, mikäli 3 §:n mukaisessa luvassa koulutuksen järjestäjän tehtäväksi on säädetty järjestää koulutusta myös tietyn lopettavan koulutuksen järjestäjän opiskelijoille.

**4 §. Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen.** Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi. Pykälään koottaisiin 3 §:ssä tarkoitetun koulutuksen järjestämisluvan muuttamista ja peruuttamista koskevat säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta päättäisi opetus- ja kulttuuriministeriö. Muuttaminen ja peruuttaminen tapahtuisi pääsääntöisesti hakemuksesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön toimivallasta muuttaa ilman hakemusta järjestämisluvan määräyksiä ja muita ehtoja, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista tai muut koulutuksen järjestämisen edellytykset eivät täyty. Tällainen tilanne voi syntyä, mikäli koulutustarve merkittävästi muuttuu siitä, kun lupa on myönnetty tai lupaa myönnettäessä tehty koulutustarvearvio eroaa olennaisesti toteumatietoihin perustuvasta osoitetusta tarpeesta, esimerkiksi koulutukseen hakeneiden opiskelijoiden määrästä. Järjestämisluvan muuttaminen voi liittyä myös esimerkiksi tilanteisiin, joissa lukiokoulutuksen jär-

jestäjäverkossa tai kuntaverkossa tapahtuu muutoksia, joilla on laajoja alueellisia tai valtakunnallisia vaikutuksia lukiokoulutuksen järjestämiseen. Samoin lupaa voitaisiin muuttaa, jos yksittäisen koulutuksen järjestäjän edellytykset järjestää esimerkiksi erityisen tehtävän mukaista koulutusta ovat merkittävästi alentuneet. Tilanne voi syntyä, jos koulutuksen järjestäjä ei järjestä koulutusta saamansa erityisen tehtävän mukaisesti tai esimerkiksi sen tilat ja henkilökunnan koulutustaso eivät muutoin kuin tilapäisesti täytä erityisen tehtävän laadukkaan toteuttamisen edellytyksiä. Tällöin lupaa voitaisiin arvioida uudelleen esimerkiksi erityisen tehtävän määräyksen osalta, kuitenkin peruuttamatta koko koulutuksen järjestämislupaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin koulutuksen järjestämisluvan peruuttamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi ilman hakemusta peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos luvassa tarkoitettua koulutusta ei enää järjestetä tai koulutus ei täytä 3 §:n 2 momentissa luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä tai jos koulutus järjestetään muutoin olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Koulutuksen järjestäjän kuulemisesta ja muusta menettelystä koulutuksen järjestämislupia muutettaessa tai peruuttaessa säädetään yleislakina hallintolaissa, eikä siitä säädetä erikseen lukiolaissa. Lupien myöntämisessä ja peruuttamisessa noudatetaan yleisiä hallinnon oikeusturvaperiaatteita kuten yhdenvertaisen kohtelun, suhteellisuuden ja tarkoitussidonnaisuuden periaatteita. Luvan peruuttamisessa harkintavalta on luvan myöntämistä koskevaa harkintavaltaa suppeampi. Luvan myöntämistä ja peruuttamista koskeville päätöksille varmistetaan laajapohjainen tuki käsittelemällä niitä asianomaisessa ministeriryhmässä. Järjestämislupaa koskevat päätökset perustellaan.

Valtioneuvosto arvioi toisen asteen koulutuksen ja vapaan sivistystyön rakenneuudistuksen kokonaisuuden säädösten ja järjestämislupien myöntämiskriteereiden näkökulmasta ennen kuin lopullinen päätös järjestämisluvista on tehty.

Opetus- ja kulttuuriministeriö antaa vuoden 2017 alusta voimaan tulevien järjestämislupien hakukierroksen päätyttyä eduskunnalle

selvityksen ohjausryhmän arvion pohjalta toisen asteen ja vapaan sivistystyön rakenneuudistuksesta saavutettavuuden toteuttamiseksi niin, että kaikilla on mahdollisuus hakeutua koulutukseen. Selvitys annetaan erityisesti alueellisen ja kielellisen saavutettavuuden, ylläpitäjäneutraaliteetin sekä vapaan hakeutumisoikeuden ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi.

**19 §. Opiskelijaksi hakeutuminen.** Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan hakumenettelystä säädetään erikseen. Säännös on nykytulkinnan mukaan viitannut laintasoiheen säädökseen, vaikka sitä säädettäessä tarkoitus on ollut delegoida norminantovalta asetuksen tasolle. Momentin sanamuoto korjataan vastaamaan tarkoitettua säädöstasoa ja valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tässä laissa tarkoitettun koulutuksen yhteisistä hakumenettelyistä, niiden aikatauluista, hakemuksen sisällöstä ja toimittamisesta sekä vastaavista hakuprosessiin liittyvistä seikoista.

## **1.2 Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta**

**8 §. Koulutuksen järjestämislupa.** Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi. Pykälään koottaisiin järjestämislupaa koskevat säännökset. Luvan myöntämisestä päättäisi opetus- ja kulttuuriministeriö, kuten nykyisinkin. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa säännöstä vastaavasti niistä organisaatiomuodoista, joille ammatillisen koulutuksen järjestämislupa voidaan myöntää. Järjestämislupa voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle. Järjestämislupa voitaisiin myöntää oppilaitosmuotoisen ammatilliseen peruskoulutuksen, valmentavan koulutuksen sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun oppilaitosmuotoiseen näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen järjestämiseen. Lupa myönnettäisiin erikseen suomenkielistä ja ruotsinkielistä koulutusta varten.

Oppisopimuskoulutuksen järjestämisen edellytyksenä on, että koulutuksen järjestäjällä on oppisopimuskoulutustehtävä. Pykälän 2 momentin mukaan oppisopimuskoulu-

tuksen järjestämistä koskevasta luvasta säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 ja 5 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa säännöstä vastaavasti, että laissa tarkoitettua koulutusta voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksessa päättäisi opetus- ja kulttuuriministeriö noudattaen samoja periaatteita, mitä muista koulutuksen järjestäjistä säädetään.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin luvan myöntämisen edellytyksistä, joista säädetään voimassa olevan lain 9 §:ssä. Luvan myöntämisen edellytyksiä ja säännöksen sanamuotoa täsmennettäisiin. Järjestämisedellytyksiä arvioitaisiin jatkossa nykyistä useammasta tarkastelunäkökulmasta. Lupa voitaisiin myöntää, jos hakemuksessa tarkoitettu koulutus on valtakunnallisen tai alueellisen koulutustarpeen kannalta tarpeellista. Koulutustarpeen arvioinnissa otettaisiin huomioon valtakunnalliset koulutustarve-ennakoinnit ja koulutuksen saavutettavuus. Koulutuksen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon muun muassa väestö- ja opiskelijapohja, opiskelijamäärä, työvoiman tarve ja osaamistarve, mukaan lukien alueiden väliset erot ja elinkeinorakenteen muutokset, koulutukseen hakeutuminen ja alueella oleva koulutustarjonta. Alueelliseen saatavuuteen liittyy myös ruotsinkielisen ja saamenkielisen väestön koulutustarpeiden turvaaminen. Täsmennetty sanamuoto vastaisi noudatettua käytäntöä. Koulutuksen riittävä saatavuus maan kaikissa osissa turvataan.

Lisäksi edellytettäisiin, kuten nykyisinkin, että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutustehtävän asianmukaiseen järjestämiseen ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus. Järjestämisluvan saajalla tulisi pitkän tähtäimen taloudelliset edellytykset tehtäviensä eli ammatillisen koulutuksen järjestämiseen.

Valtionosuusrahoitteinen koulutus on toteutettava siihen osoitetun rahoituksen puitteissa laadukkaasti ja tuloksellisesti. Hakijan on myös osoitettava vakavaraisuutta siinä määrin, että se kykenee selviytymään yllättävistä kustannusvaikutuksista aiheuttavista

muutostilanteista kuten esimerkiksi kohtuullisista opiskelijamäärien vaihteluista sekä tarvittavista investoinneista. Koulutuksen järjestäjä tai muu taho voi osoittaa kuitenkin koulutuksen järjestämisen myös muuta rahoitusta.

Hakijalla tulisi olla käytettävissä koulutuksen järjestämisen edellyttämät tilat ja välineet sekä tarvittava kelpoisuusehdot täyttävä opetushenkilöstö. Lisäksi ammatillisia edellytyksiä arvioitaessa selvitetään, onko hakijalla toimivat työelämäyhteydet. Lupaharkinnassa otettaisiin huomioon hakijan yhteistyö erityisesti alueen ammattikorkeakoulujen ja myös yliopistojen kanssa sekä alueella toimivien muiden koulutuksen järjestäjien sekä työelämän kanssa.

Momenttia täsmennettäisiin siten, että luvan hakijalla tulisi myös olla toiminnalliset edellytykset koulutustehtävän asianmukaiseen hoitamiseen koulutuksen laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus huomioon ottaen. Ammatillista koulutusta koskevaa lainsäädäntöä on juuri uudistettu. Uudistuksen yhteydessä on vahvistettu ammatillisten tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä ja tutkinnon osiin perustuvaa rakennetta. Uudistukset tulevat voimaan 1 päivänä elokuuta 2015, ja niiden tavoitteena on edistää joustavien ja yksilöllisten opintopolkujen rakentamista sekä aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Parhaillaan eduskunnan käsittelyssä on myös hallituksen esitys, jossa esitetään lisättäväksi ammatillisesta peruskoulutuksesta annettuun lakiin ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta koskevat säännökset (HE 211/2014 vp). Myös nämä säännökset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2015. Tavoitteena on muodostaa perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheeseen yhtenäinen koulutuskokonaisuus. Kokonaisuudessa huomioitaisiin erilaisten kohderyhmien erityistarpeet ja mahdollistettaisiin nykyistä paremmin yksilölliset opintopolut sekä erilaisten nivelvaiheen koulutusten ja tutkintotavoitteisen koulutuksen yhdistäminen. Näiden keskeisten uudistusten toimeenpano edellyttää, että koulutuksen järjestäjällä on riittävän laaja koulutustarjonta, riittävä opiskelijavolyymi ja toimivat työ-

elämysuhteet, jotka mahdollistavat sen, että opiskelija voi esimerkiksi nopeuttaa opintojaan, sisällyttää tutkintoonsa tutkinnon osia myös muiden alojen ammatillisista tutkinnoista tai hankkia osaamista laajennetun työssäoppimisen kautta tai oppisopimuskoulutuksessa. Lisäksi koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan järjestelmät ja menettelyt sisältyvät osaksi toiminnallisia edellytyksiä. Koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden kannalta on oleellista, että koulutuksen järjestäjällä on toimiva toimintajärjestelmä, joka käsittää muun muassa menettelyt koulutuksen laadun varmistamiseksi ja jatkuvaksi parantamiseksi. Koulutuksen järjestäjä päättää toimintajärjestelmästään ja käyttämistään laadunhallinnan menettelyistä.

Vuoden 2017 alusta voimaan tulevia lupia koskevien hakemusten arvioinnissa on tarkoitus hyödyntää vuoden 2015 alussa toteutettavaa ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien itsearvioinnin tuloksia sekä esimerkiksi tulosrahoituksesta saatavaa tietoa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämislupia koskeva päätöksenteko perustuu kaikki edellä mainitut asiakokonaisuudet huomioon ottavaan tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Järjestämislupahakemuksia tarkasteltaisiin kokonaisuutena ottaen huomioon laadulliset tekijät, koulutuksen kysyntä ja sekä valtakunnalliset koulutustarve-arvioinnit.

Luvan hakijalla ei olisi lakiin perustuvaa oikeutta ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan saamiseen, vaikka luvan myöntämiselle säädetyt edellytykset täyttyisivät.

Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Arvioitaessa tuotako koulutus järjestäjälleen taloudellista voittoa, tulee huomiota kiinnittää koulutuksen järjestäjän toimintaan kokonaisuudessaan. Toiminnasta voi tietyiltä osin jäädä ylijäämääkin, jota koulutuksen järjestäjä voi esimerkiksi rahastoida. Olennaista säännöksen kannalta on se, ettei koulutuksen järjestäjä jaa toiminnasta syntyvää ylijäämää tai etuutta omistajilleen.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin valtuus valtioneuvoston asetuksella säätelee koulutuksen järjestämisluvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä. Asetuksella säädettäisiin muun muassa

hakemuksen tekemisen ajankohdasta, haettavan koulutustehtävän yksilöimisestä ja perusteluista, koulutustarpeen ja hakijan taloudellisten ja ammatillisten edellytysten selvittämiseksi tarvittavista asiakirjoista ja selvityksistä, joita olisivat esimerkiksi hakijan tilinpääotsasiakirjat tai muu vastaava selvitys, selvitys vakavaraisuudesta ja maksuvalmiudesta. Edellä kuvattujen asiakirjojen lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voisi edellyttää luvanhakijoita toimittamaan myös muita tarpeelliseksi katsomiaan asiakirjoja ja selvityksiä.

Tämän lain voimaantulo- ja siirtymäsäännöksen 2—4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi aiemmin myönnettyjen järjestämislupien voimaantumisen päättymisestä ja siitä, että ministeriö voisi myöntää määräaikaisen järjestämisluvan nykyiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle, jolle ei tämän lain 8 §:n mukaan myönnetä järjestämislupaa. Määräaikainen lupa voitaisiin myöntää, jos se on tarpeen ennen lain voimaantumista opintonsa aloittaneiden aseman turvaamiseksi taikka jos toiminnan uudelleenjärjestäminen tai muut erityiset syyt sitä edellyttävät. Määräaikaisia järjestämislupia voitaisiin näin ollen myöntää esimerkiksi useammalle koulutuksen järjestäjälle, joiden toiminta olisi yhdistymässä ja joiden edellytettäisiin vuoden kuluessa hakevan yhtä järjestämislupaa.

Määräaikainen lupa voitaisiin myöntää enintään vuoden 2018 heinäkuun loppuun saakka. Määräaika pitäisi olla lyhyt määräaikaisen koulutuksen laadun ja toimintaedellytysten varmistamiseksi.

**9 §. Koulutustehtävä.** Säännöksen otsikko ehdotetaan muutettavaksi. Pykälässä säädettäisiin järjestämisluvassa määrättävästä koulutustehtävästä ja sen sisällöstä. Säännös vastaa pääosin voimassa olevassa 9 §:ssä säädettyä koulutustehtävän sisältöä. Koulutusasteista ei ole enää tarpeen säätää, koska opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutus on lakannut ammattikorkeakoul uudistuksen yhteydessä.

Koulutustehtävä sisältäisi tarpeelliset määräykset koulutusaloista, tutkinnoista, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavasta koulutuksesta, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta, opetuskiielestä, kunnista, joissa koulutusta voidaan järjestää,

opiskelijavuosimääristä ja erityisestä koulutustehtävästä, sekä muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista, velvoitteista ja kehittämistehtävistä.

Voimassa olevan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi myös lain 9 §:n nojalla määrätä, että koulutuksen järjestäjän erityisenä koulutustehtävänä on huolehtia erityisopetuksen järjestämisestä. Erityisopetuksen erityinen koulutustehtävä voidaan myöntää niin sanotuille erityisoppilaitoksille tai rajattuna erityisopetuksen erityisenä koulutustehtävänä myös muille koulutuksen järjestäjille. Pääosa opiskelijoista on vaikeasti vammaisia. Erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän perusteella koulutuksen järjestäjä voi koulutustehtävän mukaisesti järjestää tutkintotavoitteista ammatillista peruskoulutusta, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta.

Koulutuksen järjestäjä päättää koulutustehtävänsä sisällä koulutuksen suuntaamisesta eri koulutusalojen ja tutkintojen koulutukseen. Koulutustehtävässä koulutusalojen ja tutkintojen järjestämistä voidaan tarvittaessa rajoittaa. Koulutustehtävässä voidaan myös asettaa opiskelijavuosimäärään perustuvia rajoituksia erityistehtävän perusteella järjestettävälle koulutukselle.

Koulutustehtävään on mahdollista ottaa määräyksiä esimerkiksi kalliiden tai valtakunnallisten koulutusalojen hoitamisvelvoitteesta, kehittämistehtävästä, koulutuksen järjestäjien yhteistyötä koskevista velvoitteista sekä esimerkiksi erityisopetusta koskevia määräyksiä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentin mukaan järjestämisluvassa voidaan määrätä erityisoppilaitokselle opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä. Metsäkoneenkuljettajakoulutus järjestetään koulutuksen järjestäjien välisenä yhteistyönä. Menettelystä määrättäisiin edelleen järjestämisluvassa.

Koulutuksen järjestäjien yhdistymisen yhteydessä sitä koskevaan järjestämislupaan sisältyvässä koulutustehtävässä voitaisiin myös määrätä, miten yhdistymisen yhteydessä toimintansa lopettavan koulutuksen järjestäjän tai oppilaitosyksikön opiskelijoiden koulutus

tulee saattaa loppuun ja opiskelijoiden asema turvata.

Koulutuksen järjestäjälle voitaisiin määrätä myös velvoite ottaa opiskelijaksi esimerkiksi alueella toimivan toisen koulutuksen järjestäjän, jonka järjestämisluvan voimassaolo päättyy, opiskelijat ja vastata siitä, että he voivat suorittaa aloittamansa koulutuksen loppuun.

Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvaan sisältyy perustason ammattipätevyyskoulutuksen järjestämistä koskevat määräykset ja lupa toimia ammattipätevyyskoulutusta antavana koulutuskeskuksena. Kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 10 §:n mukaan perustason ammattipätevyyskoulutusta antavaksi koulutuskeskukseksi voidaan hyväksyä koulutuksen järjestäjä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen opetus- ja kulttuuriministerin myöntämä lupa ammatillisen koulutuksen järjestämiseen. Ammattipätevyyskoulutus sisältyy pääosin tekniikan ja liikenteen alan erilaisiin perus- ja lisäkoulutuksen kuljettajakoulutuksiin.

**9 a §. Koulutustehtävän muuttaminen ja järjestämisluvan peruuttaminen.** Säännös olisi uusi. Siinä säädettävät asiat sisältyvät voimassa olevan lain 9 §:ään. Pykälässä säädettäisiin järjestämisluvan muuttamisesta tai peruuttamisesta.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi hakemuksesta järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta. Pääsääntöisesti järjestämisluvan muutokset ja peruuttamiset tapahtuvat luvanhaltijan hakemuksesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin perusteista, joiden nojalla opetus- ja kulttuuriministeriö voisi ilman koulutuksen järjestäjän hakemusta muuttaa järjestämisluvassa määrättyä koulutustehtävää tai muita määräyksiä taikka peruuttaa koulutuksen järjestämisluvan. Momentin 1 kohdan mukaan järjestämisluvan peruuttaminen tai koulutustehtävän muuttaminen voitaisiin tehdä yksipuolisesti, jos valtakunnallisessa tai alueellisessa koulutustarpeessa tai tarjonnassa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Lisäksi koulutustehtävän voisi muuttaa tai järjestämisluvan peruuttaa yksipuolisella päätöksellä, jos koulutuksen järjestämiseen taikka yleisiin taloudel-

lisiin toimintaedellytyksiin liittyvät erityiset syyt sitä edellyttävät. Alueella järjestettävää koulutusta tulee tarkastella kokonaisuutena ja edistää koulutuksen järjestäjien profiloitumista. Samaa koulutusta ei ole koulutuksen laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus huomioiden lähtökohtaisesti perusteltua järjestää alueella useiden koulutuksen järjestäjien toimesta. Julkisen talouden säästötoimenpiteistä johtuvat ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat säästötoimenpiteet, opiskelijamäärien vähentäminen ja koulutuksen rahoitukseen kohdistuvat leikkaukset, voivat johtaa tilanteeseen, jossa koulutusmääriä joudutaan kauttaaltaan vähentämään, jolloin koulutuksen järjestäjän edellytykset laadukkaana koulutuksen järjestämiseen heikkenevät. Tämä saattaa aiheuttaa opettajien hakeutumista muiden koulutuksen järjestäjien palvelukseen eikä oppilaitokseen ehkä enää hakeudu opiskelijoita. Koulutuksen järjestäjän koulutus-tehtävää voitaisiin muuttaa esimerkiksi siten, että jonkin koulutusalan tai tutkinnon koulutus lakkaa. Vastaavasti muutos voi koskea muuta koulutuksen järjestämisluvassa määrättyä asiaa, kuten opiskelijavuosimäärää tai koko järjestämislupaa.

Pykälän 3 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että, lupa voitaisiin muuttaa tai peruuttaa, jos koulutus ei enää täytä 8 §:ssä luvan myöntämislle säädettyjä ammatillisia, taloudellisia ja toiminnallisia edellytyksiä, taikka jos koulutus järjestetään olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan 9 §:n 3 momentin sääntelyä. Koulutuksen järjestäjän olisi täytettävä järjestämisluvansa myöntämisen edellytykset myös luvan myöntämisen jälkeen.

Koulutuksen järjestäjän kuulemisesta ja muusta menettelystä koulutuksen järjestämis-lupia muutettaessa tai peruuttaessa säädetään yleislakina hallintolaissa, eikä siitä säädettäisi erikseen tässä laissa. Lupien myöntämisessä ja peruuttamisessa noudatetaan yleisiä hallinnon oikeusturvaperiaatteita kuten yhdenvertaisen kohtelun, suhteellisuuden ja tarkoitussidonnaisuuden periaatteita. Luvan peruuttamisessa harkintavalta on luvan myöntämistä koskevaa harkintavaltaa suppeampi. Luvan myöntämistä ja peruuttamista koskeville päätöksille varmistetaan laajapohjainen tuki kä-

sittelemällä niitä asianomaisessa ministeri-ryhmässä. Järjestämislupaa koskevat päätökset perustellaan. Valtioneuvosto arvioi toisen asteen koulutuksen ja vapaan sivistystyön rakenneuudistuksen kokonaisuuden säädösten ja järjestämisluvien myöntämiskriteereiden näkökulmasta ennen kuin lopullinen päätös järjestämisluvista on tehty.

Opetus- ja kulttuuriministeriö antaa vuoden 2017 alusta voimaan tulevien järjestämis-lupien hakukierroksen päätyttyä eduskunnalle selvityksen ohjausryhmän arvion pohjalta toisen asteen ja vapaan sivistystyön rakenneuudistuksesta saavutettavuuden toteuttamiseksi niin, että kaikilla on mahdollisuus hakeutua koulutukseen. Selvitys annetaan erityisesti alueellisen ja kielellisen saavutettavuuden, ylläpitäjäneutraaliteetin sekä vapaan hakeutumisoikeuden ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi.

**17 §. Oppisopimuskoulutus.** Voimassa olevassa laissa pykälän 1 momentissa on koulutuksen järjestäjän osalta viitattu ammatillisesta peruskoulutuksesta annettuun lakiin. Viittaus ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan oppisopimuskoulutuksen ehdotettua lupamenettelyä, jossa koulutuksen järjestämis-lupa myönnetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain perusteella.

Pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus 27 §:n 2 momenttiin. Viittaus on vanhentunut, sillä 27 §:n 2 momentti on kumottu, ja nyt mainittuun lainkohtaan ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka koskee myös oppisopimuskoulutusta.

Lisäksi 3 momentin viimeinen virke ehdotetaan poistettavaksi. Virkkeessä on säädetty oppisopimuskoulutusta koskevasta poikkeuksesta ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvien opiskelijamäärä koskevaan säännökseen. Jatkossa lupa oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen myönnetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 ja 5 §:n perusteella, jolloin poikkeus ammatillisesta peruskoulutuksesta annettuun lakiin on tarpeeton.

**27 §. Opiskelijaksi ottamisen perusteet.** Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti kumottun 2 momentin tilalle. Uudessa 2 momentissa säädettäisiin, että ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon opiskelijaksi ottamisen edellytyk-



senä pääsääntöisesti olisi, ettei opiskelijaksi pyrkivä ole suorittanut ammatillista perustutkintoa, muuta perusopetuksen jälkeen suoritettua ammatillista tutkintoa tai korkeakoulututkintoa. Myös mainittuja tutkintoja vastaavat aiemmat tutkinnot sekä ulkomailla suoritettut vastaavat tutkinnot olisivat opiskelijaksi ottamisen esteenä. Säännöksen tarkoituksena on ohjata jo tutkinnon suorittaneet ammatillisena aikuiskoulutuksena järjestettyyn koulutukseen. Säännös ei esittäisi opiskelijaa suorittamasta jo suoritettua ammatillista tutkinnon lisäksi toista ammatillista perustutkintoa. Ammatillisen perustutkinnon suorittaminen olisi mahdollista näyttötutkintoon valmistavana oppilaitosmuotoisena koulutuksena tai näyttötutkintoon valmistavana oppisopimuskoulutuksena.

Pykälään lisättäisiin uusi 6 momentti, jossa säädettäisiin poikkeuksesta 2 momentissa säädettyyn. Säännöksessä mainituin poikkeusperustein opiskelijaksi pyrkivä voitaisiin ottaa opiskelijaksi myös ammatilliseen peruskoulutukseen. Jos koulutuksen järjestäjä havaitsee opiskelijavalinnan tai henkilökohdistamisen yhteydessä, että opiskelija tarvitsee sairautensa, vammansa taikka heikkojen oppimis- tai sosiaalisten valmiuksiensa vuoksi tai muusta opiskelijasta johtuvasta perustellusta syystä opetussuunnitelmaperusteista koulutusta, voitaisiin hänet tällöin ottaa opiskelijaksi ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon. Opiskelijan toive ei yksin olisi perusteltu syy, vaan syiden täytyy liittyä opiskelijan puutteellisiin mahdollisuuksiin saada opintonsa tai tutkintonsa suoritetuksi näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa ja tutkintotilaisuuksissa.

### 1.3 Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta

**1 §. Soveltamisala.** Pykälän 1 momentin soveltamisalasäännöstä muutettaisiin siten, että jatkossa laissa säädetään näyttötutkintoina suoritettavista ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista ja niihin valmistavasta koulutuksesta. Lisäksi pykälään sisällytettäisiin voimassa olevaa säännöstä vastaava määritelmä, jonka mukaan lain soveltamisalaan

kuuluva koulutus olisi ammatillista aikuis-koulutusta.

Voimassa olevan lain 2 momentissa on ollut työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää koskeva määritelmä. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän rahoittaminen osana koulutusjärjestelmää päättyy vuoden 2015 alusta. Tämän vuoksi jatkossa tämän lain 5 §:ssä tarkoitetuissa koulutuksen järjestämisluvassa ei enää päätetä erillisestä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävästä. Näin ollen pykälän nykyinen 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

**4 §. Koulutuksen järjestämislupa.** Pykälän 1 momentissa säädetään, että oppilaitosmuotoisena tai oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen sekä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:n mukaisena oppisopimuskoulutuksena järjestettävien ammatillisten perustutkintojen ja niihin valmistavan koulutuksen järjestäjinä voivat olla nykytilaa vastaavalla tavalla kunnat, kuntayhtymät, valtio sekä yksityiset yhteisöt ja säätiöt. Luvan koulutuksen järjestämiseen myöntäisi hakemuksesta opetus- ja kulttuuriministeriö. Kaikki tässä laissa tarkoitetun valtionrahoitteisen koulutuksen järjestäjät tarvitsevat koulutuksen järjestämisluvan. Lisäksi järjestämislupa myönnettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla myös valtionrahoitteiseen ansio- ja liikennelentäjän ammattiin valmistavaan koulutukseen. Lupa myönnettäisiin erikseen suomenkielistä ja ruotsinkielistä koulutusta varten. Luvan myöntämisestä näyttötutkintona suoritettavaan oppilaitosmuotoiseen ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen järjestämiseen on voimassa, mitä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 ja 9 §:ssä säädetään. Näiden opiskelijoiden osalta koulutuksen järjestäminen on kytketty ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupaan, sillä näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus määräytyy osana opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusta.

Lentokoulutuksen tai siihen liittyvän teoriakoulutuksen järjestämiseen vaaditaan edelleen koulutuksen antajalta Liikenteen turvallisuusvirasto Trafin myöntämä koulutuslupa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla, että tässä laissa tarkoitettua koulutusta voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksessa päättäisi opetus- ja kulttuuri ministeriö noudattaen samoja periaatteita, mitä muista koulutuksen järjestäjistä säädetään.

Pykälän 3 momentissa on aiemmin säädetty siitä, että koulutus voidaan järjestää joko oppilaitoksissa tai oppisopimuskoulutuksena. Nyt vastaava säännös on tarkoitus siirtää pykälän 1 momenttiin. Voimassa olevassa 3 momentissa on ollut myös säännös laissa tarkoitettua koulutusta järjestävistä oppilaitoksista. Säännös on ollut esimerkinomainen eikä siinä ole säädetty tyhjentävästi niistä oppilaitoksista, joissa ammatillista aikuiskoulutusta voidaan järjestää. Tämän vuoksi säännös ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi. Kuten nykyisinkin, koulutuksen järjestäjä päättää oppilaitosten muodostamisesta ja nimitystä. Myös jatkossa koulutusta voidaan järjestää aiemmin 3 momentissa mainituissa oppilaitoksissa.

Pykälän uuteen 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi nykyisen 5 §:n 1 momenttia vastaava säännös järjestämisluvan myöntämisen edellytyksistä. Luvan myöntämisen keskeisenä edellytyksenä on, että koulutuksen järjestäjän toiminta vastaa alueelliseen tai valtakunnalliseen koulutustarpeeseen. Koulutustarpeen arvioinnissa otettaisiin huomioon valtakunnalliset koulutustarve-ennakoinnit ja aikuiskoulutuksen saavutettavuus. Koulutuksen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon muun muassa väestö- ja opiskelijapohja, opiskelijamäärä, työvoiman tarve ja osaamistarve, mukaan lukien alueiden väliset erot ja elinkeinorakenteen muutokset, koulutukseen hakeutuminen ja alueella oleva koulutustarjonta. Alueelliseen saatavuuteen liittyy myös ruotsinkielisen väestön koulutustarpeiden turvaaminen. Koulutuksen riittävä saatavuus maan kaikissa osissa turvataan.

Aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutus-tehtävä voidaan antaa hakijalle, jolla on koulutustehtävänsä toteuttamiseksi riittävät toiminnalliset edellytykset sekä riittävän laaja ja vahva osaaminen ammatillisen aikuiskoulu-

tuksen tai oppisopimuskoulutuksen kentästä. Usein tällaisella hakijalla on vahvan omaehtoisen aikuiskoulutuksen lisäksi myös muiden tahojen rahoittamaa koulutusta ja työelämän kehittämistoimintaa. Tehtävän arvioinnissa otettaisiin huomioon erityisesti näyttötutkintojärjestelmään liittyvä osaaminen mukaan lukien valmistavan koulutuksen henkilökohtaistaminen sekä toteutunut työelämäyhteistyö ja työelämän kehittäminen. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla riittävä ammatillisen aikuiskoulutuksen tai oppisopimuskoulutuksen volyymi ja sen mukanaan tuoma mahdollisuus tarjota yksittäiselle opiskelijalle opintoja, jotka ottavat aiemmin opitun huomioon.

Lisäksi koulutuksen järjestäjällä tulee olla koulutustehtävänsä edellyttämä riittävä ja tarvittavan kelpoisuuden omaava henkilöstö, toimivat ja ajanmukaiset pedagogiset prosessit ja oppimisympäristöt, tilat ja -välineet sekä yhteistyösuhteet. Järjestämis lupaharkinnassa otettaisiin huomioon hakijan yhteistyö erityisesti alueen ammattikorkeakoulujen ja myös yliopistojen kanssa sekä alueella toimivien muiden koulutuksen järjestäjien sekä työelämän kanssa. Lisäksi lupaharkinnassa otettaisiin huomioon opetuksen laatutekijät.

Oppisopimuskoulutus on Suomessa ollut lähinnä jo työelämässä toimivien koulutusmuoto, mutta sitä on viime vuosina kehitetty myös nuorten koulutusmuotona. Oppisopimuskoulutus soveltuu hyvin osaksi nuoren koulutuspolkua yhdistettynä oppilaitosmuotoiseen koulutukseen.

Oppisopimuskoulutuksen lupaharkinnassa otettaisiin erityisenä näkökohtana huomioon järjestämisluvan hakijan tavoitteet tarjota nuorille suunnattua oppisopimuskoulutusta ja nuorten oppisopimuskoulutuksen saavutettavuus turvataan.

Vaikka nuorten oppisopimuskoulutus on laajentunut, on se edelleen leimallisesti aikuisväestön koulutusmuoto. Vuonna 2012 ainoastaan 3,4 prosenttia kaikista oppisopimuskoulutukseen osallistuneista oli 15 - 19-vuotiaita. Koulutus järjestetään miltei kokonaisuudessaan näyttötutkintoon valmistavana. Oppisopimuskoulutuksen kokonaisuuden ohjausvastuun varmistamiseksi sääntely ja laadunvarmistus tapahtuisivat osana ammatillisesta aikuiskoulutuksesta myönnettäviä

koulutuksen järjestämislupia ja se olisi osa aikuiskoulutustehtävää. Oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen liittyvää osaamista sekä järjestämisedellytyksiä arvioitaisiin kokonaisuutena erikseen. Oppisopimuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen luvan myöntäminen osana ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestämislupia luo nykyistä paremmat edellytykset koko oppisopimuskoulutuksen laadun kehittämiseksi.

Oppisopimuskoulutuksen osalta koulutustarpeen arvioinnissa otettaisiin huomioon sekä aikuisten että nuorten oppisopimuskoulutuksen riittävä saatavuus. Lupaharkinnassa otettaisiin huomioon nuorten mahdollisuudet opiskella oppisopimuskoulutuksessa sekä joustavat siirtymät opintojen eri vaiheissa oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuskoulutuksen välillä alakohtaisesti ja alueellisesti.

Luvan myöntämisen edellytyksenä ei ole, että hakijan täytyy hakea tai saada järjestämislupa kaikkiin ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestämismuotoihin. Lupa voitaisiin myöntää koskemaan esimerkiksi pelkästään oppisopimuskoulutuksena järjestettävää ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta. Näin voitaisiin menetellä esimerkiksi silloin, kun koulutuksen järjestäjä ei hae lupaa muuhun aikuiskoulutukseen.

Koulutuksen järjestäjä voi lupiensa puitteissa joustavasti suunnata koulutusta haluamilleen kohderyhmille.

Järjestämisluvun saajalla tulisi olla pitkän tähtäimen taloudelliset edellytykset tehtäviensä eli ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestämiseen. Valtionosuusrahoitteinen koulutus on toteutettava siihen osoitetun rahoituksen puitteissa laadukkaasti ja tuloksellisesti. Hakijan on myös osoitettava vakavaraisuutta siinä määrin, että se kykenee selviytymään yllättävistä kustannusvaikutuksista aiheuttavista muutostilanteista kuten esimerkiksi kohtuullisista opiskelijamäärien vaihteluista sekä tarvittavista investoinneista. Koulutuksen järjestäjä tai muu taho voi osoittaa koulutuksen järjestämisen myös muuta rahoitusta.

Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Arvioitaessa tuotako koulutus järjestäjälleen taloudellista voittoa, tulee huomiota kiinnittää koulutuksen järjestäjän toimintaan kokonaisuudessaan. Toiminnasta voi tietyiltä osin jäädä yli-

jäämääkin, jota koulutuksen järjestäjä voi esimerkiksi rahastoida. Olennaista säännöksen kannalta on se, ettei koulutuksen järjestäjä jaa toiminnasta syntyvää ylijäämää tai etuutta omistajilleen.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että aikuiskoulutusosaamista arvioitaisiin aina suhteessa haettuun koulutustehtävään. Osaminen voi olla myös osaamista nuorten joustavien koulutuspolkujen ja oppisopimuskoulutuksen toteuttamisessa. Hallitus edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ja arvioi nuorten oppisopimuskoulutuksen kehittymistä ja ohjausvastuuta ja raportoi siitä eduskunnan sivistysvaliokunnalle hallituskausittain.

Järjestämislupaharkinta perustuisi kaikki edellä mainitut seikat huomioon ottavaan kokonaisharkintaan.

Järjestämislupahakemuksessa tulee olla riittävät tiedot luvan hakijasta sekä siitä, millä perusteella ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 5 §:n mukaista aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävää haetaan. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin järjestämisluvun hakemisesta ja hakemuksen liitettävästä selvityksestä. Järjestämislupahakemuksesta tulee käydä ilmi muun muassa se, millä koulutusaloilla ja mihin tutkintoihin valmistavaa koulutusta luvan perusteella on tarkoitus järjestää sekä onko koulutusta tarkoitus järjestää oppilaitosmuotoisena, oppisopimuskoulutuksena vai molempina. Hakijan tulisi esittää selvitystä haetun koulutustehtävänsä mukaisesti näyttötutkintoihin ja valmistavan koulutuksen henkilökohtaistamiseen liittyvästä osaamisesta, oppisopimuskoulutuksen järjestämis-, suunnittelu ja ohjausosaamisesta, työelämän kehittämistoiminnasta sekä kokemuksestaan ammatillisen aikuiskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen järjestäjänä. Kokemus tulee kuvata huomioiden koko ammatillisen aikuiskoulutuksen volyymin ja kokonaisuuden. Hakemuksessa on myös ilmoitettava millä kielellä opetusta on tarkoitus antaa.

Järjestämislupahakemukseen on liitettävä arvio koulutuksen järjestäjän toiminnallisista edellytyksistä alueen työ- ja elinkeinoelämä sekä muut koulutustoimijat huomioiden. Kokonaiskuvan saamiseksi hakemuksessa tulee myös esittää, millä paikkakunnilla toimintaa

on tarkoitus ryhtyä harjoittamaan, vaikka järjestämisluvassa ei määrätä koulutuksen järjestämisen sijaintipaikkaa.

Hakemuksen tiedoista tulee ilmetä, miten koulutuksen järjestäjän on tarkoitus varmistaa toimintansa riittävän korkea laatu. Järjestämislupahakemuksessa tulee esittää myös selvitystä koulutuksen järjestäjän sisäisestä valvonnasta sekä hakijan edellisen tilikauden tilinpäätösasiakirjat tai muu vastaava selvitys. Lisäksi hakijan tulee esittää selvitys vakavaraisuudesta ja maksuvalmiudesta ja niiden turvaamisesta toimintaa aloitettaessa ja seuraavan viiden vuoden ajanjaksolla.

Edellä kuvattujen asiakirjojen lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voisi edellyttää luvanhakijoita toimittamaan myös muita tarpeelliseksi katsomiaan asiakirjoja ja selvityksiä.

Tämän lain voimaantulosäännöksen 2—3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi aiemmin myönnettyjen järjestämislupien voimaantulon päättymisestä ja siitä, että opetus- ja kulttuuriministeriö voisi myöntää määräaikaisen järjestämisluvun nykyiselle järjestämisluvun haltijalle, jolle ei myönnettäisi toistaiseksi voimassa olevaa järjestämislupaa nyt ehdotettavan lain perusteella. Enintään yhden ja puolen vuoden määräaikainen lupa voitaisiin myöntää, jos se on tarpeen ennen lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden aseman turvaamiseksi, ammatillisen aikuiskoulutuksen tuottamisen uudelleenjärjestämiseksi tai muusta vastaavasta erityisestä syystä. Määräaikaisia järjestämislupia voitaisiin näin ollen myöntää esimerkiksi useammalle koulutuksen järjestäjälle, joiden toiminta olisi yhdistymässä ja joiden edellytettäisiin vuoden kuluessa hakevan yhtä järjestämislupaa.

Muutosten yhteydessä myös pykälän otsikko muutetaan vastaamaan muuttunutta sisältöä.

**5 §.** *Aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävä.* Jatkossa koulutuksen järjestämisluvassa hakijalle määrätään aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävä. Aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävä sisältää tarpeelliset määräykset, joiden perusteella koulutuksen järjestäjä toteuttaa luvassa annettua tehtäväänsä. Tehtävä voidaan määrätä aikuiskoulutukseen, oppisopimuskoulutukseen tai molempiin niistä.

Aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävään on mahdollista ottaa määräyksiä esimerkiksi kalliiden tai valtakunnallisten koulutusalojen hoitamisvelvoitteesta sekä erityisopetusta koskevia määräyksiä. Koulutusaloja voidaan tarvittaessa myös rajoittaa. Nykyistä vastaavalla tavalla tavoitteena on, että useimmat koulutuksen järjestäjät voisivat järjestää näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta kaikilla koulutusaloilla. Koulutusaloja koskevissa määräyksissä määritellään myös millä koulutusaloilla luvan haltija saa omissa oppilaitoksissaan järjestää oppisopimuskoulutuksen tietuopuolista opetusta. Ruotsinkielisen koulutuksen erityispiirteet otettaisiin järjestämisluvuissa huomioon.

Koulutuksen järjestämisluotoja ovat oppilaitosmuotoinen koulutus tai oppisopimuskoulutus. Luvassa määritettäisiin siitä missä järjestämisluotoissa koulutuksen järjestäjä voi koulutusta järjestää. Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen poikkeaa oppilaitosmuotoisen koulutuksen järjestämisestä. Tämän vuoksi oppisopimuskoulutuksen järjestäminen edellyttäisi koulutuksen järjestäjältä vahvaa oppisopimuskoulutusosaamista. Aikuiskoulutustehtävä voitaisiin myöntää myös ilman oikeutta järjestää koulutusta oppisopimuskoulutuksena. Vastaavasti kaikilla oppisopimusmuotoisen koulutuksen järjestäjillä ei välttämättä olisi oikeutta oppilaitosmuotoisen koulutuksen järjestämiseen.

Aikaisemmasta poiketen järjestämisluvassa ei jatkossa enää määritettäisi työelämän kehittämis- ja palvelutehtävästä. Jatkossa työelämän kehittämiseen liittyvät tehtävät ovat osa aikuiskoulutustehtävää toteutettavien koulutuksen järjestäjien muita tehtäviä eikä järjestämisluvassa enää erikseen myönnetä oikeutta tällaisen tehtävän toteuttamiseen. Lain 2 §:n mukaan koulutuksen tarkoituksena on työelämän kehittäminen. Jatkossa järjestämisluvassa ei myöskään määriteltäisi opiskelijatyövuosien tai oppisopimusten määrää. Ammatillisen aikuiskoulutuksen sekä oppisopimuskoulutuksen ensisijainen määrällinen ohjausväline ovat rahoituspäätökset. Nykyisin käytössä oleva opiskelijamääräsäätely on osoittautunut aikuiskoulutuksessa liian jäykäksi menettelyksi. Aikuiskoulutukseen kohdennettun valtion rahoituksen taso vaihtelee tyypillisesti varsin nopeasti ja voimakkaasti.

Osana talouden elvyttämistoimia määrärahat ovat ajoittain kasvaneet nopeasti. Toisaalta aikuiskoulutukseen on julkisen talouden tasapainottamistilanteissa kohdennettu nopealla aikavälillä huomattavia säästöjä. Järjestämislupiin sisältyvä vähimmäis- tai enimmäismääräsääntely sopii huonosti yhteen aikuiskoulutukselta edellytettävän joustavuuden ja nopean reagoinnin kanssa. Vähimmäismäärän perustella maksettava rahoitus voi myös aiheuttaa valtionosuusrahoituksen epätarkoituksenmukaista kohdentumista. Enimmäismäärä puolestaan saattaisi jäykistää koulutuksen järjestäjän mahdollisuuksia tarjota elinkeinoelämän ja kansalaisten tarvitsemää koulutusta esimerkiksi äkillisen rakennemuutoksen tilanteissa.

**5 a §. Järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen.** Järjestämisluvan muuttamisesta tai peruuttamisesta päättäisi opetus- ja kulttuuriministeriö. Tavallisesti järjestämisilupaa muutettaisiin tai se peruutettaisiin koulutuksen järjestäjän hakemuksesta.

Kuten nykyisinkin ministeriö voisi kuitenkin eräissä tilanteissa muuttaa järjestämisilupaa viranomaisaloitteisesti. Koulutustehtävän määrittely kuuluu valtion koulutuspolitiikan ydinalueeseen. Tämän vuoksi ilman hakemusta voitaisiin muuttaa järjestämisluvassa määrättävää aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävää sekä muita määräyksiä muun muassa silloin jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista. Näin voidaan varmistaa riittävä koulutustarjonta kaikilla aloilla yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti. Vaikka järjestämisluvan muuttaminen ei aina edellyttäisikään koulutuksen järjestäjän esitystä, koulutustehtävää koskevat muutokset perustuisivat jatkossa kuten nykyisinkin lähtökohtaisesti koulutuksen järjestäjän aloitteeseen.

Koulutuksen järjestäjätahon olisi täytettävä järjestämisluvan myöntämisedellytykset myös luvan myöntämisen jälkeen. Jos koulutuksen järjestäjän toiminta ei täytä järjestämisluvan myöntämisedellytyksiä, järjestämislupa voitaisiin peruuttaa. Lisäksi koulutuksen järjestäjän toiminnassa ilmenevät olennaisesti lainvastaiset menettelytavat voisivat olla perusteena järjestämisluvan peruuttamiseen. Lupa voitaisiin peruuttaa myös, jos koulutusta ei enää järjestetä. Koulutuksen

järjestäjän kuulemisesta ja muusta menettelystä koulutuksen järjestämisilupia muutettaessa tai peruuttaessa säädetään yleislakina hallintolaissa, eikä siitä säädetä erikseen tässä laissa. Lupien myöntämisessä ja peruuttamisessa noudatetaan yleisiä hallinnon oikeusturvaperiaatteita kuten yhdenvertaisen kohtelun, suhteellisuuden ja tarkoitussidonnaisuuden periaatteita. Luvan peruuttamisessa harkintavalta on luvan myöntämistä koskevaa harkintavaltaa suppeampi. Luvan myöntämistä ja peruuttamista koskeville päätöksille varmistetaan laajapohjainen tuki käsittelemällä niitä asianomaisessa ministeriryhmässä. Järjestämisilupaa koskevat päätökset perustellaan. Valtioneuvosto arvioi toisen asteen koulutuksen ja vapaan sivistystyön rakennemuutuksen kokonaisuuden säädösten ja järjestämislupien myöntämiskriteereiden näkökulmasta ennen kuin lopullinen päätös järjestämisluvista on tehty.

Opetus- ja kulttuuriministeriö antaa vuoden 2017 alusta voimaan tulevien järjestämislupien hakukierroksen päätyttyä eduskunnalle selvityksen ohjausryhmän arvion pohjalta toisen asteen ja vapaan sivistystyön rakennemuutuksesta saavutettavuuden toteuttamiseksi niin, että kaikilla on mahdollisuus hakeutua koulutukseen. Selvitys annetaan erityisesti alueellisen ja kielellisen saavutettavuuden, ylläpitäjäneutraaliteetin sekä vapaan hakeutumisoikeuden ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi.

Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksessa päättäisi opetus- ja kulttuuriministeriö noudattaen samoja periaatteita, mitä muista koulutuksen järjestäjistä pykälässä säädetään.

**9 §. Ammatillinen lisäkoulutus.** Jatkossa tässä laissa tarkoitettua ammatillista aikuiskoulutusta voidaan järjestää vain ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistavana koulutuksena. Tämän vuoksi säännös, joka koskee muun kuin ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistavan ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämistä, kumottaisiin.

**18 §. Rahoitus.** Pykälän 3 momentin säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjän sijaan säännös koskee koulutuksen järjestäjää. Säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjälle

voidaan myöntää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain nojalla kehittämisavustusta valtion talousarvioon otettujen määrärahojen rajoissa. Asiallisesti säännös ei muutu, mutta koska jatkossa lupaa ei enää myönnetä ammatillisen lisäkoulutuksen, on säännöksen terminologian täsmentäminen tarpeen.

#### 1.4 Laki vapaasta sivistystyöstä

**4 §. Oppilaitoksen ylläpitämislupa.** Pykälässä säädetään luvasta ylläpitää vapaan sivistystyön oppilaitosta.

Pykälän suomenkielistä otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi. Voimassa olevan lain 4 §:n otsikko ”Oppilaitoksen ylläpitäminen” muutettaisiin muotoon ”Oppilaitoksen ylläpitämislupa”. Samalla voimassa olevan 4 §:n säännökset ylläpitämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta siirrettäisiin lakiin lisättäväksi ehdotettuun 4 a §:ään.

Ehdotettu 4 §:n 1 momentti vastaisi voimassa olevaa 1 momenttia.

Voimassa olevan 4 §:n 2 momentin mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä on, että on olemassa sivistystarve ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja koulutuksen järjestämiseen. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että taloudellisten edellytysten arvioinnissa otetaan huomioon hakijan toiminta kokonaisuudessaan. Säännös täsmentäisi sitä, että valtionrahoituksen vähentyessä vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäminen edellyttää taloudellisesti riittävän vahvaa ylläpitäjätahoa. Ylläpitäjätahon taloudellisten edellytysten arvioinnissa otettaisiin huomioon hakijan koko toiminnan taloudellinen tilanne. Ylläpitämislupaharkinnassa voitaisiin siten ottaa huomioon esimerkiksi ylläpitäjän oppilaitoksen mahdollinen tutkintoon johtava koulutus ja sen vaikutus ylläpitäjän taloudellisiin edellytyksiin ylläpitää vapaan sivistystyön oppilaitosta. Kuten nykyisinkin, ylläpitäjätahon taloudellista tilannetta arvioitaisiin käytännössä toiminnan kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta kuvaavilla tunnusluvuilla.

Pykälän 3 momentissa säädetään ylläpitämisluvassa määrättävistä asioista ja säännös vastaisi siltä osin voimassa olevaa 3 moment-

tia. Säännöksen mukaan luvassa määrätään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävä, opetuskieli sekä tarvittaessa erityinen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Kuten nykyisin, koulutustehtävää määrättäessä siinä voidaan painottaa oppilaitoksen arvo- tai aatetaustaa tai muuta koulutustehtävän erityisyyttä sekä syrjäytymistä ehkäisevää koulutusta. Momentissa oleva säännös, jonka mukaan muutoksista ylläpitämislupa päätetään opetus- ja kulttuuriministeriö, poistettaisiin koska ylläpitämisluvan muuttamisesta säädettäisiin lakiin lisättäväksi ehdotetussa 4 a §:ssä.

Voimassa olevan 4 momentin mukaan kunta tai kuntayhtymä voi yhdistää vapaan sivistystyön oppilaitoksensa muuhun ylläpitämäänsä oppilaitokseen. Säännöksen perustelujen mukaan kunta tai kuntayhtymä voisi yhdistää ylläpitämänsä vapaan sivistystyön oppilaitoksen muuhun kunnalliseen oppilaitokseen (HE 86/1997 vp). Säännöksen merkitys on jäänyt vähäiseksi, koska lainsäädännöllä ei ole rajoitettu myöskään yksityisen ylläpitäjän mahdollisuutta yhdistää vapaan sivistystyön oppilaitosta muuhun oppilaitokseensa. Myöskään tulevaisuudessa ei ole tarkoitus rajoittaa mahdollisuutta oppilaitosten yhdistämiseen. Säännöstä ehdotetaankin muutettavaksi ylläpitäjäneutraaliksi siten, että ylläpitäjä voi yhdistää vapaan sivistystyön oppilaitoksena muuhun oppilaitokseensa. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta on erikseen säädetty muun muassa henkilöstöstä ja valtionosuuden määräytymisestä.

Ehdotettu 5 momentti vastaisi voimassa olevaa 6 momenttia. Säännöksen mukaan yksityisen oppilaitoksen hallinnosta on voimassa, mitä valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetussa laissa (634/1998) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi asetuksenantovaltuudesta. Säännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin ylläpitämisluvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä.

**4 a §. Ylläpitämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen.** Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 a §, jossa säädettäisiin ylläpitämislua-

van muuttamisesta ja peruuttamisesta. Voimassa olevassa laissa luvan muuttamisesta ja peruuttamisesta on säädetty 4 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan muutoksista ylläpitämislupaan päättäisi opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi ilman ylläpitäjän hakemustakin muuttaa ylläpitämisluvassa olevaa koulutustehtävää sekä muita ylläpitämisluvan määräyksiä, jos oppilaitoksen ylläpitämiseen tai ylläpitämisen edellytyksiin liittyvät syyt sitä edellyttävät. Järjestämislupaa voitaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön aloitteesta muuttaa ylläpitäjän osalta esimerkiksi, jos opetus- ja kulttuuriministeriön tietoon tulisi sellaisia ylläpitäjätahossa tapahtuneita muutoksia, jotka edellyttävät luvan muuttamista. Hallintolain kuulemista koskevien säännösten perusteella opetus- ja kulttuuriministeriön olisi kuultava ylläpitäjää tällaisista seikoista ennen asian ratkaisemista.

Ylläpitämisluvan peruuttamisesta ehdotetaan säädettäväksi lain 4 a §:n 2 momentissa. Säännöksen mukaan ylläpitämislupa voitaisiin peruuttaa ylläpitäjän hakemuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi lisäksi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos ylläpitämisluvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty taikka, jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään olennaisesti vastoin vapaasta sivistystyöstä annettua lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Säännös vastaisi pääasiassa voimassa olevaa 4 §:n 5 momenttia, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään vastoin vapaasta sivistystyöstä annettua lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös tietojensaantioikeudesta ylläpitämisluvan peruuttamista koskevassa asiassa. Ylläpitäjän olisi opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä toimitettava momentissa tarkoitettujen seikkojen selvittämiseksi tarpeellinen selvitys. Säännöksellä olisi merkitystä erityisesti silloin, kun ylläpitämisluvan peruuttamista

koskeva asia tulisi vireille opetus- ja kulttuuriministeriön aloitteesta. Esimerkiksi luvan myöntämiselle säädettyjen edellytysten täyttymisen selvittämiseksi tarpeellista selvitystä voisivat olla muun muassa ylläpitäjän kirjanpitoa ja hallintoa koskevat asiakirjat sekä muut asiakirjat, joilla ylläpitäjä voi osoittaa, että se täyttää luvan myöntämiselle säädetty edellytykset. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi tutkia viran puolesta ylläpitäjien taloudelliset edellytykset ylläpitää oppilaitosta ottaen huomioon vähenevän valtionrahoituksen arvioitu kokonaisvaikutus.

## **2 Tarkemmat säännökset ja määräykset**

Esityksen mukaan lukiolain 3 §:n 5 momentin, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 §:n 5 momentin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään järjestämisluvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä. Asetuksella säädettäviä hakemukseen liitettäviä selvityksiä on kuvattu edellä yksityiskohtaisissa perusteluissa. Myös vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n 5 momentissa säädettäisiin, että ylläpitämisluvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävästä selvityksestä voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Esityksen mukaan lukiolain 19 §:n 2 momentissa säädettäisiin, että hakumenettelystä lukiolaissa tarkoitettuun koulutukseen voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

## **3 Voimaantulo**

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivästä tammikuuta 2017.

Lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain voimaantulosäännösten 2 momenteissa säädettäisiin aiemmin myönnettyjen järjestämislupien voimassaolon päättymisestä. Järjestämislupien voimassaolo päättyisi tämän lain tullessa voimaan.

Lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain voimaantulosään-

nösten 3 momenteissa säädettäisiin, että lakea sovellettaisiin 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen voimaan tuleviin koulutuksen järjestämislupiin. Tämä tarkoittaisi että vuoden 2017 alusta voimaan tulevien järjestämislupien myöntämiseen sovellettaisiin mainittujen lakien säännöksiä, vaikka luvat myönnettäisiin vuoden 2016 aikana.

Lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain voimaantulosään-nösten 4 momenteissa säädettäisiin, että ope-tus- ja kulttuuriministeriö voisi myöntää määräaikaisen koulutuksen järjestämisluvan. Määräaikainen lupa voitaisiin myöntää sel-laiselle kunnalle, kuntayhtymälle, yksityisel-le yhteisölle tai säätiölle, koulutuksen järjes-täjälle, jolla on määräaikaisen luvan myön-tämishetkellä voimassa oleva tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännös-ten perusteella myönnetty koulutuksen järjes-tämislupa. Määräaikainen lupa voitaisiin myöntää, jos se on tarpeen ennen tämän lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden opiske-lijoiden aseman turvaamiseksi, toiminnan uudelleenjärjestämiseksi tai jos muut erityiset syyt sitä edellyttäisivät. Määräaikainen jär-jestämislupa voisi olla voimassa enintään 31 päivään heinäkuuta 2018.

Järjestämislupien uudistamisen vuoksi saattaa syntyä tilanteita, joissa koulutusta tä-män lain voimaan tullessa järjestäneelle kou-lutuksen järjestäjälle ei enää myönnetä uutta koulutuksen järjestämislupaa. Näitä tilanteita varten voimaantulosäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että opiskelijalla on aina kou-lutuksen järjestäjän järjestämisluvan lakkaa-misesta huolimatta oikeus saattaa aloitetut opinnot päätökseen. Näissä tilanteissa ope-tus- ja kulttuuriministeriö määräisi toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään opiske-lijan koulutuksen. Opiskelijalla on oikeus päättää siirtyäkö se uuden koulutuksen jär-jestäjän opiskelijaksi. Käytännössä järjestäji-en velvollisuudesta ottaa siirtyviä opiskelijoita vastaan opiskelijoiden siirtämisestä päätet-täisiin järjestämislupien uusimista koskevan päätöksenteon yhteydessä.

Vuoden 2017 alusta voimaan tulevat järjes-tämislupia koskevat päätökset tehtäisiin mak-sutta.

Lain voimaan tullessa voimassaolevat va-paan sivistystyön oppilaitosten ylläpitämis-luvat jäisivät voimaan ehdotetun lain mukai-sina ylläpitämisluvin. Ehdotetun lain sään-nöksiä noudatettaisiin vuoden 2017 alusta tai sen jälkeen voimaan tuleviin ylläpitämislu-paa koskeviin päätöksiin. Opetus- ja kulttuu-riministeriö voisi lain 4 §:n 5 momentin no-jalla oppilaitosta kuultuaan peruuttaa ylläpi-tämisluvan 1 päivästä tammikuuta 2017, jos esimerkiksi taloudelliset edellytykset oppilai-toksen ylläpitämiseen eivät enää täytyisi.

#### **4 Suhde perustuslakiin ja säätä-misjärjestys**

Perustuslakivaliokunta on arvioinut toimi-lupasääntelyä perustuslain 123 §:n 2 momen-tin säännöksen kannalta ammattikorkeakou-lulakia koskevan esityksen yhteydessä (PeVL 9/2013 vp ja PeVL 74/2002 vp). Valiokunta on katsonut, että perustuslaissa on tällaisella sääntelyvarauksella perustuslain esitöiden mukaan (PeVM 10/1998 vp) viitattu siihen, että varauksessa tarkoitettua asiaa koskevan sääntelyn yksityiskohtainen sisältö määräy-tyy perustuslain ja tavallisen lain muodosta-man kokonaisuuden pohjalta. Koulutuksen ylläpitämisen luvanvaraisuutta perustuslain kannalta ei ole pidetty ongelmallisena. Vaik-ka toimilupa myönnetään vapaan harkinnan perusteella, ei se vaikuta lakiehdotuksen kä-sittelyjärjestykseen.

Toimiluvan peruuttaminen on asianomai-sen yhteisön oikeusasemaan puuttavana vi-ranomaistoimena jyrkempi kuin haetun luvan epääminen. Toimiluvan pysyvyys ei nauti sellaisenaan suojaa lainsäätäjän toimia koh-taan. Lainsäätäjään mahdollisesti kohdistuvat rajoitukset voivat johtua perusoikeuksien suojasta. Toimiluvan haltijan olisi voitava kuitenkin luottaa lupaehtoien pysyvyyteen niiden sellaista muuttamista vastaan, joka ei perustu toimiluvan myöntämisen jälkeen sat-tuneeseen erityiseen syyhyn tai tapahtuneeseen yleisempään kehitykseen (PeVL 19/1998 vp). Toimiluvan voimaolon päät-tymisellä on yhteisön oikeusasemaan saman-lainen vaikutus kuin luvan peruuttamisella, joka voidaan tehdä esimerkiksi koulutustar-peen olennaisten muutosten vuoksi. Toimilu-



van haltija ei siten voi perustellusti odottaa toimiluvan pysyvyyttä.

Valiokunta on katsonut, että toimilupien voimassa olon päättymisen vaikuttaa myös niiden opiskelijoiden asemaan, jotka opiskelevat toimintansa lopettavissa oppilaitoksissa ja jotka eivät valmistu ennen lain voimaantuloa. Ehdotus on merkityksellinen perustuslain 16 §:n 2 momentin kannalta, jonka perusteella julkisen vallan on turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta. Tämä vuoksi valiokunta on pitänyt tärkeänä, että tällaisten opiskelijoiden asema turvataan siirtymäsäännöksen mukaisella määräaikaisella toimiluvalla ja mahdollisuudella suorittaa opintonsa loppuun.

Esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevat koulutuksen järjestämisluvien voimassaolo päättyisi. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi koulutuksen järjestäjien hakemusten perusteella uudet koulutuksen järjestämisluvut. Järjestäjäverkon tarkoituksenmukainen arviointi on tarpeen toimintaympäristössä ja koulutustarpeessa tapahtuvien muutosten myötä, mitä voidaan pitää perustuskivialtiokunnan tarkoittamana olennaisena muutoksena. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi myöntää määräaikaisen luvan, jos se katsotaan tarpeelliseksi ennen tämän lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden aseman turvaamiseksi taikka jos toiminnan uudelleen järjestäminen ja muut erityiset syyt sitä edellyttävät.

Esitystä tulee tarkastella myös suhteessa perustuslain 16 §:n 2 momentissa säädettyyn julkisen vallan velvollisuuteen turvata sen

mukaisesti kuin lailla säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Lisäksi esitystä tulee tarkastella suhteessa perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden osalta. Yhtäläinen mahdollisuus merkitsee sitä, että jokaiselle tulee turvata perustuslain 16 §:n 2 momentissa tarkoitetut mahdollisuudet muun muassa palvelujen riittävyyden osalta sekä asuinpaikasta riippumatta. Esityksen mukaisella koulutuksen järjestäjäverkon uudelleen organisoinnilla pyrittäisiin varmistamaan edellä mainittujen sivistyksellisten oikeuksien turvaaminen. Esitys kohdistuu erityisesti järjestäjäverkon toimivuuden ja sen mahdollisimman korkeatasoisten palvelujen turvaamiseen. Koulutuksen järjestäjäverkko ja järjestäjien toteuttama toimipisteverkko ovat eri asioita. Perusoikeuksien kannalta olennainen on alueellisesti riittävän kattava toimipisteverkko, joka turvaa koulutuksen saatavuuden. Koulutuksen saatavuutta arvioidaan myös osana järjestämisluvien myöntämistä, sillä koulutuksen järjestämisluvien myöntämisen olennainen edellytys on alueellinen tai valtakunnallinen koulutustarve. Lupaharkinnassa otettaisiin myös huomioon valtakunnalliset ja alueelliset erityispiirteet osana koulutuksen saavutettavuutta.

Edellä olevan perusteella katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

## 1.

**Laki****lukiolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* lukiolain (629/1998) 3 ja 4 § sekä 19 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä 3 § on osaksi laissa 1044/2013 ja 19 §:n 2 momentti laissa 1044/2013, seuraavasti:

## 3 §

*Koulutuksen järjestämislupa*

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan lukiokoulutuksen järjestämiseen. Lupa myönnetään erikseen suomenkielisen ja ruotsinkielisen koulutuksen järjestämiseen. Lupa voidaan myöntää myös ulkomailla järjestettävää opetusta varten. Lupa sisältää oikeuden järjestää maahanmuuttajille ja vieraskielisille lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta.

Tässä laissa tarkoitettua koulutusta voidaan, sen mukaan kuin opetus- ja kulttuuriministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksissa päättää opetus- ja kulttuuriministeriö noudattaen mitä tässä ja 4 §:ssä säädetään.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarve ja tarjonta sekä hakijan ennakoitu opiskelijamäärä. Lisäksi edellytetään, että luvan hakijalla on ammatilliset, taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset tässä laissa tarkoitetun koulutustehtävän asianmukaiseen järjestämiseen ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Luvassa määrätään kunnat, joissa koulutusta järjestetään, opetuskieli, koulutuksen jär-

jestämismuoto, erityinen koulutustehtävä sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot, velvoitteet ja kehittämissuhteet. Koulutuksen järjestäjä päättää oppilaitoksista luvassa määrättyissä kunnissa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään koulutuksen järjestämisluvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä.

## 4 §

*Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen*

Järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta päättää hakemuksesta opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa edellä 3 §:n 4 momentissa tarkoitettuja järjestämisluvan määräyksiä ja muita ehtoja, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista tai muut edellä 3 §:n 3 momentissa tarkoitetut koulutuksen järjestämisen edellytykset eivät täyty.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos luvassa tarkoitettua koulutusta ei enää järjestetä tai koulutus ei täytä edellä 3 §:n 3 momentissa luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä tai jos koulutus järjestetään muuten olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

## 19 §

*Opiskelijaksi hakeutuminen*

—————  
Hakumenettelystä tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

—————  
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien lukiokoulutuksen järjestämislupien voimassaolo päättyy tämän lain tullessa voimaan.

Tätä lakia sovelletaan 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen voimaan tuleviin koulutuksen järjestämislupiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää määräaikaisen koulutuksen järjestämisluvan sellaiselle kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle, jolla on määräaikaisen luvan myöntämishetkellä voimassa oleva tämän lain voimaan tullessa voimassa

olleiden säännösten perusteella myönnetty koulutuksen järjestämislupa. Määräaikainen lupa voidaan myöntää, jos se on tarpeen ennen tämän lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden aseman turvaamiseksi taikka jos toiminnan uudelleen järjestäminen tai muut erityiset syyt sitä edellyttävät. Määräaikainen koulutuksen järjestämislupa voi olla voimassa enintään 31 päivään heinäkuuta 2018.

Jos opiskelija on aloittanut lukiolaissa tarkoitetut opinnot ennen tämän lain voimaantuloa sellaisen koulutuksen järjestäjän opiskelijana, jolle ei myönnetä tämän lain 3 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestämislupaa, opiskelijalla on kuitenkin oikeus suorittaa aloittamansa opinnot loppuun.

Poiketen siitä, mitä järjestämislupiin liittyvistä maksuista säädetään, järjestämislupia koskevat 1 päivänä tammikuuta 2017 voimaan tulevat päätökset tehdään maksutta.

## 2.

**Laki****ammattillisesta peruskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) 8 ja 9 §, sekä 17 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 8 ja 9 § osaksi laissa 951/2011, sekä  
*lisätään* lakiin uusi 9 a § ja 27 §:ään, sellaisena kuin on osaksi laissa 931/2011, siitä lailla 951/2011 kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti sekä uusi 6 momentti, seuraavasti:

## 8 §

*Koulutuksen järjestämislupa*

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen ja valmentavan koulutuksen sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun oppilaitosmuotoisen näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen järjestämiseen. Lupa myönnetään erikseen suomenkielisen ja ruotsinkielisen koulutuksen järjestämiseen.

Oppisopimuskoulutuksena järjestettävien ammatillisten perustutkintojen järjestämistä koskevan luvan myöntämisestä säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 ja 5 §:ssä.

Tässä laissa tarkoitettua koulutusta voidaan, sen mukaan kuin opetus- ja kulttuuriministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksissa päättää opetus- ja kulttuuriministeriö noudattaen mitä 8—9 a §:ssä säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarve ja tarjonta. Lisäksi edellytetään että luvan hakijalla on ammatilliset, taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset 9 §:ssä tarkoitettun koulutustehtävän asianmukaiseen järjestämiseen ottaen

huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään koulutuksen järjestämisluvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä.

## 9 §

*Koulutustehtävä*

Edellä 8 §:ssä tarkoitettussa järjestämisluvassa määrätään koulutustehtävä, joka sisältää tarpeelliset määräykset koulutusaloista, tutkinnoista, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavasta koulutuksesta, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta, opetuskielestä, kunnista joissa koulutusta voidaan järjestää, opiskelijavuosimääristä, erityisestä koulutustehtävästä ja muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista, velvoitteista ja kehittämistehtävistä.

## 9 a §

*Koulutustehtävän muuttaminen ja järjestämisluvun peruuttaminen*

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta koulutustehtävän muuttamisesta ja järjestämisluvun peruuttamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa järjestämisluvassa mää-

rättyä koulutustehtävää tai muita määräyksiä taikka peruuttaa koulutuksen järjestämisluvan, jos

1) valtakunnalliseen tai alueelliseen koulutustarpeeseen tai koulutustarjontaan liittyvät merkittävät muutokset, koulutuksen järjestämiseen liittyvät erityiset syyt tai yleiset taloudelliset toimintaedellytykset sitä edellyttävät;

2) luvassa tarkoitettua koulutusta ei enää järjestetä tai koulutus ei enää täytä edellä 8 §:ssä luvan myöntämiseksi säädettyjä ammatillisia, taloudellisia tai toiminnallisia edellytyksiä tai koulutus järjestetään muuten olenaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

## 17 §

### *Oppisopimuskoulutus*

Pääosin työpaikalla järjestettävä koulutus voi perustua 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan välillä tehtyyn kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen (*oppisopimus*). Oppisopimus voidaan tehdä, jos työnantaja ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettu koulutuksen järjestäjä ovat valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävällä tavalla sopineet oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Oppisopimuksen sisällöstä ja työnantajalle maksettavasta koulutuskorvauksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Oppisopimuskoulutuksesta on sen estämättä, mitä 27 §:n 3 momentissa, 31 ja 35 §:ssä sekä 37 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, voimassa, mitä siitä tässä laissa säädetään tai 1 momentin nojalla sovitaan.

## 27 §

### *Opiskelijaksi ottamisen perusteet*

Opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon on 1 momentissa säädetyn lisäksi, että opiskelijaksi pyrkivä ei ole suorittanut:

1) tässä laissa tarkoitettua ammatillista perustutkintoa taikka niitä vastaavaa aikaisempaa tutkintoa tai koulutusta,

2) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa taikka niitä vastaavaa aikaisempaa tutkintoa,

3) korkeakoulututkintoa; tai

4) edellä 1—3 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ulkomaista tutkintoa.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, henkilö voidaan kuitenkin ottaa opiskelijaksi, vaikka hän on suorittanut 2 momentissa tarkoitettua tutkinnon, jos ammatillisen perustutkinnon suorittaminen ammatillisena peruskoulutuksena on opiskelijaan liittyvästä erityisestä syystä perusteltua.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella myönnettyjen ammatillisen koulutuksen järjestämisluvien voimassaolo päättyy tämän lain tullessa voimaan.

Tätä lakia sovelletaan 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen voimaan tuleviin koulutuksen järjestämislupiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää määräaikaisen koulutuksen järjestämisluvan sellaiselle kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle, jolla on määräaikaisen luvan myöntämishetkellä voimassa oleva tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella myönnetty koulutuksen järjestämislupa. Määräaikainen lupa voidaan myöntää, jos se on tarpeen ennen tämän lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden aseman turvaamiseksi, toiminnan uudelleenjärjestämiseksi tai jos muut erityiset syyt sitä edellyttävät. Määräaikainen koulutuksen järjestämislupa voi olla voimassa enintään 31 päivään heinäkuuta 2018.

Jos opiskelija on aloittanut opinnot ennen tämän lain voimaantuloa sellaisen koulutuksen järjestäjän opiskelijana, jolle ei myönnetä tämän lain 8 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestämislupaa, opiskelijalla on kuitenkin oikeus suorittaa nämä aloittamansa opinnot loppuun.

Poiketen siitä, mitä koulutuksen järjestä- 2017 voimaan tulevat päätökset tehdään  
mislupiin liittyvistä maksuista säädetään, jär- maksutta.  
jestämislupia koskevat 1 päivänä tammikuuta

---

## 3.

**Laki****ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 9 §, sellaisena kuin se on laissa 1013/2005,

*muutetaan* ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 1, 4 ja 5 § sekä 18 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 § laissa 788/2014, 4 § osaksi laissa 952/2011, 5 § osaksi laeissa 1013/2005 ja 952/2011 sekä 18 §:n 3 momentti laissa 1013/2005 sekä

*lisätään* lakiin uusi 5 a §, seuraavasti:

## 1 §

*Soveltaisala*

Tässä laissa säädetään näyttötutkintoina suoritettavista ammatillisista perustutkinnoista, ammatitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista ja niihin valmistavasta koulutuksesta (ammattillinen aikuiskoulutus).

## 4 §

*Koulutuksen järjestämislupa*

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan oppilaitosmuotoisena tai oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen sekä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:n mukaisena oppisopimuskoulutuksena järjestettävien ammatillisten perustutkintojen ja niihin valmistavan koulutuksen järjestämiseen. Lupa myönnetään erikseen suomenkielisen ja ruotsinkielisen koulutuksen järjestämiseen. Lisäksi lupa voidaan myöntää valtiorahoitteisen ansio- ja liikenne-

lentäjän ammattiin valmistavan koulutuksen järjestämiseen.

Luvan myöntämisestä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan oppilaitosmuotoisen koulutuksen järjestämiseen säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 ja 9 §:ssä.

Tässä laissa tarkoitettua koulutusta voidaan, sen mukaan kuin opetus- ja kulttuuriministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksissa päättää opetus- ja kulttuuriministeriö noudattaen mitä 4—5 a §:ssä säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarve ja tarjonta. Lisäksi edellytetään, että luvan hakijalla on 5 §:ssä tarkoitetun aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävänsä toteuttamiseksi riittävän laaja ammatillisen aikuiskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen osaaminen ja työelämäyhteistyö sekä ammatilliset, taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus huomioon ottaen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Edellä 4 momentissa tarkoitettu ammatillisen aikuiskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen osaaminen osoitetaan suhteessa haettuun koulutustehtävään. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän koulutuksen järjestämisedellytysten arvioinnissa otetaan huomioon myös osaaminen nuorille suunnatun oppisopimuskoulutuksen järjestämisessä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään koulutuksen järjestämisluvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä.

## 5 §

### *Aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävä*

Edellä 4 §:ssä tarkoitetussa järjestämisluvassa määrätään aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävä, joka sisältää tarpeelliset määräykset opetuskielestä, koulutusaloista, koulutuksen järjestämismuodoista, erityisesti koulutustehtävästä sekä muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista, velvoitteista ja kehittämistehtävistä.

## 5 a §

### *Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen*

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa koulutustehtävää sekä muita määräyksiä, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista tai koulutuksen järjestämiseen taikka järjestämisedellytyksiin liittyvät muut erityiset syyt sitä edellyttävät.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos luvassa tarkoitettua koulutusta ei enää järjestetä tai koulutus ei täytä 4 §:n 3 momentissa luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä tai jos koulutus järjestetään muuten olennaisesti vastoin tätä

lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

## 18 §

### *Rahoitus*

Tässä laissa tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle voidaan myöntää kehittämisavustusta valtion talousarvioon otettujen määrärahojen rajoissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnettyjen koulutuksen järjestämislupien voimassaolo päättyy tämän lain tullessa voimaan.

Tätä lakia sovelletaan 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen voimaan tuleviin koulutuksen järjestämislupiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää määräaikaisen koulutuksen järjestämisluvan sellaiselle kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle, jolla on määräaikaisen luvan myöntämishetkellä voimassa oleva tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella myönnetty koulutuksen järjestämislupa. Määräaikainen lupa voidaan myöntää, jos se on tarpeen ennen tämän lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden aseman turvaamiseksi, toiminnan uudelleenjärjestämiseksi tai jos muut erityiset syyt sitä edellyttävät. Määräaikainen järjestämislupa voi olla voimassa enintään 31 päivään heinäkuuta 2018.

Jos opiskelija on aloittanut opinnot ennen tämän lain voimaantuloa sellaisen koulutuksen järjestäjän opiskelijana, jolle ei myönnetä tämän lain 4 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestämislupaa, opiskelijalla on kuitenkin oikeus suorittaa nämä aloittamansa opinnot loppuun.

Poiketen siitä, mitä koulutuksen järjestämislupiin liittyvistä maksuista säädetään, järjestämislupia koskevat 1 päivänä tammikuuta 2017 voimaan tulevat päätökset tehdään maksutta.



## 4.

**Laki****vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 4 §, sellaisena kuin se on laeissa 1765/2009 ja 1103/2010, sekä  
*lisätään* lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

## 4 §

*Oppilaitoksen ylläpitämislupa*

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan tämän lain mukaisen oppilaitoksen ylläpitämiseen.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että on olemassa sivistystarve ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja koulutuksen järjestämiseen. Taloudellisia edellytyksiä arvioidessa otetaan huomioon hakijan toiminta kokonaisuudessaan. Oppilaitosta ei voida perustaa taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Luvassa määrätään ylläpitäjästä ja oppilaitoksesta, oppilaitoksen koulutustehtävästä, opetuskielestä sekä tarvittaessa erityisestä koulutustehtävästä ja muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista. Ylläpitäjä voi yhdistää vapaan sivistystyön oppilaitoksen muuhun oppilaitokseensa.

Yksityisen oppilaitoksen hallinnosta on voimassa, mitä valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetussa laissa (634/1998) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Ylläpitämisluvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

## 4 a §

*Oppilaitoksen ylläpitämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen*

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta ylläpitämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa ylläpitämisluvassa olevaa koulutustehtävää sekä muita ylläpitämisluvan määräyksiä, jos oppilaitoksen ylläpitämiseen tai ylläpitämisen edellytyksiin liittyvät syyt sitä edellyttävät.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta peruuttaa ylläpitämisluvan, jos ylläpitämisluvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty taikka jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään muuten olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Ylläpitäjän on opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä toimitettava tässä momentissa tarkoitettujen

seikkojen selvittämiseksi tarpeellinen selvitys.

\_\_\_\_\_

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.  
Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevat luvat oppilaitosten ylläpitämiseen jäävät voimaan tämän lain mukaisina lupina.

Tätä lakia sovelletaan 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen voimaan tuleviin ylläpitämislupaa koskeviin päätöksiin.

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2014

**Pääministeri**

**ALEXANDER STUBB**

Opetus- ja viestintäministeri *Krista Kiuru*

*Liitteet  
Rinnakkaistekstit*

## 1.

### **Laki**

#### **lukiolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* lukiolain (629/1998) 3 ja 4 § ja 19 § 2 momenttia, sellaisena kuin 3 § on osaksi  
laissa 1044/2013 ja 19 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on laissa 1044/2013, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

3 §

3 §

#### *Koulutuksen järjestäjät*

#### *Koulutuksen järjestämislupa*

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan lukiokoulutuksen järjestämiseen. Lupa voidaan myöntää myös ulkomailla järjestettävää opetusta varten. Lupa sisältää oikeuden järjestää maahanmuuttajille ja vieraskielisille lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta.

Lukiokoulutusta voidaan, sen mukaan kuin ministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Opetuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta päättää ministeriö noudattaen *soveltuvin osin, mitä 4 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.*

*Lukiokoulutusta järjestetään lukioissa, aikuislukioissa ja muissa oppilaitoksissa.*

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan lukiokoulutuksen järjestämiseen. *Lupa myönnetään erikseen suomenkielisen ja ruotsinkielisen koulutuksen järjestämiseen.* Lupa voidaan myöntää myös ulkomailla järjestettävää opetusta varten. Lupa sisältää oikeuden järjestää maahanmuuttajille ja vieraskielisille lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta.

*Tässä laissa tarkoitettua koulutusta voidaan, sen mukaan kuin opetus- ja kulttuuriministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksissa päättää opetus- ja kulttuuriministeriö noudattaen mitä tässä ja 4 §:ssä säädetään.*

*Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarve ja tarjonta sekä hakijan ennakoitu opiskelijamäärä. Lisäksi edellytetään, että luvan hakijalla on ammatilliset, taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset tässä laissa tarkoitetun koulutustehtävän asianmukaiseen järjestämiseen ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.*

*Luvassa määrätään kunnat, joissa koulutusta järjestetään, opetuskieli, koulutuksen*

*järjestämismuoto, erityinen koulutustehtävä sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot, velvoitteet ja kehittämistehtävät. Koulutuksen järjestäjä päättää oppilaitoksista luvassa määrätyissä kunnissa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään koulutuksen järjestämisluvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä.*

## 4 §

*Koulutuksen järjestämislupa*

*Edellä 3 §:ssä tarkoitetun luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.*

*Luvassa määrätään kunnat, joissa koulutusta järjestetään, opetuskieli, koulutuksen järjestämismuoto, erityinen koulutustehtävä sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Muutoksesta koulutuksen järjestämislupaan päättää asianomainen ministeriö.*

*Ministeriö voi peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos koulutus ei täytä 1 momentissa luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä tai jos koulutus järjestetään muuten vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.*

## 19 §

*Opiskelijaksi hakeutuminen*

\_\_\_\_\_

Hakumenettelystä tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen säädetään erikseen.

## 4 §

***Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen***

*Järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta päättää hakemuksesta opetus- ja kulttuuriministeriö.*

*Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa edellä 3 §:n 4 momentissa tarkoitettuja järjestämisluvan määräyksiä ja muita ehtoja, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista tai muut edellä 3 §:n 3 momentissa tarkoitetut koulutuksen järjestämisen edellytykset eivät täyty.*

*Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos luvassa tarkoitettua koulutusta ei enää järjestetä tai koulutus ei täytä edellä 3 §:n 3 momentissa luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä tai jos koulutus järjestetään muuten olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.*

## 19 §

*Opiskelijaksi hakeutuminen*

\_\_\_\_\_

Hakumenettelystä tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

\_\_\_\_\_

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.*

*Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien lukiokoulutuksen järjestämislupien voimassaolo päättyy tämän lain tullessa voimaan.*

*Tätä lakia sovelletaan 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen voimaan tuleviin koulutuksen järjestämislupiin.*

*Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää määräaikaisen koulutuksen järjestämisluvan sellaiselle kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai sätiölle, jolla on määräaikaisen luvan myöntämishetkellä voimassa oleva tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella myönnetty koulutuksen järjestämislupa. Määräaikainen lupa voidaan myöntää, jos se on tarpeen ennen tämän lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden aseman turvaamiseksi taikka jos toiminnan uudelleen järjestäminen tai muut erityiset syyt sitä edellyttävät. Määräaikainen koulutuksen järjestämislupa voi olla voimassa enintään 31 päivään heinäkuuta 2018.*

*Jos opiskelija on aloittanut lukiolaissa tarkoitetut opinnot ennen tämän lain voimaantuloa sellaisen koulutuksen järjestäjän opiskelijana, jolle ei myönnetä tämän lain 3 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestämislupaa, opiskelijalla on kuitenkin oikeus suorittaa aloittamansa opinnot loppuun.*

*Poiketen siitä, mitä järjestämislupiin liittyvistä maksuista säädetään, järjestämislupia koskevat 1 päivänä tammikuuta 2017 voimaan tulevat päätökset tehdään maksutta.*

## 2.

**Laki****ammattillisesta peruskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) 8 ja 9 §, sekä 17 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 8 ja 9 § osaksi laissa 951/2011, sekä  
*lisätään* lakiin uusi 9 a § ja 27 §:ään, sellaisena kuin on osaksi laissa 931/2011, siitä lailla 951/2011 kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti sekä uusi 6 momentti, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

## 8 §

## 8 §

*Koulutuksen järjestäjät**Koulutuksen järjestämislupa*

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle *taikka valtion liikelaitokselle* luvan koulutuksen järjestämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan *oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen ja valmentavan koulutuksen sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun oppilaitosmuotoisen näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen järjestämiseen. Lupa myönnetään erikseen suomenkielisen ja ruotsinkielisen koulutuksen järjestämiseen.*

*Oppisopimuskoulutuksena järjestettävien ammatillisten perustutkintojen järjestämistä koskevan luvan myöntämisestä säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 ja 5 §:ssä.*

Koulutusta voidaan, sen mukaan kuin ministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa.

*Tässä laissa tarkoitettua koulutusta voidaan, sen mukaan kuin opetus- ja kulttuuriministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksissa päättää opetus- ja kulttuuriministeriö noudattaen mitä 8-9 a §:ssä säädetään.*

*Koulutusta järjestetään ammatillisissa oppilaitoksissa, ammatillisissa erityisoppilaitoksissa ja muissa oppilaitoksissa sekä oppisopimuskoulutuksena.*

*Edellä 1 momentissa tarkoitettun luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarve ja tarjonta. Lisäksi edellytetään että luvan hakijalla on ammatilliset, taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset 9 §:ssä tarkoitettun koulutustehtävän asianmukaiseen järjestämiseen ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus. Koulutusta ei saa järjestää*

*taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.*

*Valtioneuvoston asetuksella säädetään koulutuksen järjestämisluvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä.*

## 9 §

**Koulutuksen järjestämislupa**

*Edellä 8 §:ssä tarkoitetun luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.*

Luvassa määrätään koulutustehtävä, joka sisältää tarpeelliset määräykset koulutusasteista, koulutusaloista, tutkinnoista, opetuskielestä, kunnista, joissa koulutusta voidaan järjestää, opiskelijamääristä, erityisestä koulutustehtävästä, koulutuksen järjestämismuodosta ja muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä asioista. Koulutustehtävän muuttamisesta päättää opetus- ja kulttuuriministeriö. Ministeriö voi ilman hakemustakin muuttaa koulutusaloja, tutkintoja ja opiskelijamääriä koskevia määräyksiä sekä muita määräyksiä, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista.

*Ministeriö voi peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos koulutus ei enää täytä 1 momentissa luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä tai koulutus järjestetään muuten vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.*

*Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksessa päättää ministeriö noudattaen soveltuvin osin, mitä 1—3 momentissa säädetään.*

## 9 §

**Koulutustehtävä**

*Edellä 8 §:ssä tarkoitetussa järjestämisluvassa määrätään koulutustehtävä, joka sisältää tarpeelliset määräykset koulutusaloista, tutkinnoista, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavasta koulutuksesta, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta, opetuskielestä, kunnista joissa koulutusta voidaan järjestää, opiskelijavuositähtä, erityisestä koulutustehtävästä ja muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista, velvoitteista ja kehittämistehtävistä.*

## 9 a §

**Koulutustehtävän muuttaminen ja järjestämisluvan peruuttaminen**

*Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta koulutustehtävän muuttamisesta ja järjestämisluvan peruuttamisesta.*

*Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman*

*hakemusta muuttaa järjestämisluvassa määrättyä koulutustehtävää tai muita määräyksiä taikka peruuttaa koulutuksen järjestämisluvan, jos*

*1) valtakunnalliseen tai alueelliseen koulutustarpeeseen tai koulutustarjontaan liittyvät merkittävät muutokset, koulutuksen järjestämiseen liittyvät erityiset syyt tai yleiset taloudelliset toimintaedellytykset sitä edellyttävät;*

*2) luvassa tarkoitettua koulutusta ei enää järjestetä tai koulutus ei enää täytä edellä 8 §:ssä luvan myöntämiselle säädettyjä ammatillisia, taloudellisia tai toiminnallisia edellytyksiä tai koulutus järjestetään muuten olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.*

## 17 §

*Oppisopimuskoulutus*

Pääosin työpaikalla järjestettävä koulutus voi perustua 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan välillä tehtyyn kirjalliseen määräaikaan työsopimukseen (oppisopimus). Oppisopimus voidaan tehdä, jos työnantaja ja 8 §:ssä tarkoitettu koulutuksen järjestäjä ovat asetuksella tarkemmin säädetty tavalla sopineet oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Oppisopimuksen sisällöstä ja työnantajalle maksettavasta koulutuskorvauksesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Oppisopimuskoulutuksesta on sen estämättä, mitä 27 §:n 2 ja 3 momentissa, 31 ja 35 §:ssä sekä 37 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, voimassa, mitä siitä tässä laissa säädetään tai 1 momentin nojalla sovitaan. Sen estämättä, mitä 9 §:n 2 momentissa säädetään, oppisopimuskoulutuksena toteutettavan ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärästä päättää koulutuksen järjestäjä.

## 17 §

*Oppisopimuskoulutus*

Pääosin työpaikalla järjestettävä koulutus voi perustua 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan välillä tehtyyn kirjalliseen määräaikaan työsopimukseen (oppisopimus). Oppisopimus voidaan tehdä, jos työnantaja ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettu koulutuksen järjestäjä ovat valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetty tavalla sopineet oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Oppisopimuksen sisällöstä ja työnantajalle maksettavasta koulutuskorvauksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Oppisopimuskoulutuksesta on sen estämättä, mitä 27 §:n 3 momentissa, 31 ja 35 §:ssä sekä 37 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, voimassa, mitä siitä tässä laissa säädetään tai 1 momentin nojalla sovitaan.



## 27 §

*Opiskelijaksi ottamisen perusteet*

---

*Opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon on 1 momentissa säädetyn lisäksi, että opiskelijaksi pyrkivä ei ole suorittanut:*

*1) tässä laissa tarkoitettua ammatillista perustutkintoa taikka niitä vastaavaa aikaisempaa tutkintoa tai koulutusta,*

*2) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa taikka niitä vastaavaa aikaisempaa tutkintoa,*

*3) korkeakoulututkintoa; tai*

*4) edellä 1—3 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ulkomaista tutkintoa.*

---

*Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, henkilö voidaan kuitenkin ottaa opiskelijaksi, vaikka hän on suorittanut 2 momentissa tarkoitetun tutkinnon, jos ammatillisen perustutkinnon suorittaminen ammatillisena peruskoulutuksena on opiskelijaan liittyvästä erityisestä syystä perusteltua.*

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.*

*Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella myönnettyjen ammatillisen koulutuksen järjestämislupien voimassaolo päättyy tämän lain tullessa voimaan.*

*Tätä lakia sovelletaan 1 päivänä tammi-kuuta 2017 tai sen jälkeen voimaan tuleviin koulutuksen järjestämislupiin.*

*Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää määräaikaisen koulutuksen järjestämisluvan sellaiselle kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle, jolle on määräaikaisen luvan myöntämishetkellä voimassa oleva tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella myönnetty koulutuksen järjestämislupa. Määräaikainen lupa voidaan myöntää, jos se on tarpeen ennen tämän lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden aseman turvaamiseksi, toiminnan uudelleenjärjestämiseksi*

*tai jos muut erityiset syyt sitä edellyttävät. Määräaikainen koulutuksen järjestämislupa voi olla voimassa enintään 31 päivään heinäkuuta 2018.*

*Jos opiskelija on aloittanut opinnot ennen tämän lain voimaantuloa sellaisen koulutuksen järjestäjän opiskelijana, jolle ei myönnetä tämän lain 8 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestämislupaa, opiskelijalla on kuitenkin oikeus suorittaa nämä aloittamansa opinnot loppuun.*

*Poiketen siitä, mitä koulutuksen järjestämislupiin liittyvistä maksuista säädetään, järjestämislupia koskevat 1 päivänä tammi-kuuta 2017 voimaan tulevat päätökset tehdään maksutta.*

---

## 3.

**Laki****ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 9 §, sellaisena kuin se on laissa 1013/2005  
*muutetaan* ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 1 §, 4 ja 5 § sekä 18 §:n 3 momentti sellaisina kuin niistä ovat 1 § laissa 788/2014, 4 § osaksi laissa 952/2011, 5 § osaksi laissa 1013/2005 ja 952/2011 sekä 18 §:n 3 momentti laissa 1013/2005 sekä  
*lisätään* lakiin uusi 5 a §, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

## 1 §

## 1 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Tässä laissa säädetään näyttötutkintoina suoritettavista ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista ja niihin valmistavasta koulutuksesta sekä muusta kuin näyttötutkintoon valmistavasta ammatillisesta lisäkoulutuksesta (ammatillinen aikuiskoulutus).

Tässä laissa säädetään näyttötutkintoina suoritettavista ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista ja niihin valmistavasta koulutuksesta (ammatillinen aikuiskoulutus).

*Tätä lakia sovelletaan lisäksi ammatillisen aikuiskoulutuksen yhteydessä toteutettavaan työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan. Sillä tarkoitetaan yrityksille ja julkisyhteisöille, erityisesti pienyrityksille, tarjottavia osaamisen kehittämispalveluja.*

## 4 §

## 4 §

*Koulutuksen järjestäjät**Koulutuksen järjestämislupa*

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle luvan ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämiseen. Luvan myöntämisestä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen järjestämiseen säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:ssä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan oppilaitosmuotoisena tai oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen sekä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:n mukaisena oppisopimuskoulutuksena järjestettävien ammatillisten perustutkintojen ja niihin valmistavan koulutuksen järjestämiseen. Lupa myönnetään erikseen suomenkielisen ja ruotsinkielisen koulutuksen

Tässä laissa tarkoitettua koulutusta voidaan, sen mukaan kuin ministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa.

Tässä laissa tarkoitettua koulutusta järjestetään ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, valtakunnallisissa ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa ja muissa oppilaitoksissa sekä oppisopimuskoulutuksena. Koulutusta voidaan järjestää myös pääasiassa koulutuksen järjestäjän tai sen jäsenyhteisön toiminnan harjoittamiseksi tarvittavaa ammatillista lisäkoulutusta järjestävässä ammatillisessa erikoisoppilaitoksessa.

## 5 §

*Koulutuksen järjestämislupa*

Edellä 4 §:ssä tarkoitetun luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on ammatilli-

järjestämiseen. Lisäksi lupa voidaan myöntää valtiorahoitteisen ansio- ja liikennelentäjän ammattiin valmistavan koulutuksen järjestämiseen.

Luvan myöntämisestä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan oppilaitosmuotoisen koulutuksen järjestämiseen säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 ja 9 §:ssä.

Tässä laissa tarkoitettua koulutusta voidaan, sen mukaan kuin opetus- ja kulttuuriministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksissa päättää opetus- ja kulttuuriministeriö noudattaen mitä 4—5 a §:ssä säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarve ja tarjonta. Lisäksi edellytetään, että luvan hakijalla on 5 §:ssä tarkoitetun aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävänsä toteuttamiseksi riittävän laaja ammatillisen aikuiskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen osaaminen ja työelämäyhteistyö sekä ammatilliset, taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus huomioon ottaen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Edellä 4 momentissa tarkoitettu ammatillisen aikuiskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen osaaminen osoitetaan suhteessa haettuun koulutustehtävään. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän koulutuksen järjestämisedellytysten arvioinnissa otetaan huomioon myös osaaminen nuorille suunnatun oppisopimuskoulutuksen järjestämisessä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään koulutuksen järjestämisluvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä.

## 5 §

*Aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävä*

set ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Luvassa määrätään koulutustehtävä, joka sisältää tarpeelliset määräykset opetuskielestä, koulutusaloista, näyttötutkintoihin valmistavan koulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien sekä oppisopimusten määrästä ja erityisestä koulutustehtävästä sekä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävästä ja muista koulutuksen ja tutkintojen järjestämiseen liittyvistä asioista.

Järjestämisluvan muuttamisesta päättää opetus- ja kulttuuriministeriö. Ministeriö voi ilman hakemustakin muuttaa koulutustehtävää sekä muita määräyksiä, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista. Ministeriö voi ilman hakemusta muuttaa järjestämislupaa opiskelijatyövuosien tai oppisopimusten määrän osalta, jos koulutuksen järjestäjä on järjestänyt koulutusta olennaisesti järjestämisluvan mukaista määrää vähemmän. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos lisäkoulutusta ei enää järjestetä tai koulutus ei täytä 1 momentissa luvan myöntämislle muutoin säädettyjä edellytyksiä taikka jos koulutus järjestetään muutoin vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Ennen luvan peruuttamista opetus- ja kulttuuriministeriön on varattava tarvittaessa järjestäjälle tilaisuus puutteen poistamiseen.

Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksessa päättää ministeriö noudattaen soveltuvin osin, mitä 1—3 momentissa säädetään.

Vuosina 2013 ja 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa järjestämislupaa oppisopimusten määrän osalta silloin kun koulutuksen monipuolisen alueellisen tarjonnan turvaaminen valtion talousarvion rajoissa sitä edellyttää.

Edellä 4 §:ssä tarkoitetussa järjestämisluvassa määrätään aikuiskoulutus- ja oppisopimuskoulutustehtävä, joka sisältää tarpeelliset määräykset opetuskielestä, koulutusaloista, koulutuksen järjestämismuodoista, erityisestä koulutustehtävästä sekä muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista, velvoitteista ja kehittämistehtävistä.

## 5 a §

*Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen  
ja peruuttaminen*

*Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta järjestämisluvan muuttamisesta*

ja peruuttamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa koulutustehtävää sekä muita määräyksiä, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista tai koulutuksen järjestämiseen taikka järjestämisedellytyksiin liittyvät muut erityiset syyt sitä edellyttävät.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos luvassa tarkoitettua koulutusta ei enää järjestetä tai koulutus ei täytä 4 §:n 3 momentissa luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä tai jos koulutus järjestetään muuten olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

## 9 §

### *Ammatillinen lisäkoulutus*

Muun kuin 8 §:ssä tarkoitetun ammatillisen lisäkoulutuksen sisällöstä, laajuudesta ja järjestämisestä päättää koulutuksen järjestäjä.

(Kumotaan)

## 18 §

### *Rahoitus*

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjälle voidaan myöntää hanke- ja kehittämisavustusta järjestämisluvassa mainitun työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hoitamiseen sekä muuta kehittämisavustusta valtion talousarvioon otettujen määrärahojen rajoissa.

## 18 §

### *Rahoitus*

Tässä laissa tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle voidaan myöntää kehittämisavustusta valtion talousarvioon otettujen määrärahojen rajoissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnettyjen koulutuksen järjestämislupien voimassaolo päättyy tämän lain tullessa voimaan.

Tätä lakia sovelletaan 1 päivänä tammi-kuuta 2017 tai sen jälkeen voimaan tuleviin koulutuksen järjestämislupiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää määräaikaisen koulutuksen järjestämisluvan sellaiselle kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle, jolla on määräaikaisen luvan myöntämishetkellä voimassa oleva tämän lain voimaan tullessa voimassa

olleiden säännösten perusteella myönnetty koulutuksen järjestämislupa. Määräaikainen lupa voidaan myöntää, jos se on tarpeen ennen tämän lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden aseman turvaamiseksi, toiminnan uudelleenjärjestämiseksi tai jos muut erityiset syyt sitä edellyttävät. Määräaikainen järjestämislupa voi olla voimassa enintään 31 päivään heinäkuuta 2018.

Jos opiskelija on aloittanut opinnot ennen tämän lain voimaantuloa sellaisen koulutuksen järjestäjän opiskelijana, jolle ei myönnetä tämän lain 4 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestämislupaa, opiskelijalla on kuitenkin oikeus suorittaa nämä aloittamansa opinnot loppuun.

Poiketen siitä, mitä koulutuksen järjestämislupiin liittyvistä maksuista säädetään, järjestämislupia koskevat 1 päivänä tammikuuta 2017 voimaan tulevat päätökset tehdään maksutta.

---

## 4.

**Laki****vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 4 §, sellaisena kuin se on laeissa  
 1765/2009 ja 1103/2010, sekä  
*lisätään* lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

4 §

4 §

*Oppilaitoksen ylläpitäminen*

*Oppilaitoksen ylläpitämislupa*

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan tämän lain mukaisen oppilaitoksen ylläpitämiseen.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että on olemassa sivistystarve ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja koulutuksen järjestämiseen. Oppilaitosta ei voida perustaa taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Luvassa määrätään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävä, opetuskieli sekä tarvittaessa erityinen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. *Muutoksista ylläpitämislupaan päättää opetus- ja kulttuuriministeriö.*

Kunta tai kuntayhtymä voi yhdistää vapaan sivistystyön oppilaitoksensa muuhun ylläpitämäänsä oppilaitokseen.

*Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.*

Yksityisen oppilaitoksen hallinnosta on voimassa, mitä valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetussa laissa (634/1998) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan tämän lain mukaisen oppilaitoksen ylläpitämiseen.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että on olemassa sivistystarve ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja koulutuksen järjestämiseen. *Taloudellisia edellytyksiä arvioitaessa otetaan huomioon hakijan toiminta kokonaisuudessaan.* Oppilaitosta ei voida perustaa taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Luvassa määrätään ylläpitäjästä ja oppilaitoksesta, oppilaitoksen koulutustehtävästä, opetuskielestä sekä tarvittaessa erityisestä koulutustehtävästä ja muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista. *Ylläpitäjä* voi yhdistää vapaan sivistystyön oppilaitoksensa muuhun oppilaitokseensa.

Yksityisen oppilaitoksen hallinnosta on voimassa, mitä valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetussa laissa (634/1998) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

*Ylläpitämisluvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävästä selvityksestä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.*



4 a §

*Oppilaitoksen ylläpitämisluvan muuttaminen  
ja peruuttaminen*

*Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta ylläpitämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta.*

*Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa ylläpitämisluvassa olevaa koulutustehtävää sekä muita ylläpitämisluvan määräyksiä, jos oppilaitoksen ylläpitämiseen tai ylläpitämisen edellytyksiin liittyvät syyt sitä edellyttävät.*

*Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta peruuttaa ylläpitämisluvan, jos ylläpitämisluvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty taikka jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään muuten olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Ylläpitäjän on opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä toimitettava tässä momentissa tarkoitettujen seikkojen selvittämiseksi tarpeellinen selvitys.*

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.*

*Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevat luvat oppilaitosten ylläpitämiseen jäävät voimaan tämän lain mukaisina lupina.*